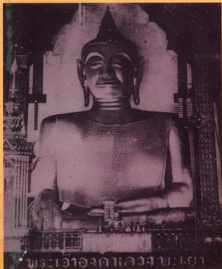

ตำนาน

พระเจ้าตนหลวงทุ่งเชียงเมืองพะเยา
ปางเต็ม

294.3135

ว323ค

พระครูใบฎีกา มนตรี ธมฺมเมธี

วัดพระธาตุสุโทนา อ.เด่นชัย จ.แพร่

พิมพ์ถวายในโอกาสทำบุญอายุครบ ๔๐ พรรษา ๒๐

๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๓

ตำนานพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยงและประวัติครูบาเจ้าศรีวิชัย
 วัดบ้านปาง เมืองลี จังหวัดลำพูน เมื่อครั้งพระคุณท่านได้มานั่งหนักบูรณ
 ปฏิสังขรณ์สร้างวิหารหลวงวัดพระเจ้าตนหลวงเมืองพะเยา เมื่อปี
 พ.ศ. ๒๔๖๕ นั้น ข้าพเจ้าได้พบหนังสือตำนานตัวเมือง (ล้านนา) ของท้าว
 อุดตมะธาดิ ได้พิมพ์แจกในงานบูรณะวิหารหลวงพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยง
 ปีนั้น จึงได้เอามาปริวรรตให้เป็นตัวหนังสือไทยภาคกลาง แต่ก็คงรักษา
 ภาษาคำเมืองไว้ อย่างไรก็ตามขอเมตตาท่านเมธีชนได้โปรดพิจารณาและให้
 คำแนะนำด้วย อนึ่งการจัดพิมพ์ครั้งนี้เนื่องด้วยข้าพเจ้าได้ทำบุญอายุครบ
 ๔๐ พรรษา ๒๐ จึงขออน้อมอุทิศส่วนบุญกุศลแก่ครูบาเจ้าศรีวิชัย นักบุญ
 แห่งล้านนา ผู้เป็นเนืองนบุญของโลกให้ปรากฏแก่ผู้ชนสืบต่อไป

พระครูใบฎีกาหม่อมเจ้าธรรมสาร

พระครูใบฎีกามนตรี ธรรมเมธี

เจ้าอาวาสวัดพระธาตุสุโทนฯ อ.เด่นชัย นครเมืองแพร่

๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๓

คำปรารภ

ข้าพเจ้าทำวอดตมะธานี อายุได้ ๖๑ ปี เข้ามาในจุลศักราช ๑๒๘๔ ปีนี้ ตั้งบ้านเรือนอยู่ประตูแสนประุง นครเชียงใหม่ ได้รับอนุญาตครูบาศรีวิชัย วัดบ้านปาง เมืองลำพูน ได้เรียบเรียงต่อตำนานพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยง ตามที่ท่านได้ไปคิดก่อสร้างพระมหาวิหารหลวงเมืองพะยาวในพุทธศักราช ๒๔๖๕ ปีนี้ นั้น มหาชนเจ้าข้าทั้งหลายที่ได้มีเจตนาศรัทธาอันเลื่อมใส ได้จำหน่ายจ่ายทรัพย์ของตนบริจาค และอุปถัมภ์กอนุโมทนาทานกับท่านก็เป็นอันมากนั้กอยู่

ข้าพเจ้าจึงได้อุตสาห์เรียบเรียงต่อตำนานพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยงไว้ให้ท่านเล่าพอจักได้เป็นที่ระนึ่กคิดใจถึงของทานแห่งตนท่านต่อไป ข้าพเจ้าผู้เรียบเรียงก็ขอปรารภณาเอาสุข ๓ ประการ มีนิพพานเป็นยอดแท้ ดีหลีฯ

เลขห้อง พื่ออาจีน
เลขหมู่ ๒๗. 3155
พ 923 ๓
เลขทะเบียน ๖๕๕๔(๕๗)๗๘

หอสมุดแห่งชาติ เชียงใหม่

LOC00437

ตำนานพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยง

นโมตสฺสตุฯ พุทธจรมคฺ อรณฺญํมามีหิ ฯ อหังอํนว่าชา นนามิ
กินบ้น้อมไหว พุทธจรมคฺ ปางเมื่อพระที่ไหว จะเดินได้แผ่นดินพระสุธา
ศิริอริฎญา ตำนด้าว อนารัฐาทานท้าว ต้าวป่าแวนาว ตามตำนานพะยาว
หากมีมาแต่เค้าโคตร ปางเมื่อพระพุทเจ้าได้จะเดินออกโปรดมนุษย์เทวา
พร้อมด้วยพระอนนทและสาปิกา จึงได้มาถึง อุบาสกอุบาสิกา ย่าเฒ่า
อันทำไร่ปลูกข้าว เลี้ยงคราบชีวา อุบาสกอุบาสิกา ย่อมมีสาใส่เกล้า มีใจ
ใคร่ทานข้าวบิณฑบาต จำเพาะข้าวสุกหวัดขาด หวิดบได้ใส่บาตร ภควา
อุบาสก อุบาสิกา เทกมีแต่หมากปูนพลูยา ครกหินศิลา ปู่ย่าสองเฒ่า ขอ
ถวายเป็นทาน เถิงพระสัพพัญญูเจ้า ยกยื่นขึ้นทานา พุทธูปกฤษกะรับเอา
แล้ว จูงหื้อสมฤทธิได้ตั้งความปรารถนา แล้วจึงได้เสด็จยาดรามาสู่ ณ ที่
ตอยทอง บิณฑบาต ถวายเป็นทาน พระพุทเจ้าได้เสวยฉัน รับประทาน
ก่อนข้าว อุทธกััง พระพุทเจ้าบได้เสวยฉัน พระพุทเจ้าได้สั่งพระอนนท
รับเร็วพลันย้ายยาตรไปขอเอาน้ำที่นาคราช มาให้พระตถา พระอนนท
ก็พั่งมโนมนา ไปขอเอาน้ำที่นาคราช นาคราชก็มาแผ่อ่านาจปกงน้ำไว้
พระอนนทเอาน้ำบได้ กลับบีกบือกคืนมาไหวสา พุทธสองทิพจักชญาณ
ส่องรู้อดีตตา แต่เช่นพระกกุสันธะ โภนาคมนะ กัสปะ เคยมาฉันข้าวที่บั้น
นิจนั่งเหนือ แผ่นศิลา นาคราชาเอามาถวาย โนอนาคตา พระโคตมะ ก็จัก
ได้นั่งศิลา เสวยน้ำที่หันแถมเส้า พระพุทเจ้าจึงได้เสด็จไปสู่ห้อง สู่ห้อง
สระหนอง นาคราชก็มาเนรมิต ศีรษะหัวทองอน ปกงน้ำไว้ พระพุทเจ้าจึง
สำแดงไขกสว่างคำมาแต่เช่นอดีตตา ว่าพระกกุสันธะ โภนาคมนะ กัสปะ ดนนี้
มาฉันข้าวที่นี้ นิจนั่งเหนือแผ่นศิลา นาคราชาก็เอาน้ำมาถวายนันตาย
นาคตอบว่ามีจริง แต่ศีรษะตบองค้คิงพระ ๓ ดนนี้ใหญ่ พระพุทเจ้าจึงได้
ตรัสรู้ไควอนาคตา เมื่อยามช้อยหล้า จักได้ตั้งไว้ศาสนา จึงได้เนรมิตศีรษะ
ภควา หื้อใหญ่เทียมแทก ได้พระกกุสันโธ นิสะทิ พระพุทโธนั่งคู่หัดดบาท

อยู่สันติ เหนือปรุวี สูงมี ๓๒ ศอก มีวรรณะออกเปรียบได้พระสุริยา
กระทำยมกปาฏิหาริย์ ย่ำหัวนาศาลงได้ นาครู้ได้ว่า พระเจ้าเที่ยงแท้
ประสงค์ จึงได้ลงไปสู่เมืองนาค ลุ่มใต้แผ่นพระสุธา เอาแผ่นศิลามารับฟัง
นิมิตพระพุทธรเจ้า นิจัน้อยองบน อนุญาตให้อานนท์ ครอบน้ำให้พระที่
ไหวแล้ว พระอานนท์ทูลกราบได้บาทา ว่าที่นี้มา พระกกุสันธะ โภภาคมนะ
กัสปะ ก็ได้มานั่งเหนือศิลา เสวยจันก่อนข้าว พระโคตมะเจ้า ก็ควรไว้ศาสนา
พุทธวงจะ วาจาออกปาก พระ ๓ ตนนั้น อายุเกินช้อนหากมาเถิง ศาสนา
พระโคตมะ ๕,๐๐๐ พระวัสสาหากมาเถิงเกินช้อน ผู้ทานพลุครกหินแต่
ก่อนนั้น จักเป็นเจ้าศรัทธา ตายเกิดตายเกิดมาหลายชาติ หลายครั้งหลาย
คราว ตายจากเมืองฝางมาเกิดเมืองพะยวที่นี้ พระพุทธรเจ้าตรัสกล่าวชี้
วาจา สั่งพระยาอินทร์และนาค ถ้าผู้ทานพลุ หากเกิดมีมาเมื่อใด หื้อนาค
ไปเอาสุวรรณะคำโนเมืองนาค ออกมาฝากไว้ที่สระหนอง หื้อนาคเนรมิต
เป็นชายผู้ตรัสตรอง นำผู้ทานพลุ ไปชี้คำกลางหนอง ออกมาเป็นส่วน
บริจาศ การก่อสร้างพุทธรูปาหื้อนาคเนรมิต เป็นพระพุทธร้องคีใหญ่
เทียมแทกได้พระกกุสันธะ โภภาคมนะ กัสปะ พุทธศักราชโคตโมได้ ๑๔๔๑ ปี
ชายผู้ทานพลุมาเกิด ในกำเนิดที่เมืองพะยว อายุผู้ผู้ได้ ๕๐ ปี ผู้เป็นเมีย
ได้ ๔๗ ปี ค้นพุทธศักราชมา ๒๐๓๑ ปี เดือน ๘ เพ็งกลางคืน นาครำเบิง
ตามคำสั่งพระพุทธรเจ้าแต่ก่อนว่า พระพุทธรเจ้านิพพานไป ไว้ศาสนา ๕,๐๐๐
พระวัสสา ก็หากเกินช้อนแล้ว นาคจึงเอาคำก่อนหนึ่ง น้ำหนัก ๔ แสนสอง
หมื่นห้าร้อย มาไว้ที่กลางหนอง นาคคิดตรองด้วยเจต ก็มาเนรมิตเพศเป็น
คน มีเนื้อตงามอะเคือ เหมือนขึ้นเชื้อสะบุรีสา ทรงเสตวัดตาชาวฝ่อง
มาเรียกร้องบอกผู้ทานพลุ จุงแซนไปดูคำก่อน ตามคำสั่งพระพุทธรเจ้าแต่ก่อน
คืนหลัง นาคจึงได้เนรมิต เป็นพระพุทธร้องคีใหญ่ เทียมแทกได้พระกกุสันธะ
สองขาผู้ผู้เมียจึงได้ขนเอาสุวรรณะคำชา มาสู่เคหาตนเล่า จัดการก่อสร้าง
พุทธรูปา เถิงจุลศักราช ๑๐๓๑ ปี เดือน ๘ เพ็ญยามกองงาย การก่อสร้าง
พุทธรูปเจ้าสำเร็จแล้ว จึงได้นำเอาพระกุศล ส่วนได้สร้างพุทธรูปเจ้า

เข้าเฝ้าทูลถวายพระเมืองแก้ว ซึ่งเป็นกษัตริย์ ณ เมืองนครเชียงใหม่ พระเมืองแก้ว ก็มีโสมนัสระ ชมชื่นใหญ่ยินดี เบิกเอาสุวรรณคำ ๓ พัน เงิน ๖ พัน มาปกรสร้างพระมหาวิหารหลวงนานได้ ๓ ปีจึงสำเร็จ ถึงพระ พุทธศักราชได้ ๒๐๖๗ เดือน ๘ เพ็ญก็ได้ฉลองทำทาน อบรมสมโภช พระมหาพิมพ์าสารูปเจ้า และวิหารหลวงบัวระมวลแล้ว

ด้วยพระมหาวิหารหลวงนั้นนา ก็ได้ปฏิสังขรณ์ต่อๆ มาหลายเช่น หลายชาติ หลายเช่นเจ้าผู้ครองเมืองต่อมาบัดนี้ ว่าด้วยพระมหาวิหาร หลวงยาวใหญ่มี ๔ ห้อง เสาต่อ ๓ บ้าง ๓ เช่นไม้ทุง เป็นอันใหญ่สูงเหลือ กำลัง จักบำรุงไปไม่ตลอด เพราะเครื่องบนถอดถอนโซ ลมพัดไหวเสิงเหวี่ยง เป็นอันบ่มั่นบ่เที่ยงอนิจจา พระครูศรีวิลาสวชิรปัญญา ก็มีปัสสะหุมหัน หิตตา นุหิตตะ มีใจใคร่เต และสร้างขึ้นหื้อเป็นถาวร จึงได้ไปอวยพรแก่ ข้าราชการ เจ้าแก้วแก่ หื้อช่วยกันแท้คิดสร้างพระมหาวิหารหลวง สัพเพ ชนาทั้งปวงก็มีใจชมชื่น ยกมือยื่นไหวสา จึงเรียรายเงินได้ ๕,๐๐๐ แพงค่า มาจ้างท่านปั้นดินจี ๗ แสนที่ต้องการ พระครูศรีวิลาสวชิรปัญญา ก็มีวิดก วิจารณ์แถมเล่า จึงได้เบิกษาเจ้าแก้วเจ้าผู้ครองเมือง หื้อเป็นการลือเลื่อง ไปภายหน้า ป่หื้อการเนินช้า จักกระทำด้วยประการฉันใด รอยว่าพระยา อินทา บันดลหัวใจได้คิดจับจอบต ได้คิดใจรอดถึงครูบาศรีวิชัย บ้านปาง เมืองลำพูนมาเป็นเค้าขุนแก่เราเจ้าข้า การคงบได้ค่างช้า สำเร็จถ้วนทันใจ จึงมีหมายพระกุศลไปโอกาสนิมนต์ครูบาศรีวิชัย ได้ยาตรามาพร้อมด้วย พระภิกษุคณะ ๒๔ สามเณรทวยตามเจ้า ๓๐ ตน พวกผู้คน ๓๐ หาบ ถึงวันดีอานุภาพ คือวัน ๕ เดือนยี่แรม ๖ คำ จุลศักราชได้ ๑๒๘๔ ได้ยก ออกจากที่กุฎิวิหารหลวงเมืองลำพูนมา ข้าว่าเรามี อุบาสกอุบาสิกา หมู บ้านท่าเตือ มีใจหยั่งเชื้อศรัทธานิมนต์ ครูบาคืน ๑ ยิ่งเสา ศรัทธาเขาเจ้า ทานปจฺจู เรียงนั้นมาหมู่บ้านท้าวผายุ มวลหมูเฒ่าแก่ นิมนต์เจ้าพักเก่า คินเดียว จักรีบเร็วใจใจ จักถ้วนได้ทมานั่ง เรียงนั้นหมู่บ้านท้าวคำวัง มีจิต ตั้งหมั่นเที่ยงพร้าพร้อมเสียงศรัทธา นิมนต์ครูบาพักเสา นิมนต์เจ้า ๒ คิน

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ครูบาศรีวิชัย วัดบ้านปาง
ได้รับอาราธนาจากพระครูศรีวิราชวิธานิพนธ์
เจ้าคณะแขวงเมืองพะเยา ไปก่อสร้าง
วัดศรีโคมคำทุ่งเมืองเมืองพะเยา

บรรทมผืนเสื่อสาต เจือเรือนล
วาดไว้มเพิง เวียงนั้นมาหมู่บ้าน
ท้าวคำบุญเรือง ก็ใคร่หื้อทาน
แถมเส่า นิมนต์เจ้าคินเดี่ยว จัก
รีบเร็วใจใจ จักด่วนได้สัพพะวัตถุ
ทานา คือว่าของใช้ของกิน เวียง
นั้นมา พวกบ้านตอนป็น ใครหา
กินทานชอบ ประกอบด้วยศรัทธา
นิมนต์ครูบาพักเส่า นิมนต์เท่าคิน
เดี่ยว นิมนต์ปฎิภคกะ รับคร้ว
ทาน ผู้ข้าที่ได้น้อมหน้าตักแต่ง
แปลง เวียงนั้นมาหมู่บ้านป่าแดง
แสวงหาทานังด้วยชอบ ประกอบ
ด้วยสุจริต นิมนต์ครูบาเข้ามาสู่
อาราม ๕ คินจับจอต เวียงนั้นมา
หมู่บ้านดอกเอื้อง คิดใจรอด
ทานบริจาคา นิมนต์ครูบาเข้ามาจับจอต ครั้นท่านเข้ามารอด ช่วงแก้วยอด
พระติไตร โอกันตะปิติ อะสุณิโน สวาธุเจ้าเมธา ก็มาร้องว่าให้ว่าลูกศิษย์
พระพุทเจ้าที่ไหว้ได้เข้ามาโปรดเมตตา สวาธุเจ้าเมธา จึงได้ยกสัพพะวัตถุ
ทานา และนิมนต์พักสหายพระ วิหารหลวงร่มกวาง เวียงนั้นหมู่บ้านสาม
ช้างนิมนต์ค้ำคินเดี่ยว จักได้หื้อทานตามเวลาวัน เวียงนั้นมาหมู่บ้าน
ป่าตัน พร้อมใจกันมวลหมู่นิมนต์รับทานอยู่คินเดี่ยวรับเมตตา เวียงนั้นมา
หมู่บ้านลังกา ก็ใคร่ทานาแถมเส่า นิมนต์เจ้าคินเดี่ยว จักรีบเร็วใจใจ
จักด่วนได้หื้อทาน ของใช้และของกิน เวียงนั้นมาหมู่บ้านบ่อหิน มีสัพพะ
วัตถุของกินใคร่หื้อทานและใส่บาตร เจ้านิมนต์เต้าคินเดี่ยวเป็นเสร็จ
เวียงนั้นมาหมู่บ้านตีนดอยสะเกิด นิมนต์พระเดชพระคุณยังเส่า เมตตาไว้

ทานข้าเจ้า ครัวต่อแก้ว ๔ เดือน นอน

บัดนี้จ๊กกล่าวอุทธรณ์เรื่องนี้คืนหลัง ตั้งแต่วัดท่าเตื่อมาจนถึงดินดอย
อุบาทกอุบาทิกา ไวยาวัจจกรใช้สอยเฒ่าแก่ ก็มีใจเชื่อแท้หนักหนา ทุกวัดวา
มีศรัทธาชาวเมือง ใส่เหลื่อมสองตังาม หลังไหลตามกันมาชะชืด แต่เข้ามิด
จนดาววันมิดลับดอย มีขันบุปผาเป็นก่อน ข้าวตอกอ่อนวางยง วัดอุเงิน
ทองหลายมาก เสียงออกปากว่าทานครุบา อุปมาเปรียบตั้ง มหาเมฆะ
ธาวาแถวตั้ง จากฟ้าหลังลงมา ส่วนรชดานั้นเล่า ครุบาเจ้าได้แบ่งแปลงปัน
มอบให้เจ้าอธิการ ที่ได้มาพักนอน เพื่อหื้อได้ปฏิบัติสังฆรณ์ กุฎีวิหาร หอธรรม
ที่ไหว้ เพื่อหื้อได้พลันได้ใกล้แก่นิพพานัง อันนี้ คนทริทะ ทุกซ่งคำได้
ยอมมือไหว้ครุบา ขอโลหะแพ่งค่า โภชนาก่อนข้าว ครุบาเจ้าได้บริจาด คน
ทุกซ่งไว้หากยินดี ด้วยผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีมานี้ ก็ด้วยเดชะพระมุนีเจ้า
ตนหลวงท่งเอี้ยง เงินที่ได้ทานมาบ่เสียง เพื่อจ๊กเอาไปสร้างวิหารท่งเอี้ยง
ให้เป็นถาวร ถึงวันเดือน ๓ ออก ๔ คำ ได้ยกออกจากดินดอยดอย จะ
เดินจรแผ่นดินแล้ว เวเนป้าไม้หยาดยายไพโรสณห์ หนทางคนไปตามซ่อมห้วย
จ๊กว่าดับว่าตา ชำมน้ำท่า และขึ้นดอยแถมด้วยก็เป็นที่ยาวนาน จึงได้ไปถึง
ห้วย ๑ นั้นเรียกว่าแม่หวาน ก็หากเป็นสถานเป็นบ้านบ่ใหญ่ เรือนแถมป้า
ไม้มีอยู่ ๕ หลังคา มีบุปผาเงินแพ่งค่า มาทานท่านเจ้า ยามเมื่อยกบาทเต้า
ตามได้ม้คคา ไปถึงศาลาปางข้างปางอ้อ ราชฎรนั่งกาดย่นย่อ ติดต่อนื่อง
ศาลา มีหลังคาสัก ๑๐ หลังเศษ บังเกิดจิตเจตอยู่แท้หนักหนา หาได้บุปผา
วัดอุแพ่งค่า หื้อทานท่านเจ้า แล้วได้ยกบาท เข้าไปสู่ปางเป่า กลางป่าที่นั่น
วัดตาเครือเขา คลุมเครือเครา เกววัลย์เส้นหญ้า พวกยางเฝียวาง แผลง
หอยไว้ถ้ำ สักการะวทานะบุชา ย่างหาได้บุปผา เงินแพ่งค่ามี ๗๐ แถบ
หื้อทานครุบาตามแบบของยง เป็นมหาปางส่วนยงอยู่ป่าดึกกลองฆ้องสว่า
เทิงมองนะเทิงมอง เสียงเนืองนองฆ้องสว่า กลองน้อยห้อยป้า ใส่สาย
สะพาย กอยเขาควายเป่าอววยห้วยห้วย สมน้ถูกต้องมโนโสดา แหนแห่
ครุบาผุยผายข้าวตอก ริมข้างชอกรุกษบัตตา ถนนม้คคาปิดเสี้ยวเฝียว

กวาด ราชวัตรขัดหยาดยายยัง หน่อกล้วยฝังห่างถี่ เถิงปางอันหมดหน้าที่
ของยาง เป็นปางนอนและนา ออัยมัคโค บัฟโตนเดินยาก เจ้าภิกขุมากคนนา
สามเนรอุบาสกอุบาสิกามวลหมู่ น้อมหน้าสู่สมภาร มาจากแม่ชะจาน
เวียงป่าเป้า มารับเจ้าครุบา ศิริหรือรัญญาเมื่อเช้า นิมนต์เจ้าถวายเป็นทานก็
มีเมตตา กรุณาผายโผด รับนิมนต์แล้วลวดจะเดิน คราววันเมินแถมซ้ำ
ขึ้นบกตกน้ำ ซ้ำว่าได้ขึ้นคอย แต่จักกล่าวไปตามแนวรอย ก็เป็นฝอยคำ
มากกว้าง บัดนี้จักกล่าวแต่ ๒ ช้างฟากมัคคา ประดับประดาเผี้ยวกวาด
ก็หากเป็นที่สะอาดแก่ตา ประชาชนถึงบ้านคน ซ้ายินดีสะอาด ราชวัตร
หยาดยายไป กัทสิกล้วยลำใบ ปลูกฝังไปเป็นถ้อย บักช่อน้อยเวียงหลามไหล
มีร้านบูชาไฟดูปะเทียนดวงดอก ริมข้างนอกนอกบ้าน ประดูทวาร ไปถึง
แม่ชะจานบาย ๔ เถิงกาลที่ควรพักผ่อนก่อนและนา

สัพเพชนาศรัทธาคลิ่นเคล้า ปีติเท่าชมบาน หาของทานใจใจี ดวง
ดอกไม้และแพงคำ ทานครุบาเป็นเจ้า เจาะใส่เกล้าและหัวตน บ่เท่าแต่นั้น
ทาระกา ๑ คน พ่อแม่ตนต้นเหตุ อนุญาตถ่ายเพทของดำ หื้อได้บรรพชา
ทรงศีลธรรมอยู่ในโอวาท ทรงผ้าเหลืองย้อมฝาดเป็นเนร

บัดนี้การจำเป็นจักได้หนีจากแม่ชะจานไว้ฟากข้างหลัง เพราะได้รับ
นิมนต์นั่ง ชาวบ้านป่าจิวมาโอกาส นิมนต์บิณฑบาต และรับสัพพะวัตถุ
ทานา ทานก็ได้ยาดราไปในวันเดือน ๓ ขึ้น ๑๕ ค่ำ จุลศักราช ๑๒๘๔ คน
ทั้งหลายในป่าจิวามที่นั่น ก็มีใจศรัทธาหาได้บุดผาเงินแพงคำ สัพพะวัตถุ
ทานา ทานครุบาท่านเจ้า บ่เท่าแต่นั้น ทาระกา ๕ คนมานวะ ๕ คน พ่อ
แม่ตนอนุญาต ขอบวชอยู่ในโอวาทพุทธสิกขา

ตโต ถัดแต่นั้นมีมา ศรัทธาเวียงป่าเป้า หากเป็นหมวดเค้าเหง้าเจ้า
น้อยสิงห์คำ ทานก็ได้กระทำบุญเมื่อแม่ ทั้งพ่อแม่ ภรรยาบุดติบุดตา
สัพเพชนา ก็หากมีใจชมชื่น จึงพากันคิดขึ้น เป็นอันหนึ่งอันเดียว ประดับ
ประดา หนทางเที่ยวเผี้ยวกวาด ขัดราชวัตรหยาดยายทาง มาถึงวัดศรีแก้ว
กลางเวียงป่าเป้า ถึงวัน ๓ เดือน ๓ แรม ๓ ค่ำ พระครูพระภิกขุเจ้าคณะนำ

อุบาสกอุบาสิกาพลามาก จึงไปนิมนต์ครูบาศรีวิชัย ได้จากวัดป่าจิวงาม มารับเมตตา อุบาสกอุบาสิกา จึงได้ขงขวยหา ฐูปบุปผาสัทธิพะวัตตุ ทานา และเงินแพงค่า มาทานท่านเจ้า บ่เท่าแต่นั้น ทาระกา ๒๖ คนมานวะ ๖ คน พ่อแม่ต้อนอนุญาต เข้ามาขอบวชบรรพชา เป็นสามเณร ๒๖ ตน อุปสัมปทาเป็นพระภิกษุใหม่ ๖ ตน

เดือน ๓ แรม ๗ ค่ำ อุบาสกหลายคน นิมนต์ครูบาพระภิกษุคณาธุ ตนตน มาพักนอนวัดสุทธาวาส ทายกาทานัง ได้หื้อทานและใส่บาตรเจ้า ศีลธรรม ในวัดห้วยคำ เจตีย์หลวง วัดจุมปา ๓ วันนี้น่า ก็มีศรัทธาตั้งเก้า ได้หื้อทานครูบาเจ้าเท่าเหมือนกัน แต่ป่าเหมี้ยงนั้นเป็นที่สำคัญมีตอย ๓ ลูก สูงสูงเพียงกัน เป็นป่าอรัญญ์ ไม้กัลยาเลยมีมาก ตอยที่นั่นหากเป็นที่อยู่มูเซอ ยางกะเรอเถื่อนป่า ไกลจากท่ามคคาทาง แต่ดินตอยขวางป่าเหมี้ยง เป็น ไทยเหนือนับเสี้ยง หลายมากคามาเท่าเป็นสมัคคะ มัคคากับยางอยู่ป่า บ่มีไผ่ว้างคับไผ่ หากมีจิตใจภายในชาวเมือง เหมือนเกิดร่วมท้องแม่ เดียวมา แปรงหอพลับปลาไว้ ณ ที่ดอนห้วยหาด มุงด้วยตองสาตบัตตา สมเพิงพอพระภิกษุคณา ๕๐ อยู่ คน ๓ หมู่ ๓ ภาษา ต่างคนต่างหา บุปผาเงินแพงค่า โภชนะก้อนข้าวหื้อทานแก่ชาวเจ้า เท่ามีใจถึงน้อม ชมบาน เรียงนั้นมา ขุนสวัสดิ์บำรุงพ่อเมืองพาน ก็มีใจบานชมชื่น เหลือที่ จักได้เงินหมื่นและเงินแสน ได้ตั้งใจมานิมนต์ครูบา ณ ที่ริมแดนติดต้อ น้ำ ย้อยหล่อเมืองพาน และได้จัดการเมี้ยวกวาด หื้อสะอาดมคคาคลอง ครั้น มาถึงดองที่บ้าน ได้ตั้งวันไว้จุดเพลิง ราชวัตรเพิงชูแห่ง ท่านตงแต่งไว้บูชา เดือน ๔ เหนือ ขึ้น ๒ ค่ำ จุลศักราช ๑๒๘๔ ได้นิมนต์ครูบา เข้ามาถึง ณ ที่วัดเมืองพาน ได้จัดการทานถ้วนถี่ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่อิการ เพื่อมา เถึงหันมัคคะผลานิพพานอันประเสริฐ จึงได้บังเกิดบุพภาคเจตนา หาฐูป บุปผา สัทธิพะวัตตุทานา มาหื้อทานท่านเจ้า บ่เท่าแต่นั้น ทาระกา ๑๐ คน มานวะ ๒ คน พ่อแม่ต้อนอนุญาต เข้ามาขอบวชบรรพชา สามเณรใหม่ ๑๐ คน อุปสัมปทาเป็นพระภิกษุใหม่ ๒ ตน

ลำดับลงมาถึงวัดสันกอง คณะคนทั้ง ๒ ทั้งภายในและภายนอก
ว่าเป็งออกศรัทธา ว่าลูกศิษย์พระสัตตดาองศวีเศษ ทรงเพศศีลใส มาจาก
ไกลหลายโยชน์ จะเดินโปรดเมตตา อุบาสกจึงได้นิมนต์ครุบาตามทีไในวัน
๔ เดือน ๔ เหนือขึ้น ๔ ค่ำ มาพักที่ฉายา อุบาสกอุบาสิกาได้นำมาธูปบุผมา
สัพพะวัดอุพร้อมเงินแพงค่า มาทานท่านเจ้า บ่เท่าแต่ันั้น มานวะ ๒ คน
พ่อแมตนอนุญาต เข้ามาขอบรรพชา อุปสัมปทาเป็นพระภิกษุใหม่ ลำดับ
ลงมาถึงวัดบงไชย ป้าคา ๒ วัด สมณะศรัทธา อุบาสกอุบาสิกา ก็ได้ทา
นาตั้งเก่า เหมือนกันชู้วัด ที่ได้เล่าลำดับมา

อันว่าประจันตะนิคมโพเนโพร ในเมืองเชียงใหม่ ก็ได้ตั้งใจมา กระทำ
บุญหื้อทาน เมืองลำพูน ละคอน ก็ตั้งใจมานอนกระทำการ และทำบุญหื้อ
ทานทุกเมื่อ เมืองแพร์เมืองปาน ก็มีใจหยั่งเชื่อศรัทธา มากกระทำทานะบูชา
เมืองเชียงแสนเชียงราย ก็มาอุปถัมภกและทานท่านเจ้า เมืองเชียงตุงเก่า
อยู่หนไกล ก็มีจิตใจศรัทธาเกิดกว้าง อุปถัมภกสร้างพระมหาวิหารหลวง
วัดศรีโคมค้ำ และหื้อทานแก่เจ้าศีลธรรม เมืองเชียงของ เมืองยองเชียงค้ำ
ก็ได้มากกระทำบุญหื้อทานปรารณา เอาตามใจใฝ่ เมืองบง เมืองลอง
เมืองเส้น ได้มาหื้อทาน ก็เพื่อความใคร่ได้ มัคคะผละนิพาน์ เมืองเทิงและ
เมืองวัง ทานบิรสุทธ ก็มิจิตตั้งใสบ่เศว่า เมืองพาน เมืองงาว เมืองพะยาว
เวียงป่าเป้า นับว่าเป็นเค้าเหง้าศรัทธา

พหูชนาหลายภาษาสะพรั่ง ทั้งพวกไทยเหนือ ฝรั่งเศส ทั้งม่านและเม็ง
มอญ ทั้งแขกเจ๊กจีนจอน ลาว เขิน ลื้อ ตองฮู่ ชะมุ ชะเม็ด ละว้า ลัวะ ยาง
ซำก่วย มูเซอ มากมายหลายแท้และเนอ มากหลายอำเภอมายช่วยครุบาศรี
วิไชย สร้างวิหารบำรุงพระพุทของค์ประเสริฐ อันบังเกิดด้วยเจตนา และมี
หินผา ปูนทรายดินจี มีคนขายยายที่ริมทาง ผู้ที่ซื้อบ่อย่างจาต่อ หินปูนทราย
ซื้อกันม้อม้อ หาบหนึ่งตอบาทและรูเปี้ย ดินจี้ก้อนที่บ่อเสี้ย จนตาหักถัน
ก้อนหนึ่งนั้นต่อสะตางค์ ผู้ซื้อปลงใจวางเททอด หมายเอายอดนิพพานา
จึงได้ซื้อมารอมครุบาท่านเจ้า อันหนึ่ง ธัญญาชาติตันข้าว เล่มหนึ่งเกิดมีมา

ที่ห้องนาวิมซอก มีวงออกจิมจน
 อุปสีซ้อบนมี ๗ วง อันหนึ่งดอก
 ป้านก้านหลวง ก้านเดียวแตก
 ออกภายในมี ๗ ดอก ดอก
 เท่ากับดอกธรรมดา บางดอกก็
 บาน บางดอกก็เป็นจี เกิด ณ ที่
 นที่น้ำกว้น ชายผู้หนึ่งถือเอา
 ดอกป้าน ชายผู้หนึ่งถือเอาวง
 ช้าวนั้นมาถวายครุบา ในวัน
 ๒ เดือน ๔ ออก ๔ คำ จุลศักราช
 ๑๒๘๔ คือหากเป็นวันที่ครุบา
 มาถึง วัดพระเจ้าตนหลวงวัน
 นั้นแท้

ครุบาอภิขัย (ผ้าขาวปี) ลูกศิษย์ครุบาศรีวิชัย
 เป็นหัวหน้าช่างสร้างวิหารหลวง
 วัดศรีโคมคำฯ เป็นศิษย์องค์สำคัญที่ติดตาม
 ครุบาศรีวิชัยไปสร้างวัดทุกหนทุกแห่ง

สัพเพชชา คนทั้งหลายอัน
 อยู่ในเมืองท่งปวง ก็มีใจชมชื่น
 ยกมือยื่นไหว้สาสาไหลกันมาชะชืด

ต่อเท่ามิตจนตา ภายในมีเจ้าอารามมากมายหลายเรียงรูป มาแปลงดู
 น้อยอยู่ประจำสถาน และได้กระทำบุญที่้อทาน และได้ทำการพระมหา
 วิหารหลวงอยู่ทุกๆ วัน ถ้าวรู้หันหัน รู้เท่าสังขาร ก็เป็นอันม่วน เหมือนจัก
 ได้มัคคะผลส่วนทันใจ สุริโยเมื่อตาวินลับต่ำลงไป บางฟ่องก็มาตั้งไฟทำกิน
 กับข้าว บางฟ่องก็มาเจาะไฟบูชาพระพุทธรเจ้า เรื่องเรือเจ้าทั่วช่วงแก้วรัตนัง
 ทุกสรอกนอกกำแพง จตุทิศี่ ทิวะเสอรุณณ์ เสียงคนดังสวะสว่า บาง
 ฟ่องก็ได้ช่วยบำและแรงของตน วิริยะขันติอุตสาหะทำทนต์ได้หนย่อท้อ
 บางคนใช้จิวล้อและเกวียนหลาย บางฟ่องใช้ล้อควาย เทียมคู่ เสียงสะสุ่
 สะสน ลากไม้ขนหินปูนทรายดินจี เข้ามาได้ถึงที่โคมคำ เจ้าทรงธรรมวิเศษ
 พร้อมสมณะเพศอุบาสกอุบาสิกา บัดนี้จักกล่าวถึงวิหารรูปาหลังเก่า อัน

สืบมาแต่เช่นเค้าเหง้าอติศา วิหาระรูปา อันลมาพัตเหียง เป็นอันบ่หมั้น
บ่เที่ยงอนิจจา บัดนี้ก็หากถึงกาละวันดี ที่จักได้เดมาไคว ในวัน ๕ เดือน ๔
เหนือ ขึ้น ๑๑ ค่ำ จุลศักราช ๑๒๘๔ เป็นวันที่เจ้าภิกษุคุณนา สัพเพมนุส
สามวลหมู่ มาพร้อมอยู่ถ้าทำการ มีผู้ชำนาญเดินแคว้น อาสาเล่นขึ้นบน
ปะทะเลหิเอาเป็นเกล็ด โยนขว้างได้ คนสา่งได้ขึ้นไป เป็นเกล็ดไขก้านผ้า
ฟ้างหลังหน้าหั่วะหยวดลงมา ทารุกาเครื่องใหญ่ ติดเชือกได้หยอนลงดิน
จนหมดสิ้นผับไคว เสาทรงใหญ่ที่หลัง เชือกมะนิลา กังชักไว้ เสียมขุดได้ธรณี
ลงปฐวีแผ่นดินได้ คนทั้งหลายได้ขึ้นไป ได้ ๘ วันหมดบ่มีในอาวาส ช่วงแคว
อารามา จึงได้ขุดแผ่นพระสุทธาตาม มอก เล็ก ๔ สอกพอวา เลือกเอา
อิฐะกา หน้าละเอียด ริกทางเจียดโททา สุวรรณริมปีศา ติดคำตราดินจี
หาวันที่อุดมที่ ๑๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ มามะขึ้น ๑ ค่ำวัน ๔
บริสุทธิตี จุลศักราชมี ๑๒๘๔ เป็นวันที่กระทำมังคละการก่อสร้าง
พระมหาวิหารหลวงยาวใหญ่ หื้อเป็นถาวรไว้ในพระศาสนา ๕,๐๐๐ พระ
วัสสายาวไป ถ้าพระเมตโดยเกิดมาทอดพระเนตร

บัดนี้ก็ถึงยามวิเศษไซยา จึงได้เอาเชือกเชิงแผ่นพระสุทธาจุด
วางหลอดน้ำเสมอดี ตามวิธีสวาธุเจ้าปี ธุเจ้าสุภัสสา เป็นผู้ว่าผู้นำพระ
ภิกษุ ๑๖ คน เขาก่อนดินจีติดคำลงทอด จนตลอดที่จำหมาย แล้วเจ้าภิกษุ
สามเนรอุบาสกทั้งหลาย จึงพากันเอาอิฐปูนทรายลงก่อ เรียงรับต่ออิฐะเก
เบ็กปูนทรายเททองแผ่น หื้อหมั้นกันปิดตันได้ ๔ วันหมายมั่น ก่อเพียง
หน้าแผ่นดินปฐวี จึงได้เอาเจ็กสี่มือดีสี่บต่อ นายที่ ๑ วันละ ๓ บาท นายที่ ๒
วันละ ๒ บาท ลูกมือ ๘ คน รวยวันคนละบาท รวมเจ็ก ๑๐ คน วันหนึ่ง
เป็นเงิน ๑๓ บาท ตามวาจาใจ ก่อขึ้นไปถึงเครื่องไม้ แต่เสา ๑๘ ต้นได้
สัญญาลงเหมาเอาเจ็กหมูใหม่หื้อมีเหล็กใส่เป็นแกน หล่อหินปูนสะแมน
ภายนอกเสายาว ๑๔ สอก มีเหลี่ยมออกจตุตถา มีกว้างหนา ๓๐ แม
เจ็กผู้ก่อบ่ได้มิดแต่สัญญาตกลงราคาค่าจ้างตันละ ๕๕๐ บาท

บัดนี้จ๊กกล่าวชื่อเจ้าศรัทธา ผู้ที่ได้รับเสา มีเจ้าหลวงประเทศอุดร
ทิศสาพร้อมด้วยชายา บุตตีบุตตา ญาติ วงศาแห่งเจ้าได้รับเสา เล่ม ๑
ตามเจตนาอันโสภา นายจีนจันทรกรรมกรรมทางรด ตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองงาว
ก็มีใจชาวบ่เศร้า พร้อมด้วยภริยาลูกเต้ารับเสาเล่ม ๑ ตามเจตนาศรัทธา
สำอางตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองงาว รับเสาเล่ม ๑ ตามศรัทธา ขุนนิคม
คามโคหาชนะบท ขุนปิ่นคนายอำเภอมืองพะย่าว รับเสาเล่ม ๑ ตาม
เจตนา พระกำสร้อยคำ นางป้อม จงเมธา บ้านดอกคำใต้ ในอำเภอมือง
พะย่าวรับเสาเล่ม ๑ นายน้อยอินคำ นายน้อยด้อย แม่หน่อบ้านหนองระบุ
ในเมืองพะย่าวรับเสาเล่ม ๑ นายน้อยสุขตั้งบ้านเรือนอยู่แม่สุกในอำเภอมือง
พะย่าว พร้อมด้วยภริยาและลูกเต้าได้รับเสาเล่ม ๑ ตามเจตนา พระกำ
ฉนวนะ นางปวน บ้านหวดเมืองงาวได้รับเสา ๒ เล่ม ซ้อฟ้า ๒ ตัวรวมเป็น ๔
แจ็กฏู ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองพะย่าว พร้อมด้วยชุมชาวภริยาลูกเต้าได้รับ
เสาเล่ม ๑ เป็นอันตกลง นายน้อยบงกช ผู้ใหญ่บ้าน บ้านใหม่ในเมือง
พะย่าว รับเสาเล่ม ๑ ใหญ่ เพื่อความใคร่ได้มีคະผลธรรม นายน้อยอินตา
บ้านแม่ตำได้รับเสาเล่ม ๑ พร้อมด้วยภริยาลูกเต้า พวกเพื่อนชุมชาว
สำอางอนบ้านหวดเมืองงาวรับเสา ๒ เล่มเป็นคู่กัน นายน้อยกฤษกันัน
แม่ตำในเมืองพะย่าวรับเสาเล่ม ๑ ตามศรัทธาอันเสื่อมใส บ่เศร้า เจ้าน้อย
สิงห์คำเวียงป่าเป้าเป็นเค้าเหง้าได้เสาเล่ม ๑ ตามมโนจง นายน้อยวงค์
ผู้ใหญ่บ้าน บ้านแม่ใสในเมืองพะย่าวได้รับเสาเล่ม ๑ ตามเจตนาศรัทธา
รวมเสาคณนา ๑๔ ต้น คิดเป็นเงินค่าจ้าง บิได้ล่วงพัน ๔,๔๐๐ บาท
ตามสัญญาที่ได้คาดไว้ชูประการ

บัดนี้จ๊กกล่าวดอกบ้านอีก มีจำเพาะแต่ก้านเดียว ภายบนแตกออก
มีมาก ๕ ดอก ดอกเท่ากับดอกธรรมดา เกิดฐานะที่นามีน้ากว่าน ชายผู้
นั้นถือเอาดอกบ้านนั้นมาถวายครุบา ในวันเดือน ๔ เหนือ แรม ๔ ค่ำ ใน
จุลศักราช ๑๒๐๔ ปีนี้ อันหนึ่งดอกจันกร มีจำเพาะแต่ก้านเดียว มี ๓ ดอก
ดอกส่งดอกสืบกัน อุปมาเหมือน คนเราตัดเอาต่อกัน เกิดฐานะที่นาที่น้ำ

กว่านั้น ชายผู้นั้นถือเอาดอกจิ้งกรั่น มาถวายครุบาในวันเดือน ๕ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ในจุลศักราช ๑๒๘๔ ปีนี้

ในวงข้าวและดอกป่านจิ้งกร ที่เกิดขึ้นมีมานี้ รอยว่าเป็นข้าวดอก ดอกไม้ ขอฟฤณาค ตัวที่เอาก้อนหินมาให้พระโคตมะนั่ง เสวยน้ำแต่ก่อน นั้นมีความยินดีที่ได้สร้างถวาย พระมุนี จึงได้มาสักการะบูชา ปราภฏหือ สัพเพชชา เจ้าข้าทั้งหลาย ได้หันทั่วไปในกาละบัดนี้

บัดนี้จักกล่าวห้อง วรขณิ ผู้มีฝีมือดี บมีที่เสีย คือว่านายน้อย วงศ์เบ็ย เป็นสลา คุมลูกน้องว่าได้ ๘ คนทำ คือว่า นายบุ นายถึง นายกองคำ หนานธิ นายแก้ว นายคำ นายลอดเป็นยอดจิตจำ เป็นคน เมืองละคอน ช่างไม้เก่าเคยทำ ช่างไม้ในเมืองพะยาว ๒๐ คน เป็นลูกมือ กระทำ ต้องอยู่ในบังคับจำ ของตุเจ้าปี ได้แนะนำทุกเมื่อ ต้องปิดไม้หน้า เลื่อให้หมดใส หาววันได้เดือน ๕ เหนือ ขึ้น ๒ ค่ำ นับพรร่ว่าได้ ครุวา จึง ลงหัตถา มือกำฝ่าหลัง ตัดไม้หน้าตั้งคุมวาง หน้าวิหารฝ่ายทางวันออก มี ๓ ประตุ มอกเพิงควร ถูกขบวนวิหารหลังใหญ่ข้างเหนือและข้างใต้ และฝ่าย ทวารวัง ปัญจมังหากมีบ่อ ๕ บ่อเสียทำเสมอดี เป็นที่มนุษย์เข้ามาไหวสา พระสากยะมุนีองค์ใหญ่ ท่านแต่งไว้เพื่อศรัทธาแต่งทั้งทวารทสะหน้าปอง ประสงค์แจ้งสอง พระสุริยาแต่งขึ้นถึง ทารุกาเครื่องใหญ่ ที่ได้ก้าวก่าย กับอิระกา นายน้อยวงศ์เบ็ย ผู้มีสติญาไว้บต่อ ถึงข้อฟ้าและหลังคาบน บัดนี้จักกล่าวหือเป็นชัยะมงคลอันใหญ่ ได้ยกชื่อใส่ลงขวาง ชื่อมาวาง ทับแทบ สะกลแอบติดเสา สะกลเลาน้อยใหญ่ ยายหยาดไคว่เหมือนกัน คาบแป้นเกาะเกี่ยว สุกกับเต็ยวคามคุง มีทั้งสูงทั้งหมั้น คอกกับขันสามชาย หลั่นชดภายหลังหน้า ก่ายกอนก้านผ้า หยาดยายมา เป็นอันแน่นหนาบ ไหวหวันเหว้ง มุงด้วยกระเบื้อง หินปูนซีเมนต์ บานลมแทน สมมุติว่าแม่ นรูปนาคแอนยอคอ แก้วคำพอบระดับเสียงข้าง แล้วยกขึ้นตางนั้งบนหัวแป มนุษย์เล็งแลเป็นที่ปักก่าย ข้อฟ้ามายบนจอง ๔ ด้วยองอกอุบ ติดคำหลูป ดูปิกา ไสยวะยววายวะหยาด เหมือนจักเหาะไปในอากาศเวหา แล้วกลับคืน

มาอยู่ที่เก่า งามแล้วเส้าแถมงามเช่น
และนา

บัดนี้จักกล่าวถึงสารูปพระพุทธรูป
โคตมมอญอันใหญ่ อันปุยา ๒ เฒ่าได้
สร้างไว้แต่เดิมมา สรีระภควา มีรอย
แตกอิฐระกัสนั้นแยกเสียกัน ก็บมิใช่
คนใดจักมาปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมเตาะต่อ
เท่าเอาก่อนอิฐมาก่อขึ้นภายหลัง
พระสถิตดา ก่อกรรมสรีระภควาเข้าไป
แถมเส้า ทั้งหัวเข้าเค้าขา มาบัดนี้ครู
บาศรีวิไชยให้เอาอิฐกานันออก
บ่ห้อมีหินปูนทรายอ้อมพอกเหมือน
ดังเช่นภายหลัง ห้อมีแต่พระพุทธรูป
สถิตนิจอยู่และได้จ้างหมู่สี่มือดี ชำระขัดสี ต่อเตาะตอมติ บัมีที่แตก ห้อมี
เหมือนชั้นแรก ที่ ๒ เฒ่าได้สร้างแปลงมา จึงได้เอารักหางทา สุวรรณะวิม
ปิตา ดิดคำแถมใหม่ ฝับทัวไคว ภาวะพุทธรูปา เพื่อจักได้เป็นที่มุนษย์เทวา
สักการะวันทนาบูชา ยาวะสาสน์ ตราบเลี้ยง ๕,๐๐๐ พระวัสสา

พระเจ้าตนหลวงทุ่งเมี่ยง
ก่อนได้รับการบูรณะ พ.ศ. ๒๔๖๐

นิธิตากเรียอันกล่าวตำนานพะยาวก็สมเรียง
นะโมอิตตะ กุกุสันโธ โภณาคนโน กัสสโป
สิริสัมปันโน โคตโม สากยะ ปุงคโว นะโมเม
อหังวันทามิสัพพะทา โยโสภควา อมกับไป
ปนิทิตตะ ติวัทตะ สุจวิตตะ สมนาคะโต
ทวา ทวัตติงสะ มหาปุริสสะ ลักขณะ ปฏิมันจอิ
โต กรุณา กาโล โสหันตา ปาตะ ยุคคะลัง
สิระसानามามิ วาสุขัง ปักเชระนามัง จันทะนามังพุทธร
พิมพัง นะมามิหัง ฯ
๓ บทนี้คำไหว้พระเจ้าตนหลวงเมืองพะยาวแท้แล้ว

บันทึกประวัติศาสตร์ของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา
เรื่อง
จดหมายโต้ตอบการเตรียมบูรณะพระวิหารวัดพระเจ้าตนหลวง

ปริวรรต โดยพระธรรมวิมลโมลี

รองเจ้าคณะภาค ๒

เจ้าอาวาสวัดศรีโคมคำ

เรื่องไปนิมนต์ท่านธูเจ้าศรีวิชัย ครั้งที่ ๑

ครั้งที่ ๑ ได้ให้เจ้าน้อยเสากู เมืองเชียงใหม่ไปนิมนต์ ไปวันที่ ๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๔ ตรงกับวันเดือน ๗ เหนือ แรม ๑๐ ค่ำ

ครั้งที่ ๒ ได้ให้นายสิบเอกย้าย เมืองพะเยาไปนิมนต์ ไปวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๔ ตรงกับวันเดือน ๘ เหนือ ออก ๑๐ ค่ำ

ไปนิมนต์รวม ๒ ครั้ง นี้คือครั้งที่ ๑-๒

ท่านธูเจ้าศรีวิชัย ท่านได้สั่งมาใจความว่า ท่านได้ตั้งสัจจอธิษฐาน
ผายเบี้ย ผายครั้งที่ ๑ เบี้ยมูบตัดตำ ศาลา ๔ ห้อง ผายครั้งที่ ๒ เบี้ย
มูบตัดตำหลหม่อนรก ผายครั้งที่ ๓ เบี้ยมูบตัดตำหม้ออเวจี ไม่เพียงเท่านั้น
ก็ได้ให้หมอโหราท่านวាយทวาทักดูตามคัมภีร์โหรา หมอโหราก็บอกว่า
หนทางไปธูเจ้าหากมี หนทางที่จักมาปมี ว่าฉะนั้น เพราะฉะนั้นในปีพุทธ
ศักราช ๒๔๖๔ จักไปที่วัดพระเจ้าตนหลวงเมืองพะเยาไปได้เทื่อ

ครั้นถึงปีพุทธศักราช ๒๔๖๕ จักไปได้ ท่านสั่งมากับด้วยจองหมูคำ
บ้านสบตำมามีแต่เท่านั้นแล

ครั้งที่ ๓ ได้ให้พระปัญญา วัดบ้านปิน เมืองพะเยาไปนิมนต์ ไปวันที่
๑๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๔ ตรงกับเดือน ๓ เหนือ แรม ๓ ค่ำ ท่าน
กล่าวว่า ถ้าจักให้ข้าเจ้าไปเป็นเค้าคิดก่อสร้างวิหารวัดพระเจ้าตนหลวงนั้น

ให้พากันปั้นดินก็ไว้ ๕ แสนหนึ่ง ถ้ามีดินก็ไว้แล้ว คั้นข้าเจ้าไปแผแล้ว คนในเมืองพะเยาก็จะพากันมาผ่อข้าเจ้าสิ้นทั้งเมือง ข้าเจ้าก็จักพาเอาคนทั้งหลายช่วยกันคิดสร้างให้เป็นการเสร็จแล้ว ครั้งที่ ๓ ท่านกล่าวแต่เท่านี้

ครั้นอยู่มาถึงวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๕ ตรงกับเดือน ๗ เหนือ ออก ๕ ค่ำ เวลาเช้า ๕ โมง มีพ้อเสียงหนานตะ ศรัทธาวัตดอน เหล็กตอกคำได้ มาที่วัดราชคฤห์ มาแจ้งความว่าธูเจ้าศรีวิชัยท่านได้สั่งมาใจความว่า ขอพ้อออกได้รับคำสั่งของเราไปไหว้สาพระครูเมืองพะเยาที่อ้อมด้วยเรื่องการที่จัดได้

คิดก่อสร้างวิหารวัดพระเจ้าตนหลวงเมืองพะเยานั้น ท่านพระครูได้มานิมนต์เราถ้วน ๓ ครั้งแล้ว เพราะฉะนั้นครั้นดกปีใหม่แล้ว ออกวัสสาแล้วถึงเดือน ๔ เราจักได้ไปที่วัดพระเจ้าตนหลวง เมืองพะเยา เป็นแน่

แต่ทุกวันนี้เราก็มีความอาลัยใจคิดถึงพระเจ้าตนหลวงอยู่ทุกวัน ปีได้ขาด แต่วัดพระเจ้าตนหลวงเมืองพะเยา เป็นอย่างไรเราก็รู้สิ้นเหมือนตาได้หันเหมือนกัน

อนึ่ง พระครูเมืองพะเยาร่ายต่ออย่างไรเราก็รู้สิ้นเหมือนตาได้ไปหันเหมือนกัน พระครูเมืองพะเยาองค์เดียวเท่านั้นได้ถูกใจกัน จักได้ร่วมบุญร่วมทานด้วยกัน จักได้ขี้สะเภาส้ำเดียวร่วมกัน คั้นเราไปถึงเมืองพะเยาแล้ว วิหารวัดพระเจ้าตนหลวงก็คงจะสำเร็จเสร็จแล้วเป็นแน่ แต่ไม่สำเร็จเราก็

พระครูศรีวิราชวิปยุธา
เจ้าคณะแขวงเมืองพะเยา
เป็นประธานองค์สำคัญในการบูรณะ สร้าง
วัดศรีโคมคำ พระเจ้าตนหลวง (ทุ่งเมือง)

บ่ยอมไปเสียกำแล้ว ค้นได้ไปคิดสร้างแปลงสำเร็จเสร็จแล้วตั้งงาม ได้หยาด
น้ำถวายนานแล้วจึงจักได้ลาไปเมืองละพูน อนึ่ง คนเมืองพะเยาคนใดก็
กล่าวว่ใครหั้นพระศรีวิชัยบ้านปาง ครั้นได้ถึงเมืองพะเยาแล้ว คนในเมือง
พะเยาจักพากันมาผ้อลั้นทั้งเมือง

อนึ่ง ขอให้ท่านพระครูได้จัดการบ้นดินก็ไว้หลาย ๆ บ้นได้นักเท่าใด
ก็เป็นการดียิ่ง อีกอย่างหนึ่ง วิหารหลังเก่านั้นหื้อได้เตรียมไม้ปวนเครือเขา
เค้นคาดไว้หื้อดี เหล็กดีไม้ค้ำไว้หื้อหมั้นอย่าหื้อโค่นค้ำนหักบึงตกลงจับใส่
พระเจ้าแท่นเอ

คำสั่งเจ้าศรีวิชัยมีแต่เท่านี้

วันนี้ ข้าพระครูศรีวิราชได้ไปวัดพระเจ้าตนหลวง พระสุริยวงศ์ ผู้อยู่
เฝ้าวัดเป็นผู้แถม พ้อเลี้ยงหนานตะ เป็นผู้บอก

ครั้นอยู่มาถึงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ ตรงกับวัน
เดือน ๘ เหนือ แรม ๑๐ ค่ำ พระอินยศ วัดบ้านน้ำแพร่ อำเภอเมืองเทิง
มาบอกว่ได้ไปที่เจ้าศรีวิชัย วัดบ้านปางแล้ว ท่านได้สั่งมาใจความว่ ขอ
ให้ไปไหว้สาพระครูเมืองพะเยา ให้ท่านได้ทราบด้วยจิ้ม ด้วยเรื่องที่จะได้มา
สร้างพระวิหารวัดพระเจ้าตนหลวงนั้น ถ้าบ่มีใผจักมาเป็นเค้าคิดสร้างนั้น
ก็ให้ท่านพระครูได้ใช้คนไปนิมนต์เตอะ ครั้นออกวัสสาถึงเดือน ๔ ก็จักได้
ไปเป็นแม่

อนึ่ง ขอให้พระครูได้จัดแจงบ้นดินก็ไว้นัก ๆ ด้วยจิ้มแท้ในวิหารวัด
พระเจ้าตนหลวงนั้น กันได้คิดสร้างก็หั้นพลันลูกพลันแล้วด้วยเร็ว เพราะว่
จักมีคนมาช่วยหลายเต้มที่ อนึ่ง ท่านพระครูเมืองพะเยาท่านก็ได้เอาใจใส่
ด้วยใจใสศรัทธา

คำสั่งของท่านครูบาเจ้าศรีวิชัยมีแต่เท่านี้

ครั้งที่ ๔ ครั้นว่ได้สร้างแปลงโรงกฎที่พักไว้ให้ท่านเจ้าศรีวิชัยแล้ว
ได้บ้นดินก็ไว้เสร็จแล้ว จึงมีเข้าดอกดอกไม้เทียนได้ให้พระปัญญา วัดบ้าน
ปินไปนิมนต์ ไปวันเดือน ๔ ออก ๑๑ ค่ำ

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงเจ้าเมืองต่างๆ

ที่วัดราชคฤห์ เมืองพยาว จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

พระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพยาว พร้อมด้วยพระสงฆ์ทั้งหลาย ในเมืองพยาวทุกวัดฝ่ายหนภายนอกมีพระยาประเทศอุดรทิศ เจ้าหลวงเมืองพยาว และขันลธิธิประศาสน์ นายอำเภอเมืองพยาว และศรัทธาต่างเมือง พระครูเจ้าทั้งหลายแลเจ้าผู้ครองนครเมืองทั้งหลายทุกบ้านทุกเมืองที่ได้แม่บุญແผวແລ่ มีเมืองเชียงใหม่ เมืองลำปาง เมืองพะเยา เมืองแพร่ เมืองน่าน เมืองเชียงราย พระครูเจ้าทั้งหลาย เจ้าผู้ครองทั้งหลายก็มีพระราชเจตนาจักเป็นเค้าศรัทธาช่วยคิดสร้างวิหารหลวงแห่งพระพุทธรูปเจ้าองค์หลวง วัดศรีโคมคำ ทุกบ้านทุกเมืองเหมือนกัน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาจึงได้หื้อพระปัญญาภิกขุเจ้าอาวาสวัดต้นตอง ตำบลปิ่น เมืองพยาว ได้นำเอาประวัติโกฏฐากานาบุญคือ เรื่องรายงานการที่ข้าพเจ้าทั้งหลายภายนอกภายใน จักได้คิดสร้างวิหารแห่งพระพุทธรูปเจ้าองค์หลวงวัดศรีโคมคำ นำขึ้นแม่ผายถวายเทิงสมเด็จพระมหาพิตรเจ้าตนเป็นเจ้าหอคำ เมืองเชียงตุง หอคำเมืองยอง หอคำเมืองเชียงใหม่ หอคำเมืองเชียงรุ่ง หอคำเมืองแซ่ หอคำเมืองแรม ขอเมตตามหาพิตรเจ้าช่วยคิดสร้างพระวิหารหลวงแห่งพระพุทธรูปเจ้าองค์หลวงวัดศรีโคมคำ หนองเอี้ยง เมืองพยาว หื้อก้านกุงรุ่งเรืองงามไว้เป็นที่ไหว้สาปฐาแก่หมู่คนแลเทวดาอินทร์พรหมทั้งหลายภายนอกหน้าหื้อกุ่ม ๕๐๐๐ พระวัสสา ตามพระราชโบราณปาเวณีจัมด้วย อนึ่ง ขอเมตตามหาพิตรเจ้าช่วยแม่บุญนี้ถึงแก่เจ้านายผู้ใหญ่ผู้น้อยแลศรัทธานักศิลปินักบุญจายญิงทั้งหลายซึ่งอยู่ในไซงจังหวัดเมืองเชียงตุง เมืองยอง เมืองเชียงรุ่ง

๖.๑๖ เสด็จพระราชดำเนินไปนมัสการพระเจ้าตนหลวง

เมื่อครั้งเสด็จเยือนมณฑลพายัพ พ.ศ. ๒๔๕๖ (๒๔๖๑)

เมืองแช เมืองแรม
แลหัวเมืองทั้งหลาย
ซึ่งมาขึ้นพระราช
สมภารหอคำเมือง
เชียงตุง เมืองยอง
เมืองเชียงรุ่ง เมือง
แช เมืองแรม
ทุกบ้านทุกเมือง
ขอเมตตาเป็นเจ้า
ศรัทธาช่วยกันคิด

สร้างวิหารพระเจ้า

ตนหลวงพร้อมกับด้วยผู้ข้าทั้งหลาย สุดแล้วตามเจตนาศรัทธาจักมีเงินจำกัด
เงินบาท เงินแถบ เงินรูเปีย อัฐแลสตางค์เอาโชคโชคโชยอ้อมตานออกเงินช่วย
เหลือกัน คิดสร้างพระวิหารพระเจ้าตนหลวง สร้างแปลงขึ้นมาแถมใหม่
ติดคำปลิวพระเจ้าตนหลวงแถมใหม่ ช่วยกันสร้างไว้หือเป็นที่ไหว้บูชาจำจ
พระพุทธรักษาไปภายหน้าตราบเท่า ๕๐๐๐ พระวัสสา หือเป็นปัจจัย
ผลชาตินี้ชาติหน้าในเมืองคนเมืองฟ้า มีนิพพานเจ้าเป็นยอด

อนึ่ง เมื่อมหาบพิตรเจ้าได้แม่บุญไปไควคือแม่บุญเสร็จแล้ว ได้เงิน
มากน้อยเท่าใดก็ดี ขอให้ราชทูตเสนาผู้ต้นำเอาเงินรายนี้ไปส่งให้ข้าพเจ้า
ที่วัดราชคฤห์เมืองพยาว แล้วข้าพเจ้าจักได้เอาเงินรายนี้ คิดสร้างวิหาร
พระเจ้าตนหลวงให้ ตามคำมักคำปรารวดณาแห่งมหาบพิตรเจ้าแลท่าน
ทั้งหลายต่อไป ให้เป็นการสำเร็จเสร็จแล้ว อีกอย่างหนึ่ง ขอหือมีหนังสือ
บัญชีจำนวนเส้นเงินแลรายชื่อคน รายชื่อตำบลบ้านของท่านผู้ออกเงิน
สร้างพระวิหารนี้ติดตามตวยเงินไปจิ้มด้วย

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงเจ้าน้อยเลากู้ เชียงใหม่

ที่วัดราชคฤห์ พยาว เชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมภาพพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมือง พยาว ขอเจริญพรถึงเจ้าน้อยเลากู้ บ้านสันทรายน้อย จังหวัดเชียงใหม่ทราบ

ด้วยบัดนี้ ได้ใช้พระปัญญา วัดตันตอง แทนตัวไปขอนิมนต์ท่านพระศรีวิชัย วัดบ้านปาง จังหวัดลำพูน ขอให้ท่านไปเป็นเจ้าคิดสร้างวิหารพระเจ้าตนหลวง เพราะฉะนั้น ขอพ่อเจ้าอุตสาหะแทนตัวอาตมาไปขอนิมนต์ท่านพระศรีวิชัย วัดบ้านปางให้อาตมาจิ้ม ในเวลานี้ทางฝ่ายเมืองพยาวก็มีเจ้านายผู้ใดจักไป เพราะจนการงานจะได้รับเสด็จด้วย

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวรปัญญาถึงเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

ที่วัดราชคฤห์ พยาว เชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมภาพพระครูศรีวิราชปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพยาว
ขอถวายพระพรพระมหากษัตริย์เจ้า ผู้ครองจังหวัดนครเชียงใหม่ ทราบ

ด้วยบัดนี้ อาตมภาพจะได้ให้พระปัญญา วัดตันตอง ตำบลปิน ขึ้น
ไปแผ่ผายสร้างวิหารพระเจ้าตนหลวง ท่งเอี้ยง เมืองพยาว คือจะไปแผ่
เมืองเชียงตุง เมืองยอง เมืองเชียงรุ่ง เมืองแช่ เมืองแรม รวมเป็นห้าหัวเมือง
เพราะฉะนั้นอาตมภาพมาขอหนังสือจดหมายของมหากษัตริย์เจ้าแลหนังสือ
เทศาภิบาล ผู้เป็นหัวหน้าราชการมณฑลพายัพ เพื่อจะเอาให้พระปัญญา
สำหรับติดตัวไปแผ่บุญในห้าหัวเมือง เมื่อได้หนังสือ ๒ ฉบับไป กลับแต่คน
๕ หัวเมืองจะไม่เชื่อ เพราะได้ทราบข่าวว่ามีคนร้ายไปลักแม่ครึ่งหนึ่งแล้ว
จะควรมีควมแล้วแต่ความดำริ

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย

ที่วัดราชคฤห์ พยาว เชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมาภาพพระครูศรีวิราชปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพยาว ขอกราบเรียนมายังท่านพระครูเมธังกรณญาณ เจ้าคณะใหญ่วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

ด้วยบัดนี้ กระผมจะให้พระปัญญา วัดตันตอง ตำบลปิ่น อำเภอเมืองพยาว แทนตัวขึ้นไปแม่บุญสร้างวิหารพระเจ้าตนหลวง คือจะไปแม่เมืองเชียงตุง เมืองยอง เมืองเชียงรุ่ง เมืองแซ่ เมืองแรม รวม ๕ หัวเมือง

ในการจะไปนี้ กระผมขอหนังสือของพระครูเจ้าฉบับหนึ่ง สำหรับตัวพระปัญญานำไป

อนึ่ง ขอพระครูเจ้าได้ขอหนังสือของท่านพระสระบุรีศรีนัยนิคม ข้าหลวงจังหวัดเชียงรายฉบับหนึ่ง สำหรับตัวพระปัญญาไป ถ้าแลไม่ได้หนังสือห้าฉบับนี้ไปแล้ว ว่าแต่คนทั้งหลายใน ๕ หัวเมืองนั้นจะไม่เชื่อเพราะได้ข่าวว่ามีคนร้ายไปล่อลวงลักแม่บุญเอาเงินใน ๕ หัวเมืองนี้ไปหลายครั้งแล้ว จะควรมิควรรแล้วแต่ความดำริ

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรมีปัญญา
ถึงเจ้าทักษิณนิเทศ เชียงใหม่

ที่วัดราชคฤห์ พยาว เชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมภาพพระครูศรีวิราชวชิรมีปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพยาว
เจริญพรท่านเจ้าทักษิณนิเทศ นครเชียงใหม่ ทราบ

ด้วยบัดนี้ อาตมภาพจะให้พระปัญญา วัดตันตอง ตำบลปิ่น แทนตัว
ไปแผ่บุญเมืองเชียงตุง เมืองยอง เมืองเชียงรุ่ง เมืองแซ่ เมืองแรม
เพราะฉะนั้น ขอเจ้าเป็นเจ้าได้ไปขอหนังสือของพ่อเจ้าครองเมืองเชียงใหม่
ฉบับหนึ่ง กับไปขอหนังสือเทศาภิบาลผู้เป็นหัวหน้าราชการมณฑลพายัพ
ฉบับหนึ่ง เมื่อไม่ได้หนังสือ ๒ ฉบับนี้ติดตัวไป กแล้วแต่คน ๕ หัวเมืองนี้จะ
ไม่เชื่อ เพราะได้ทราบข่าวว่ามีคนร้ายไปลวงแม่หลายครั้งแล้ว

ขอเจ้าเป็นเจ้าได้นำจดหมายของอาตมภาพ ไปเรียนต่อมหาดพิตรเจ้า
เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ให้อาตมด้วย

จะควรมิควรแล้วแต่ความดำริ

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงเจ้าผู้ครองนครลำพูน

ที่วัดราชคฤห์ พายว เชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมภาพพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพายว
ขอถวายพระพรท่านมหาบพิตรเจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนครลำพูน

ด้วยบัดนี้ พระวิหารพระเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำ เมืองพายว ก็
เป็นอันชำรุดทรุดโทรมลงไปเป็นอันมาก เติมอาตมภาพได้ไปขอนิมนต์ท่าน
พระศรีวิชัยไปเป็นผู้คิดสร้าง ท่านได้ชี้แจงถ้าจะขอให้ท่านไปคิดก่อสร้างนั้น
ก็พอยากขึ้นดินก็ไว้ ๕ แสงว่าจะนั้น ในเวลานี้ อาตมภาพก็ได้คิดปั้นดินที่
รายนี้ไว้บริบูรณ์แล้ว บัดนี้อาตมภาพจะไปขอนิมนต์เอาตนท่านเพื่อเป็นเจ้า
คิดสร้าง จะขอนิมนต์เมื่อในระหว่างท้องเดือน ๔ เดือน ๕ คั่นออกวัสสา
แล้วจะขอนิมนต์ท่านไปที่พระเจ้าตนหลวง เมืองพายว ว่าจะนั้น

เพราะฉะนั้นอาตมภาพจึงขอเมตตากับบพิตรเจ้าเพื่อขอความ
อนุญาตให้อาตมภาพได้นิมนต์ท่านเมื่อเป็นเจ้าคิดก่อสร้างพระวิหารหลวง
แต่งพระพุทธรูปเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำ ท่งเอี้ยง เมืองพายว เพื่อให้
เป็นการบริบูรณ์เสร็จแล้วจึงมด้วย

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงครูมาศรีวิชัย

วัดราชคฤห์ เมืองพยาว จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

ข้าพเจ้าพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงเมืองพยาว ขอเรียนมายังท่านพระศรีวิชัยเจ้าตนบุญวัดเชียงยัน เมืองนครหริภุญชัย ทราบ ด้วยตามคำสั่งของท่านที่ได้ส่งมากับพระปัญญา วัดตันตอง ตำบลปิ่น เมืองพยาว เมื่อวันเดือน ๓ แรม ปีพุทธศักราช ๒๔๖๕ ใจความว่า ให้ได้ บันดินกัไว้ ๕ แสน ๑ ส่วนดินที่รายนี้ข้าเจ้าก็ได้พร้อมกันภายในภายนอก ได้พากันปั้นเผาแล้ว ก็ได้เอามาจุกองไว้นอกกำแพงวัดด้านเหนือที่นั่นแล้ว ประการหนึ่งก็ได้เผาปูนไว้ทั้งหมดได้ปูน ๑๐ ล้าน

ประการหนึ่ง ก็ได้พร้อมกันสร้างแปลงกุฎโองไว้หลัง ๑ แปลงไว้นอก วัดพระเจ้าตนหลวงตั้งหน้าออกแจ้งเหนือ โกลจากกำแพง ๑๐ วา ศรัทธาผู้สร้างโองหลังนี้ชื่อ นายป้อมเป็นไทยเงี้ยว นายป้อมได้จ้างคน แปลงสิ้นเงิน ๒,๒๗๐ แดบ สร้างไว้ถวายทานกับท่านศรีวิชัยตนบุญ ให้ ท่านบริโกศอยู่สถิตสำราญเบิกบานใจ เมื่อท่านได้เสด็จไปอยู่คือสร้าง พระวิหารพระเจ้าตนหลวง ผู้เข้าทั้งหลายก็ได้สร้างแปลงไว้ตั้งงาม

อนึ่ง ในเวลานี้พระวิหารพระเจ้าตนหลวงก็ชำรุดทรุดโทรมหลุ่บึงไป เป็นอันมากกว่าเก่า เล็งไปทางใต้จนเกือบจะโค้น ชื่อระเบียบงตางข้างเหนือก็ หลุดออกจากเสาใหญ่หลุ่บึงตกลง ฝนก็ชิว่ ตกลงชำพระพุทธรูปเจ้าแลชำ ฝาปางเอก หลังแห่งฝาปางเอกก็แตกยะไป หลังดีก็ไปดบังลงไป ทุกวันนี้ ข้าเจ้าก็เป็นดีฮ้อนใจบัจจจะก็ตัวอย่างใด เพราะเป็นการใหญ่เหนือกว่ากำลัง

ในเวลานี้ก็บมีใผจะเป็นแก้ก็ตสร้างก็บมีใผสักคน เพราะฉะนั้นข้า เจ้าจึงได้ใช้พระปัญญาแทนตัว ไปขอนิมนต์ยังตนท่านเจ้าพระศรีวิชัยตนบุญ

ขอท่านจงมีเมตตากรุณารับเอานิมิตแห่งผู้ช้า แล้วขออรานาตนท่าน
เสด็จไปเป็นเก้าก็ดสร้าง ผู้อื่นจะก็ดสร้างคงจะไม่สำเร็จเป็นแน่ เพราะ
เป็นการหนักใหญ่ ผู้หาบุญได้มากก็ดเห็นจะไม่สำเร็จ

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงเมืองต่างๆ ในรัฐฉาน

ที่วัดราชคฤห์ เดือน ๘

วันที่ ๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

พระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพยาวพร้อมด้วยพระสงฆ์ทั้งหลาย ในเมืองพยาวทุกวัด ฝ่ายหนภายนอกมีพระยาประเทศอุดรทิศ เจ้าหลวงเมืองพยาว แลขุนสิทธิประศาสน์ นายอำเภอเมืองพยาว ศรัทธาต่างเมือง มีพระครูเจ้าทั้งหลาย เจ้าผู้ปกครองเมืองทั้งหลายทุกบ้าน ทุกเมืองที่ไปแผ่บุญแผ้วถ้วนัน ก็มีพระราชเจตนาศรัทธาเจ้าทั้งหลายจักช่วยปฏิสังขรณ์สร้างวิหารพระเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำทูลบ้านทุกเมืองเหมือนกัน, เพราะฉะนั้นพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา จึงได้หื้อพระปัญญาภิกขุเจ้าอาราธิตตติ วัดต้นดอ้ง ตำบลปิน เมืองพยาว ได้นำเอาปวัตติโกฎฐากานาบุญ คือ เรื่องรายงานการที่ข้าพเจ้าทั้งหลายภายนอกภายในจักได้คิดสร้างวิหารหลวงแห่งพระพุทธรูปเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำนำขึ้นไปแผ่ผายถวายเทิงพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยุธยาธรรมพระเจ้าเป็นเค้าแลพระสงฆ์ทั้งหลาย ซึ่งอยู่ในโขงจังหวัดเมืองเชียงตุงแลหัวเมืองทั้งหลาย ซึ่งมาขึ้นเมืองเชียงตุงทุกวัดอาราม ขอโมทนาเป็นเค้าศรัทธาช่วยคิดสร้างพระวิหารแห่งพระพุทธรูปเจ้าองค์หลวงหื้อเป็นถาวรรุ่งเรืองงามไปภายหน้า ไว้เป็นที่ไว้หาบุญจากแก่หมู่คนแลเทวาบุตรเทวดาอินทร์พรหมทั้งหลาย ไปตราบต่อเท่ากุ่ม ๕๐๐๐ พระวัสสาจิ้มด้วย

อนึ่ง ขอพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยุธยาธรรมพระเจ้าช่วยแผ่บุญนี้ไปถึงเจ้าคณะแขวงเจ้าคณะหมวด เจ้าอธิการทั้งหลายทุกวัดในโขงจังหวัดเมืองเชียงตุง และหัวเมืองทั้งหลายซึ่งมาขึ้นเมืองเชียงตุงทุกวัด ขอเป็นเค้าศรัทธาช่วยคิดสร้างสุดแล้วตามเจตนา จักมีเงินจ้ด เงินบาท เงินแถบ

หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเนษ

เงินรูเปีย อัฐแลสต่างค์เอปไซท์ทมิโฮยอมตานออกเงินช่วยสร้างวิหาร
พระเจ้าตนหลวงแกมใหม่ ติดคำปลิวพระเจ้าตนหลวงแกมใหม่ ให้เป็น
ปัจจัยผละชาตินี้ชาติหน้าในเมืองคนเมืองฟ้า มีนิพพานตนเป็นยอด

อนึ่ง พระสงฆ์เจ้าทั้งหลาย ฝ่ายภายในแม่บุญได้เงินมากน้อยเท่าใดก็ตี
ขอเอาไปฝากที่เจ้าฟ้าท่น จักได้เอาเงินรายนี้ไปส่งให้ข้าพเจ้าที่วัดราชคฤห์
เมืองพยาว แล้วข้าพเจ้าจักได้เอาเงินรายนี้คิดสร้างวิหารให้ตามคำมัก
คำปรารณาแห่งท่นทั้งหลายต่อไป

จดหมายจากพระครูศรีวิราชชิริปัญญาถึงพ่อเลี้ยงหม่องยี
(ฉบับแรก)

ที่วัดราชคฤห์ พญา จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๒๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมภาพพระครูศรีวิราชชิริปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพะเยา
ขอเจริญพรมายังพ่อเลี้ยงหม่องยี บ้านหลวง อำเภองาว ทราบ

ด้วยตามคำสั่งของท่านตุ้เจ้าศรีวิชัยที่ได้สั่งมากับด้วยพระปัญญา
ใจความว่า ถ้าใครที่หรือวิหารวัดพระเจ้าตนหลวงบันลุกบันแล้วด้วยเร็วนั้น
ก็หรือหาไม้เครื่องวิหารและปูนซีเมนต์แลแป้นเกล็ดไว้หรือพร้อมว่าเจนั้น
เพราะฉะนั้นอาตมภาพจึงได้หรือเจ้าน้อยหลวยกับนายน้อยคำแสนได้แดนตัว
เมื่อว่าจักขอมมาปรึกษากับด้วยพ่อเลี้ยง จะควรประการใดในพระกุศลรายนี้
เพราะเป็นการหนักใหญ่ อาตมภาพก็ได้ก็ตสอดส่องใครในโลกา
ได้เดียวจรไปมาขึ้นส่งมอบแห่งห้องพายัพทั่วมณฑล ก็ปสมตั้งความ
ประสงค์ดีใดสักแห่ง ปออดอดแห่งหัวแสง จึงส่งมหัทธญาณแยงผ่อไคว่
ก็มีความเต็มใจว่าพ่อเลี้ยงจักได้เป็นเค้าศรีทธาตามในไม้เครื่องวิหารรายนี้
เพราะฉะนั้นอาตมภาพจึงขอมอบไม้เครื่องวิหารรายนี้กับด้วยพ่อเลี้ยง
ตั้งสิ้น ขอพ่อเลี้ยงฮับเอากุศลรายนี้ไว้เป็นแม่แท้จะจริงจิมด้วย เมื่อพ่อ
เลี้ยงได้ฮับไว้แล้วขอเมตตาโปรดตอบมากับด้วยผู้ถือจดหมายนี้ บอกมา
หรืออาตมภาพได้ทราบจิมด้วย

บันทึกของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา

ต่อไปนี้เป็นราชาศัพท์สอนผู้ที่ไปแ่บุญเมืองต่างๆ เพราะจะต้องเข้าพบกับเจ้าผู้ครองหรือเจ้าเมืองที่เป็นเมืองใหญ่หรือเมืองสำคัญ ให้พระผู้ไปใช้ถูกต้อง คือ

คำแทนตัวเรา	ว่า	อาตมภาพ
คำแทนพระนามของท่าน	ว่า	พระเดชพระคุณ
คำรับ	ว่า	ขอถวายพระพร
เดิน	ว่า	เสด็จ
รับประทาน	ว่า	เสวย
นั่ง	ว่า	ประทับ
นอน	ว่า	บรรทม
ให้สิ่งของ	ว่า	พระราชทาน
เขียนหนังสือ	ว่า	ทรงพระอักษร
ใคร่หัว	ว่า	สรวล

บันทึกของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา

ได้ให้พระปัญญา วัดตันตอง ตำบลบ้านปิน ไปวันนี้ คือ ไปเมืองลำพูน เมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงราย เมืองเชียงตุง เมืองยอง เมืองเชียงรุ่ง เมืองแช่ เมืองแรม ไปด้วยกัน คือ ฤ ๑ เณร ๓ คนบ้าน ๒ คนจะไปแผ่บุญราย จักก่อสร้างพระวิหารวัดพระเจ้าตนหลวง ท่งเฮี้ยง

พระปัญญา วัดตันตอง บอกมาว่าเงิน ๑๐๐ แดบ ที่รับไปนั้น เป็นเงินหลัง ๕ หน้า ๘ เสีย ๑๒ ว่าจะนั้น ในเงินราย ๑๒ แดบ จะขึ้นมาไว้ที่เก่าว่าฉะนี้แล ได้เอาเงินให้พระปัญญาไปคราวนี้ เอาไปวันก่อน ๑๐๐ แดบ เอาไปวันนี้ ๖๐ แดบ นับเข้ากันทั้ง ๒ ราย เป็นเงิน ๑๖๐ แดบ

จดหมายจากครุบาทวีรชัยถึงพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา
(ฉบับแรก)

ที่วัดเชียงยืน ในเมืองลำพูน

ณ วันเดือน ๑๐ ออก ๑๕ ค่ำ วันพุธ พุทธศักราช ๒๔๖๕

พระชยาภิกขุ นมัสการกราบไหว้ทูลมายังเจ้าพระครูศรีวิราชวชิร
ปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพยาว ทราบ

ด้วยบัดนี้ ข้าพเจ้าก็ได้รับจดหมายแลถ่ายรูปตั้งมวล ซึ่งเป็นของเจ้า
พระครูฝากมานั้น ข้าเจ้าก็ทราบแล้วจุประการ ในใจความว่า จักหื้อข้าเจ้า
มาก็ตั้งสร้างวิหารพระเจ้าตนหลวง ท่งเอียงนั้น ข้าเจ้าก็มีใจจมจิ้นยินดี ข้า
เจ้าก็เท่าว่าเป็นผู้หน้อยบมีอำนาจอาชญาดีจักจี้แจงได้กลัวท่านตั้งหลายบ่ฟัง
อนึ่งเล่าเงินทองของข้าเจ้าก็บ่เพียงพอ เวลามาก็สร้างทำบุญไป บ่อได้ไว้เป็น
มากเป็นหลาย ข้าเจ้าขอจ้วยไปตามสติปัญญาผยานบารมีบุญสมภารของ
แห่งข้าเจ้า อันได้บำเพ็ญมาแต่ชาติปางก่อนถึงชาตินี้ หลอนเป็นแต่หน้า
บุญของหลังแห่งข้าเจ้า หากหลังได้สร้าง หากหลังได้ร่วมกันมากับตั้ง
พระครูเจ้าแลเจ้านายเจ้าใหญ่น้อย กับตั้งไพร่ประชาชนราชฎรใหญ่น้อยจาย
ญิงกับตั้งร้อยเอ็ดภาษา หลอนเป็นแต่หน้าบุญของหลัง หากหลังได้สร้าง
แต่ ก็หากจักแล้วบวัระมวล ขอหื้อหน้าบุญมีใหญ่กว้างมาจ้วยจักก็ ขอ
ตั้งเตวดาอินทร์พรหมตั้งสี่พายบนเดิมจ้วย ภายใต้มีครุฑนาคตั้งมวล
ไอศวรรย์กับตั้งนางนาถให้ตระณี ขอมมาเป็นสักขีพยานจ้วยจักก็ ขอหื้อแล้ว
ประมวล ขอสมก่าผาดนาจุประการจึงเดื่อ

ข้อ ๒ แต่ยังมีประการ ๑ ข้าเจ้าขอไหว้สาตามกับเจ้าพระครูตนมี
คุณอนันดา ในส่าจะก่อเสาวิหารแลก่อปางเอกนั้น ตันในเมืองพยาวนี้ยังมี
ฤาไม่มี สาล่าผู้ฉลาดตึง นั้น ชาติเป็นเจ็กจ่างก่อจ่างทำยังมีหรือไม่มี เป็น

ครูบาแก้ว คนชวโส

ท่านได้รับมอบหมายจากครูบาศรีวิชัย
ให้เป็นเจ้าอาวาสวัดศรีโคมคำ
ตลอดชั่วอายุขัยของท่าน

ภาษาชาติพม่า ฤๅชาติเงี้ยว ชาติลาว
ชาติไทย ชาติเมืองพยาว ซึ่งเป็นผู้เข้าใจ
ก่อนนั้นยังมีฤๅไม่มี ถ้ามีแล้วข้าเจ้าก็ขอ
พระครูบอกมาหื้อข้าเจ้าได้ ผู้จ้มน ข้าเจ้า
หาไปในตี้สลาตีจะตัดหลังคามุงคือตัด
เครื่องบนนั้น ข้าเจ้าจะหาเอาไปจากเมือง
ลำพูน มีให้เกี่ยวข้องกับด้วยเจ้าพระครูเลย

ข้อ ๓ ข้าเจ้าไหว้สาพระครูเจ้า ขอ
พระครูเจ้าบอกมาหื้อข้าเจ้าได้ผู้ด้วย ใน
ตี้เสาพระวิหารนั้นมีที่แหลม ลวงสูงนั้นมี
ก๊ว กี่สอก ซ็อกกลางมีที่สอก ลวงยาวแป
นั้นมีก๊ว กี่สอก ข้าเจ้าไหว้สาพระครูเจ้า
ขอบอกมาหื้อข้าเจ้าได้ผู้จ้มน

ข้อ ๔ ในการตี้ข้าเจ้าจักขึ้นมานั้น
ปมีกำหนดได้ ถ้าว่าออกวิสสาแล้ว ถ้าบ่เด็กจนการอันใดข้าเจ้าก็จักขึ้นมาเร็ว ๆ
นี้ ปมีกำหนดเดือนไหน เวลาไหน ยามใดก็ยังบ่กำหนดได้เลย

ข้อ ๕ แต่เดี๋ยวนี้ในการตี้จะสร้างแปงพระวิหารนั้น สัพพะเครื่อง
ตั้งหลายต่าง ๆ แต่อันยังบ่กุ่มบ่ปอนั้น เป็นต้นว่า ซื่อ แป กอนลาด ก้านผ้า
ป้านลม ซื่อฟ้า ดินกี่ ดินขอ ปูน ทราย อันใด ๆ ตีบ่เพียงพอนั้น ข้าเจ้าขอ
พระครูเจ้าเป็นเก้ายตั้งภายในและภายนอกพร้อมกับตั้งเจ้านายแลไพร่น้อย
นายฮ้อยตั้งหลายตั้งจายญิงใหญ่่น้อยจู้คน หื้อปากันชงชวยหาฮิบฮอม
เอามาไว้หื้อพร้อมจู้เอียงจู้อัน กันข้าเจ้าได้ขึ้นมาแมว แล้วก็จักได้ลงมือทำ
ไปเร็ว ๆ นี้ อันวิหารนั้นมีที่ห้อง ห้องไหนมีที่สอกข้าเจ้าใครรู้ เพราะฉะนั้น
ข้าเจ้าจึงมีจดหมายตอบมาไหว้สาตามพระครูเจ้าตนมีคุณอนันตาหื้อได้
ผู้ตามดังกล่าวมาในข้างบนนี้

ด้วยความนับถืออย่างยิ่งอย่างสูง
ลงนาม พระชยาก็กุ

คำไหว้ปารมี ๔ ชั้น

สาธุ สาธุ พระปัญญาปารมี ๓๐ ทิศ สาธุ พระปัญญาปารมีวัด
แควดล้อม วิริยะปารมี อ้อมระวังดี สีละปารมี บังหอกดาบ เมตตاپารมี
ผาบแพทังป็น ทานะปารมี ทือเป็นผืนตังต้อ อุเปกษาปารมี ทือก่อเป็นเวียง
สัจจะปารมี แวดระวังดีเป็นไม้ได้ ชั้นตีปารมี กลายเป็นหอกดาบ บังหน้า
ไม้และปืนไฟ อธิฎฐานะปารมี ผันผาบไปทุกแห่ง แข็งๆ แร่งๆ ปราบฝูง
หมู่मार ผีสางพรายเปรต ชูทวีปพบตึบหนี นางธรรณีอัศจรรย์ โสเหมือนผัน
อยู่ข้าง น้านท้นองกว้างต้อกว้าง แดกดีฟองนงนนะนอก เป็นข้าวตอกดอก
ไม้ถววยบุชาพระแก้วแก่นให้สะตัน พระพุทธองค์เลยจูงมามายโผด อนุญาต
โทษโผดผู้ข้าแท้ดีหลี แม่ธรรณีออกมารีดผม อยู่ที่ธาดูข้างร้ายค้ายกระจิงงา
ลับดิน พันน้านที่ลงผัดผาย คอพายหักทบทท่าว พญามารอ้าวๆ ปูนกลัว
กราบยอมมือขึ้นตุนหัวใส่เกล้า ผู้ข้านี้ได้ชื่อว่าคุณศิษย์พระพุทธเจ้า มีบุญ
สมภารอันมากนัก พระพุทธเจ้าจึงจักตั้งพระปัญญาปารมีไว้ ๔ ชั้น ตั้งแต่
ตีนถึงหัวก็ได้ ๔ ชั้นแสนวา ลูกปืนจักมาเสมอเหมือนฝนแสนห่า ก็บ่จักมา
ใกล้ได้ ข้าพเจ้าเลยได้ชื่อว่าคุณธะกุธัง ธัมมะกุธัง สังฆะกุธัง พุทธะอินตา
ธัมมะอินตา สังฆะอินตา อัสนะอับ แม่ธรรณีผู้อยู่เหนือน้ำ ผู้อยู่กล้าแผ่นดิน
ค้นข้าได้ระนึกคิดถึงคุณพระบิดา คุณพระมารดา คุณครูบาอาจารย์ คุณ
พระแก้วเจ้าทั้งสามประการ คือคุณพระพุทธ คุณพระธัมม คุณพระสงฆ์
และคุณแดด คุณฝน คุณน้ำ คุณลม คุณไฟ คุณกุศลราชเจ้ากิติ คุณพระ
ตนภาวนาภิสี คุณนางอุตตราภิสี คุณพระปัจเจกเจ้ากิติ คุณพระแม่ธรรณี
จูงมารักษา ทั้งกำหน้าและกำหลัง ยังตนตัวแห่งข้าพเจ้า ในคืนวันนียามนี้
แท้ดีหลีจิมแต่เทอะๆ

พุทโธ พุทธัง รักษา ธัมโม ธัมมัง รักษา สังโฆ สังฆัง รักษา พุทโธ
พุทธัง อะระหัง ธัมโม ธัมมัง อะระหัง สังโฆ สังฆัง อะระหัง พุทโธ พุทธัง
กัณเหะ ธัมโม ธัมมัง กัณเหะ สังโฆ สังฆัง กัณเหะ อายุ วัฒนโณ สุขัง พะลัง ฯ

(พระคาถาคำไหว้ปารมี ๔ ชั้นนี้เป็นของครูบาเจ้าศรีวิชัย วัดบ้านปาง มีคุณวิเศษนักแลฯ)

คำไหว้คุณหลวงวิเศษนักรบ

สาธุ สาธุ อะหัง วันทามิ มิระสา อิติปิ โส ภควา เอกวีสติปิตาคุณัง
ข้าขออาราธนาคุณพระบิดา ๒๑ จุ่งมาอยู่ข้างขวา ทวาทส มาตาคุณัง
ข้าขออาราธนาคุณพระมารดา ๑๒ จุ่งมาอยู่ข้างซ้าย เอภุณะติงสะ ข้าขอ
อาราธนาคุณพระโพสพเจ้าทั้ง ๒๔ จุ่งมาอยู่ทั่วสารพางค์กายแห่งข้าพเจ้า
ฉปัญญาสพุทธ คุณัง ข้าขออาราธนาคุณพระพุทธรเจ้าทั้ง ๕๖ จุ่งมาเป็น
กำแพงแก้ว ๗ ชั้น แวดล้อมตนตัวแห่งข้าพเจ้า คือว่า พุทธโธ พุทธธัส กำจัด
ออกไป สารพัดศัตรู อย่าเข้ามาใกล้จักกวัตติมณฑล จุ่งดอยหนีออกไปให้
พ้นด้วยเดชคุณแห่งพระพุทธรเจ้านี้ อัญฐะติงสะ อัมมะคุณัง ข้าขออาราธนา
คุณแห่งพระสักขรรมเจ้าทั้ง ๓๘ จุ่งมาเป็นกำแพงแก้ว ๗ ชั้น แวดล้อมตน
ตัวแห่งข้าพเจ้า คือ อัมโม อัมมัส กำจัดออกไป สารพัดศัตรูอย่าเข้ามาใกล้
จักกวัตติมณฑลจุ่งดอยหนีออกไปให้พ้น ด้วยเดชคุณแห่งพระสักขรรมเจ้า
๓๘ นี้ สังฆัญจ จตุทส เจว ข้าขออาราธนาคุณแห่งพระสังฆเจ้าทั้ง ๑๔
จุ่งมาเป็นกำแพงแก้ว ๗ ชั้น แวดล้อมตนตัวแห่งข้าพเจ้า คือว่า สังโฆ สังฆัส
กำจัดออกไปสารพัดศัตรูอย่าเข้ามาใกล้จักกวัตติมณฑล จุ่งดอยหนีออกไป
ให้พ้น ด้วยเดชคุณแห่งพระสังฆเจ้าทั้ง ๑๔ นี้ ตีรตมัง อะหัง วันทามิ
สิระสา อิติปิโส ภควาทส อาจะวียะคุณัง ข้าขออาราธนาคุณพระอาจารย์เจ้า
ทั้ง ๑๐ องค์มาอยู่ทั่วอาการ ๓๒ อัญฐะทะสะกัมมัฏฐานัง ข้าขออาราธนาคุณ
พระกัมมัฏฐานเจ้าทั้ง ๑๘ จุ่งมาเป็นทิพพมณฑลสอดส่อง ทวาทส อาโป
ข้าขออาราธนาคุณพระคงคา ๑๒ เอกวีสติ ธรณีกุณัง ข้าขออาราธนาคุณ
พระธรณี ๒๑ สัตตวาโย ข้าขออาราธนาคุณลม ๗ ฉเตโซ ข้าขออาราธนา
คุณไฟ ๖ นะ มะ พะ ทะ เรียกว่าธาตุทั้ง ๔ คือว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ นี้ก็หาก
เป็นที่พึ่งสารพัดสัตว์ ข้าขออาราธนามากำจัดกำจาย นะ ทะลม โม ทะลาย พุท
ตัญญา หาย ธา ตัญญาณี ยะ ทนอยู่บได้ นะ กาลิ กะกุสันโธ สัมภะโว โทตุ
จุงให้บังเกิดเป็น นะ คือว่าพระกะกุสันโธ เป็น อาโป ธาตุน้ำให้อยิ่งซำทั่วกายา

โมกกาโร โภกาคมโน สัมภโวโหตุ จงให้บังเกิดเป็น โม คือว่า พระโภกาคมณะ
 เป็น ธาตุลมให้ซาบซ่านทั่วมังสังและโลมา พุทกาโรกัสสโป สัมภโว โหตุ
 จงให้บังเกิดเป็นพุท คือว่า กัสสโป เป็น เตโช ธาตุไฟ ให้หลังไหลสังหาญ
 เฝามลาญอสรพิษกิตติยาตั้งแต่ เกษา โลมา นขา ทันตา ตะใจ มังสัง นหารู
 อัญฐิ อัญฐิมิณฺฑชัง วักกัง ทหยัง ยกนัง กิโลมกัง ปิทกัง บัพผาสัง อันตัง
 อันตคณัง อูทริยัง กรีสัง ปิตตัง เสมหัง ปุพฺโพ โลหิตัง เสโท เมโท อัสสุ วสา
 เซโห สิงฆานิกา ลลิกา มุตตัง มัตตเก มัตตลฺลวงคัง ผุงหมฺออสรพิษกิตติยา
 ค้นว่าได้ยินถูกกล่าวพระศาสดานี้ ก็ให้วังหนี ธากาโร โคตโม สัมภโว โหตุ
 จงให้บังเกิดเป็น ธาคือว่าพระศรีศากยะมุนีเป็นปฐมวิธาคูติน ยกาโร อริย
 เมตเตยโย สัมภโว โหตุ จงให้บังเกิดเป็นยะ คือว่า พระศรีอริยะเมตโดย
 เป็นอากาศธาตุผุงหมฺออสรพิษกิตติยา ค้นว่าได้ยินถูกกล่าวพระศาสดาก็ท
 อยู่มาได้ ข้าพระพุทธเจ้าจึงย่อประณมมือไหว้ คุณอากาศ ๑๐ คุณอาการ
 ๒๑ คุณอักษระ ๓๓ คุณนิสสวาส คุณอัสสวาส คุณปัสวาส คุณศีล ๕
 คุณศีล ๘ คุณศีล ๑๐ คุณศีล ๒๒๗ คุณปัญญาญาณ คุณโสตา
 คุณสภิกาคา คุณอนาคา คุณอรหันตา คุณมรรค ๘ คุณผล ๔ คุณนิพพาน ๑
 เป็น ๕ นับทั้งปริยัติธรรมเข้าเป็น ๑๐ คุณทานะ สีละเนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ
 ขันติ สัจจะ อธิฏฐาน เมตตา อุเบกขา ทสมตังสะ ปารมีสัมปັນโน พุทโธ
 อนันตาคิณฺโณ วต โสภควา อันว่าพระสัตถา อนันตาคิณฺโณ หาที่จักประมาณ
 มิได้ ชุมนุมหมู่ตะกรุดพิสมรณทล ผ้าประเจียดทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรม
 ชั้นธั ตัดเสียทั้งภายในและภายนอก คุณพระฤษีนารอด คุณพระฤษี
 นารายณ์ คุณพระฤษีตาวัว คุณพระฤษีตาไฟ คุณพระฤษีว่าได้ แสนโกฏี
 คุณमितตาบสทั้ง ๑๘ พระองค์ อันทรงวิชา คุณแห่งพระพุทธเจ้าเตเตย
 คุณพระโสยาสน์ คุณพระบาท คุณพระธาตุ คุณพระโมคคัลลา คุณพระสารี
 บุตร คุณพระมหาอุปกุตสิวลี คุณพระอสีติมหาสาวกะ คุณบัณฑิตสามเณร
 คุณพระมหากัจจายนเถร คุณตรีนิสิงเห ๑๒ คุณพรหมวิหารทั้ง ๔ แสน
 โภกิจักรวาล ข้าขอราธนามาบันตลเฝามลาญอสรพิษกิตติยา ให้ซาบซ่าน

ทั่วโลมาและอินทรีย์ ข้าขอรายนาคคุณพระอภิธัมมา ๗ คัมภีร์ คือ สังวิ ธา
 บุ กะ ยะ ปะ ข้าขอรายนาคคุณนิกายทั้ง ๕ คือ ที มะ สัง อัง ชู ข้าขอรายนาค
 นาคคุณพระวินัยทั้ง ๕ คือ อา ปา มะ จู ปะ ข้าขอรายนาคคุณพระสังกทานัง ๘
 คือ อะ ชิ นะ วา อะ ธา กะยะ ข้าขอรายนาคคุณอัญญาชัยยะ คือ พา มา นา อุ
 กะ สะ นะ ทู จุ่งมาเป็นคาบกายสิทธิ์อันกล้าคม เหมือนดา ข้าขอรายนามา
 อยู่กลางสัน ผู้ข้าจักพ้นด้วยพระไตรสรณคมน์ คือ พุทธัง ตัจจฆาสิ
 ธัมมัง ตัจจฆาสิ สังฆัง ตัจจฆาสิ นะโม ตัสสะ สะ ตัสสะ โม นะโม ตัส
 สारพัตคัตตูกิชาดเป็นผงแก้วลูสี ที่ยังหลงเหลืออยู่ในอินทรีย์ก็หนีไปอยู่ที่
 เนินจักรวาล ข้าจักอ่านโองการว่า นะ กิง บันดาล ข้าจักสวดบำเพ็ญพินาศ
 ผุ่หม่มารก็ร้อนอยู่เวรณ ข้าจักปิดทวารทั้ง ๘ จักเล่าพระคาถาว่า อะ สัง วิ สุ
 โส ปุ สะ พุ ะ นะ ปิดตั้ง นะ ทะวารัง ติตตสมิต พุทธะ อมิตติต ทวาร ทั้ง
 ๘ ข้าจักเล่าพระคาถาว่า

พุทโธ จ มัชฌิมโ เสฎฐโ	สารีปุตโต จ ทักขิเน
อุตตเร โมคคัลลาโน จ	อานันโท บัจฉิเม วจ
โกณฑัญโญ ปุพฺพโต พาเค	พายัพเพ จ ควัมปติ
อุปาลี หรตติฎฐาเน	อาคณเฑเย จกัสสโป
ราหุโลก เจว ยีสาเน	สัพเพเต พุทธมังคลา
โย ญัตตวา ปุชิตโ โหติ	นิทุกโข นิรुปัททโว
มหาเดโช สทา โหติ	ชยโสตถิ ภวันตุ เม ฯ

หมายเหตุ บทนี้สวดเพื่อเสริมดวงชะตาตัวเอง สวดเป็นประจำ จะพ้นภัย
 พิบัติทั้งปวง

รายนามผู้ร่วมบริจาคพิมพ์หนังสือ

๑. พระครูวิศาลศีลวัฒน์ (พระอุปัชฌาย์ข้าพเจ้า)	๑,๐๐๐ บาท
๒. ครูบาพรหมจักร พรหมมจกโก (พระอาจารย์)	๑,๐๐๐ บาท
๓. พระครูมงคลรังษี (พระอาจารย์)	๑,๐๐๐ บาท
๔. ครูบาสุรินทร์ สุรินโท (พระอาจารย์)	๑,๐๐๐ บาท
๕. ครูบาชัยยะวงศา (พระอาจารย์)	๑,๐๐๐ บาท
๖. เจ้าคุณพระมงคลโสภิต (พระอาจารย์)	๑,๐๐๐ บาท
๗. คุณพ่อโต คุณแม่บัวตัว บุญมี	๑,๐๐๐ บาท
๘. พระครูใบฎีกามนตรี ธมฺมเมธี	๑๐,๐๐๐ บาท
๙. พระจอมแสง วชิรญาโณ (เมืองยอง)	๑,๐๐๐ บาท
๑๐. แม่เจ้าบัว ศีตีสาร เมืองพะเยา	๕๐๐ บาท
๑๑. คุณทองใบ ศีตีสาร เมืองพะเยา	๕๐๐ บาท

หอสมุดแห่งชาติวังกลางพิเศษ
เชียงใหม่

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มีงเมือง

279/5 ถ.มหิตล ต.ป่าแดด อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50100

โทร. (053) 204785-6 โทรสาร (053) 282400

แก้ไขข้อความปกหลัง
พ.ศ. ที่ถูกต้องของการสร้างวิหาร
คือ พ.ศ. ๒๔๖๕

ครูบาศรีวิชัย สิริวิชัย

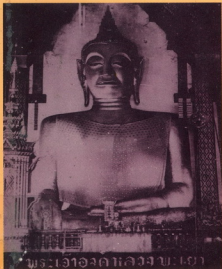
วัดบ้านปาง

เมื่อครั้งมานั่งหนักสร้างวิหารวัดพระเจ้าตนหลวง

เมืองพะเยา พ.ศ. ๒๔๕๖

ตำนาน

พระเจ้าตนหลวงทุ่งเชียงเมืองพะเยา
ปางเดิม

294.3135

พ323ค

พระครูใบฎีกา มนตรี ธมฺมเมธี

วัดพระธาตุสุโทนา อ.เด่นชัย จ.แพร่

พิมพ์ถวายในโอกาสทำบุญอายุครบ ๔๐ พรรษา ๒๐

๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๓

ตำนานพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยงและประวัติครุบาเจ้าศรีวิชัย
 วัดบ้านปาง เมืองลี้ จังหวัดลำพูน เมื่อครั้งพระคุณท่านได้มานั่งหนักบูรณ
 ปฏิสังขรณ์สร้างวิหารหลวงวัดพระเจ้าตนหลวงเมืองพะเยา เมื่อปี
 พ.ศ. ๒๔๖๕ นั้น ข้าพเจ้าได้พบหนังสือตำนานตัวเมือง (ล้านนา) ของท้าว
 อุดตมะธาดิ ได้พิมพ์แจกในงานบูรณะวิหารหลวงพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยง
 ปีนั้น จึงได้เอามาปริวรรตให้เป็นตัวหนังสือไทยภาคกลาง แต่ก็คงรักษา
 ภาษาคำเมืองไว้ อย่างไรก็ตามขอเมตตาท่านเมธีชนได้โปรดพิจารณาและให้
 คำแนะนำด้วย อนึ่งการจัดพิมพ์ครั้งนี้เนื่องด้วยข้าพเจ้าได้ทำบุญอายุครบ
 ๔๐ พรรษา ๒๐ จึงขออน้อมอุทิศส่วนบุญกุศลแก่ครุบาเจ้าศรีวิชัย นักบุญ
 แห่งล้านนา ผู้เป็นเนืองนาบุญของโลกให้ปรากฏแก่ผู้ชนสืบต่อไป

พระครูใบฎีกาหม่อมเจ้าธรรมสาร

พระครูใบฎีกามนตรี ธรรมเมธี

เจ้าอาวาสวัดพระธาตุสุโทนฯ อ.เด่นชัย นครเมืองแพร่

๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๓

คำปรารภ

ข้าพเจ้าทำวอดตมะธานี อายุได้ ๖๑ ปี เข้ามาในจุลศักราช ๑๒๘๔ ปีนี้ ตั้งบ้านเรือนอยู่ประตูแสนประุง นครเชียงใหม่ ได้รับอนุญาตครูบาศรีวิชัย วัดบ้านปาง เมืองลำพูน ได้เรียบเรียงต่อตำนานพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยง ตามที่ท่านได้ไปคิดก่อสร้างพระมหาวิหารหลวงเมืองพะยาวในพุทธศักราช ๒๔๖๕ ปีนี้ นั้น มหาชนเจ้าข้าทั้งหลายที่ได้มีเจตนาศรัทธาอันเลื่อมใส ได้จำหน่ายจ่ายทรัพย์ของตนบริจาค และอุปถัมภ์กอนุโมทนาทานกับท่านก็เป็นอันมากนั้กอยู่

ข้าพเจ้าจึงได้อุตสาห์เรียบเรียงต่อตำนานพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยงไว้ให้ท่านเล่าพอจักได้เป็นที่ระนึ่กคิดใจถึงของท่านแห่งตนท่านต่อไป ข้าพเจ้าผู้เรียบเรียงก็ขอปรารภณาเอาสุข ๓ ประการ มีนิพพานเป็นยอดแท้ ดีหลีฯ

เลขห้อง พิวาจีน
เลขหมู่ ๒๗. 3155
พ 923 ๓
เลขทะเบียน ๖๕๕๔(๕๗)๗๘

หอสมุดแห่งชาติ เชียงใหม่

LOC00437

ตำนานพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยง

นโมตสฺสตุฯ พุทธจรมคฺ อรณฺญํมามีหิ ฯ อหังอํนว่าชํ นนามิ
กินบ่น้อมไหว้ พุทธจรมคฺ ปางเมื่อพระที่ไหว้ จะเดินได้แผ่นดินพระสุธา
ศิริอริฎญา ตำนด้าว อนารัฐาทานท้าว ต้าวป่าแวนาว ตามตำนานพะยาว
หากมีมาแต่เค้าโคตร ปางเมื่อพระพุทเจ้าได้จะเดินออกโปรดมนุษย์เทวา
พร้อมด้วยพระอนนทฺและสาปิกา จึงได้มาถึง อุบาสกอุบาสิกา ย่าเฒ่า
อันท้าวไร่ปลูกข้าว เลี้ยงคราบชีวา อุบาสกอุบาสิกา ย่อมมีสาใส่เกล้า มีใจ
ใคร่ทานข้าวบิณฑบาต จำเพาะข้าวสุกหวัดขาด หวิดบ่ได้ใส่บาตร ภควา
อุบาสก อุบาสิกา เท้ามีแต่หมากปูนพลูยา ครกหินสีลา ปู่ย่าสองเฒ่า ขอ
ถวายเป็นทาน เถิงพระสัพพัญญูเจ้า ยกยื่นขึ้นทานา พุทธูปกฤษกะรับเอา
แล้ว จูงหื้อสมฤทธิได้ตั้งความปรารถนา แล้วจึงได้เสด็จยาดรามาสู่ ณ ที่
ตอยทอง บิณฑบาต ถวายเป็นทาน พระพุทเจ้าได้เสวยจัน รับประทาน
ก่อนข้าว อุทธกััง พระพุทเจ้าบ่ได้เสวยจัน พระพุทเจ้าได้สั่งพระอนนทฺ
รีบเร็วพลันย้ายยาตรไปขอเอาน้ำที่นาคราช มาให้พระตถา พระอนนทฺ
ก็พั่งมโนมนา ไปขอเอาน้ำที่นาคราช นาคราชก็มาแผ่อ่านาจปกงน้ำไว้
พระอนนทฺเอาน้ำบ่ได้ กลับบีกบือกคืนมาไหว้สา พุทธสองทิพจักชญาณ
ส่องรู้อดีตตา แต่เช่นพระกกุสันธะ โภนาคมนะ กัสปะ เคยมาจันข้าวที่ปั้น
นิจนั่งเหนื่อ แผ่นศิลา นาคราชาเอามาถวาย โนอนาคตา พระโคตมะ ก็จัก
ได้นั่งศิลา เสวยน้ำที่หั้นแถมเล่า พระพุทเจ้าจึงได้เสด็จไปสู่ห้อง สู่ห้อง
สระหนอง นาคราชก็มาเนรมิต ศีรษะหัวทองน ปกงน้ำไว้ พระพุทเจ้าจึง
สำแดงไขกสว่างคำมาแต่เช่นอดีตตา ว่าพระกกุสันธะ โภนาคมนะ กัสปะ ดนนี้
มาจันข้าวที่นี้ นิจนั่งเหนื่อแผ่นศิลา นาคราชาก็เอาน้ำมาถวายนันต์ตาย
นาคตอบว่ามีจริง แต่ศีรษะตนองค์คิงพระ ๓ ดนนี้ใหญ่ พระพุทเจ้าจึงได้
ตรัสรู้ไควอนาคตา เมื่อยามช้อยหล้า จักได้ตั้งไว้ศาสนา จึงได้เนรมิตศีรษะ
ภควา หื้อใหญ่เทียมแทก ได้พระกกุสันโธ นิสะทิ พระพุทโธนั่งคู่หัดดบาท

อยู่สันติ เหนือปรุวี สูงมี ๓๒ ศอก มีวรรณะออกเปรียบได้พระสุริยา
กระทำยมกปาฏิหาริย์ ย่ำหัวนาคลงได้ นาครู้ได้ว่า พระเจ้าเที่ยงแท้
ประสงค์ จึงได้ลงไปสู่เมืองนาค ลุ่มใต้แผ่นพระสุธา เอาแผ่นศิลามารับฟัง
นิมนต์พระพุทธรเจ้า นิจนั่งยองบน อนุญาติให้อานนท์ ครอบน้ำให้พระที่
ไหวแล้ว พระอานนท์ทูลกราบใต้บาทว่า ที่นี้มา พระกกุสันธะ โภภาคมนะ
กัสปะ ก็ได้มานั่งเหนือศิลา เสวยจันก่อนข้าว พระโคตมะเจ้า ก็ควรไว้ศาสนา
พุทธวงจะ วาจาออกปาก พระ ๓ ตนนั้น อายุเกินช้อนหากมาเถิง ศาสนา
พระโคตมะ ๕,๐๐๐ พระวัสสาหากมาเถิงเกินช้อน ผู้ทานพลูครกหินแต่
ก่อนนั้น จักเป็นเจ้าศรัทธา ตายเกิดตายเกิดมาหลายชาติ หลายครั้งหลาย
คราว ตายจากเมืองฝางมาเกิดเมืองพะยวที่นี้ พระพุทธรเจ้าตรัสกล่าวชี้
วาจา สั่งพระยาอินทร์และนาค ถ้าผู้ทานพลู หากเกิดมีมาเมื่อใด หื้อนาค
ไปเอาสุวรรณะคำใน เมืองนาค ออกมาฝากไว้ที่สระหนอง หื้อนาคเนรมิต
เป็นชายผู้ตรัสตรอง นำผู้ทานพลู ไปชี้ค้ำกลางหนอง ออกมาเป็นส่วน
บริจาศ การก่อสร้างพุทธรูปาหื้อนาคเนรมิต เป็นพระพุทธร้องคีใหญ่
เทียมแทกได้พระกกุสันธะ โภภาคมนะ กัสปะ พุทธศักราชโคตโมได้ ๑๔๔๑ ปี
ชายผู้ทานพลูมาเกิด ในกำเนิดที่เมืองพะยว อายุผู้ผู้ได้ ๕๐ ปี ผู้เป็นเมีย
ได้ ๔๗ ปี ค้นพุทธศักราชมา ๒๐๓๑ ปี เดือน ๔ เพ็งกลางคืน นาครำเบิง
ตามคำสั่งพระพุทธรเจ้าแต่ก่อนว่า พระพุทธรเจ้านิพพานไป ไว้ศาสนา ๕,๐๐๐
พระวัสสา ก็หากเกินช้อนแล้ว นาคจึงเอาคำก่อนหนึ่ง น้ำหนัก ๔ แสนสอง
หมื่นห้าร้อย มาไว้ที่กลางหนอง นาคคิดตรองด้วยเจต ก็มาเนรมิตเพศเป็น
คน มีเนื้อตงามอะเคือ เหมือนขึ้นเชื้อสะบุรีสา ทรงเสตวัดตาชาวฝ่อง
มาเรียกร้องบอกผู้ทานพลู จุงแซนไปดูคำก่อน ตามคำสั่งพระพุทธรเจ้าแต่ก่อน
คืนหลัง นาคจึงได้เนรมิต เป็นพระพุทธร้องคีใหญ่ เทียมแทกได้พระกกุสันธะ
สองขาผู้ผู้เมียจึงได้ขนเอาสุวรรณะคำมา มาสู่เคหาตนเล่า จัดการก่อสร้าง
พุทธรูปา เถิงจุลศักราช ๑๐๓๑ ปี เดือน ๘ เพ็ญยามกองงาย การก่อสร้าง
พุทธรูปเจ้าสำเร็จแล้ว จึงได้นำเอาพระกกุสันธะ ส่วนได้สร้างพุทธรูปเจ้า

เข้าเฝ้าทูลถวายพระเมืองแก้ว ซึ่งเป็นกษัตริย์ ณ เมืองนครเชียงใหม่ พระเมืองแก้ว ก็มีโสมนัสระ ชมชื่นใหญ่ยินดี เบิกเอาสุวรรณคำ ๓ พัน เงิน ๖ พัน มาปกรสร้างพระมหาวิหารหลวงนานได้ ๓ ปีจึงสำเร็จ ถึงพระ พุทธศักราชได้ ๒๐๖๗ เดือน ๘ เพ็ญก็ได้ฉลองทำทาน อบรมสมโภช พระมหาพิมพ์าสารูปเจ้า และวิหารหลวงบัวระมวลแล้ว

ด้วยพระมหาวิหารหลวงนั้นนา ก็ได้ปฏิสังขรณ์ต่อๆ มาหลายเช่น หลายชาติ หลายเช่นเจ้าผู้ครองเมืองต่อมาบัดนี้ ว่าด้วยพระมหาวิหาร หลวงยาวใหญ่มี ๔ ห้อง เสาต่อ ๓ บ็อง ๓ เช่นไม้ทุง เป็นอันใหญ่สูงเหลือ กำลัง จักบำรุงไปไม่ตลอด เพราะเครื่องบนถอดถอนโซ ลมพัดไหวเสิงเหยิง เป็นอันบ่มั่นบ่เที่ยงอนิจจา พระครูศรีวิลาศวชิรปัญญา ก็มีปัสสะหุมหัน หิตตา นุหิตตะ มีใจใคร่เต และสร้างขึ้นหื้อเป็นถาวร จึงได้ไปอวยพรแก่ ข้าราชการ เจ้าแก้วแก่ หื้อช่วยกันแท้คิดสร้างพระมหาวิหารหลวง สัพเพ ชนาทั้งปวงก็มีใจชมชื่น ยกมือยื่นไหวสา จึงเรียรายเงินได้ ๕,๐๐๐ แพงค่า มาจ้างท่านปั้นดินจี ๗ แสนที่ต้องการ พระครูศรีวิลาศวชิรปัญญา ก็มีวิดก วิจารณ์แถมเล่า จึงได้เบิกษาเจ้าแก้วเจ้าผู้ครองเมือง หื้อเป็นการลือเลื่อง ไปภายหน้า ป่หื้อการเนินช้า จักกระทำด้วยประการฉันใด รอยว่าพระยา อินทา บันดลหัวใจได้คิดจับจอบต ได้คิดใจรอดถึงครูบาศรีวิชัย บ้านปาง เมืองลำพูนมาเป็นเค้าขุนแก่เราเจ้าข้า การคงบได้ค่างช้า สำเร็จถ้วนทันใจ จึงมีหมายพระกุศลไปโอกาสนิมนต์ครูบาศรีวิชัย ได้ยาตรามาพร้อมด้วย พระภิกษุคณะ ๒๔ สามเณรทวยตามเจ้า ๓๐ ตน พวกผู้คน ๓๐ หาบ ถึงวันดีอานุภาพ คือวัน ๕ เดือนยี่แรม ๖ คำ จุลศักราชได้ ๑๒๘๔ ได้ยก ออกจากที่กุฎิวิหารหลวงเมืองลำพูนมา ข้าว่าเรามี อุบาสกอุบาสิกา หมู บ้านท่าเตือ มีใจหยั่งเชื้อศรัทธานิมนต์ ครูบาคืน ๑ ยิ่งเสา ศรัทธาเขาเจ้า ทานปจฺจู เรียงนั้นมาหมู่บ้านท้าวผายุ มวลหมูเฒ่าแก่ นิมนต์เจ้าพักเก่า คินเดียว จักรีบเร็วใจใจ จักถ้วนได้ทมานัง เรียงนั้นหมู่บ้านท้าวคำวัง มีจิต ตั้งหมั่นเที่ยงพร้าพร้อมเสียงศรัทธา นิมนต์ครูบาพักเสา นิมนต์เจ้า ๒ คิน

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ครูบาศรีวิชัย วัดบ้านปาง
ได้รับอาราธนาจากพระครูศรีวิราชวิธานิพนธ์
เจ้าคณะแขวงเมืองพะเยา ไปก่อสร้าง
วัดศรีโคมคำทุ่งเมืองเมืองพะเยา

บรรทมผืนเสื่อสาด เจือเวียนล
วาทไวสมเพิง เวียงนั้นมาหมู่บ้าน
ท้าวคำบุญเรือง ก็ใคร่หื้อทาน
แถมเส้า นิมนต์เจ้าคินเดียว จัก
รีบเร็วใจใจ จักด่วนได้สัพพะวัตถุ
ทานา คือว่าของใช้ของกิน เวียง
นั้นมา พวกบ้านตอนป็น ใครหา
กินทานชอบ ประกอบด้วยศรัทธา
นิมนต์ครูบาพักเส้า นิมนต์เท่าคิน
เดียว นิมนต์ปฎิภคกะ รับครัว
ทาน ผู้ข้าที่ได้น้อมหน้าตักแต่ง
แปลง เวียงนั้นมาหมู่บ้านป่าแดง
แสวงหาทานังด้วยชอบ ประกอบ
ด้วยสุจริต นิมนต์ครูบาเข้ามาสู่
อาราม ๕ คินจับจอต เวียงนั้นมา
หมู่บ้านดอกเอื้อง คิดใจรอด
ทานบริจาคา นิมนต์ครูบาเข้ามาจับจอต ครั้นท่านเข้ามารอด ช่วงแก้วยอด
พระติไตร โอกันตะปิติ อะสุณิโน สวาธุเจ้าเมธา ก็มาร้องว่าให้ว่าลูกศิษย์
พระพุทเจ้าที่ไหวได้เข้ามาโปรดเมตตา สวาธุเจ้าเมธา จึงได้ยกสัพพะวัตถุ
ทานา และนิมนต์พักสหายพระ วิหารหลวงร่มกวาง เวียงนั้นหมู่บ้านสาม
ช้างนิมนต์ค้ำคินเดียว จักได้หื้อทานตามเวลาวัน เวียงนั้นมาหมู่บ้าน
ป่าตัน พร้อมใจกันมวลหมู่นิมนต์รับทานอยู่คินเดียวรับเมตตา เวียงนั้นมา
หมู่บ้านลังกา ก็ใคร่ทานาแถมเส้า นิมนต์เจ้าคินเดียว จักรีบเร็วใจใจ
จักด่วนได้หื้อทาน ของใช้และของกิน เวียงนั้นมาหมู่บ้านบ่อหิน มีสัพพะ
วัตถุของกินใคร่หื้อทานและใส่บาตร เจ้านิมนต์เต้าคินเดียวเป็นเสร็จ
เวียงนั้นมาหมู่บ้านตีนดอยสะเกิด นิมนต์พระเดชพระคุณยังเ้า เมตตาไว้

ทานข้าเจ้า ครัวบต่อแท้ ๔ เดือน นอน

บัดนี้จักกล่าวอุทธานรณเรื่องนี้คืนหลัง ตั้งแต่วัดท่าเตื่อมาจนถึงดินดอย
อุบาทกอุบาทิกา ไวยาวัจจกรใช้สอยเฒ่าแก่ ก็มีใจเชื่อแท้หนักหนา ทุกวัดวา
มีศรัทธาชาวเมือง ใส่เหลื่อมส่องดิงาม หลังไหลตามกันมาชะชืด แต่เข้ามิด
จนดาววันมิดลับดอย มีขันบุปผาเป็นก่อน ข้าวตอกอ่อนวางยง วัดอุเงิน
ทองหลายมาก เสียงออกปากว่าทานครุบา อุปมาเปรียบตั้ง มหาเมฆะ
ธาวาแถวตั้ง จากฟ้าหลังลงมา ส่วนรชดานั้นเล่า ครุบาเจ้าได้แบ่งแปลงปัน
มอบให้เจ้าอธิการ ที่ได้มาพักนอน เพื่อถือได้ปฏิสังขรณ์ กุฎีวิหาร หอธรรม
ที่ไหว้ เพื่อถือได้พลันได้ใกล้แก่นิพพานัง อันนี้ คนทริทะ ทุกซ่งคำได้
ยอมมือไหว้ครุบา ขอโลหะแพ่งค่า โภชนาก่อนข้าว ครุบาเจ้าได้บริจาค คน
ทุกซ่งไว้หากยินดี ด้วยผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีมานี้ ก็ด้วยเดชะพระมุนีเจ้า
ตนหลวงท่งเอี้ยง เงินที่ได้ทานมาบเลี้ยง เพื่อจักเอาไปสร้างวิหารท่งเอี้ยง
ให้เป็นถาวร ถึงวันเดือน ๓ ออก ๔ คำ ได้ยกออกจากดินดอยดอย จะ
เดินจรแผ่นดินแล้ว เวเนป้าไม้หยาดยายไพโรสณห์ หนทางคนไปตามซ่อมห้วย
จักว่าดับว่าตา ชำมน้ำท่า และขึ้นดอยแถมด้วยก็เป็นที่ยาวนาน จึงได้ไปถึง
ห้วย ๑ นั้นเรียกว่าแม่หวาน ก็หากเป็นสถานเป็นบ้านบใหญ่ เรือนแกมป่า
ไม้มีอยู่ ๕ หลังคา มีบุปผาเงินแพ่งค่า มาทานท่านเจ้า ยามเมื่อยกบาทเต้า
ตามได้ม้คคา ไปถึงศาลาปางข้างปางอ้อ ราชฎรนั่งภาคย่นย่อ ติดต่อนื่อง
ศาลา มีหลังคาสัก ๑๐ หลังเศษ บังเกิดจิตเจตอยู่แท้หนักหนา หาได้บุปผา
วัดอุแพ่งค่า ถือทานท่านเจ้า แล้วได้ยกบาท เข้าไปสู่ปางเป่า กลางป่าที่นั่น
วัดตาเครือเขา คลุมเครือเครา เกววัลย์เส้นหญ้า พวกยางเฝียวาง แปลง
หอไว้ถ้ำ สักการะวทานะบุชา ย่างหาได้บุปผา เงินแพ่งค่ามี ๗๐ แถบ
ถือทานครุบาตามแบบของยง เป็นมหาปางส่วนยงอยู่ป่าดึกดองม้องสว่า
เทิงมองนะเทิงมอง เสียงเนืองนองซ้องสว่า กลองน้อยห้อยป่า ใส่สาย
สะพาย กอยเขาควายเป่าอววยห้วยห้วย สมนันถูกต้องมโนโสดา แหนแห่
ครุบาผุยผายข้าวตอก ริมข้างชอกรุกษบัตตา ถนนม้คคาปิดเสี้ยวเฝียว

กวาด ราชวัตรขัดหยาดยายยัง หน่อกล้วยฝังห่างถี่ เถิงปางอันหมดหน้าที่
ของยาง เป็นปางนอนและนา ออัยมัคโค บัฟโตนเดินยาก เจ้าภิกขุมากคนนา
สามเนรอุบาสกอุบาสิกามวลหมู่ น้อมหน้าสู่สมภาร มาจากแม่ชะจาน
เวียงป่าเป้า มารับเจ้าครุบา ศิริหรือรัญญาเมื่อเช้า นิมนต์เจ้าถวายเป็นทานก็
มีเมตตา กรุณาผายโผด รับนิมนต์แล้วลวดจะเดิน คราววันเมินแถมซ้ำ
ขึ้นบกตกน้ำ ซ้ำว่าได้ขึ้นตอย แต่จักกล่าวไปตามแนวรอย ก็เป็นฝอยคำ
มากกว้าง บัดนี้จักกล่าวแต่ ๒ ช้างฟากมัคคา ประดับประดาเผี้ยวกวาด
ก็หากเป็นที่สะอาดแก่ตา ประชาชนถึงบ้านคน ซ้ายินดีสะอาด ราชวัตร
หยาดยายไป กัทสิกล้วยลำใบ ปลูกฝังไปเป็นถ้อย บักช่อน้อยเวียงหลามไหล
มีร้านบูชาไฟดูปเทียนดวงดอก ริมข้างนอกนอกบ้าน ประดูทวาร ไปถึง
แม่ชะจานบาย ๔ เถิงกาลที่ควรพักผ่อนก่อนและนา

สัพเพชนาศรัทธาคนเฒ่า ปิติเท่าชมบาน หาของทานใจใจี ดวง
ดอกไม้และแพงคำ ทานครุบาเป็นเจ้า เจาะใส่เกล้าและหัวตน บ่เท่าแต่นั้น
ทาระกา ๑ คน พ่อแม่ตนต้นเหตุ อนุญาตถ่ายเพทของดำ หื้อได้บรรพชา
ทรงศีลธรรมอยู่ในโอวาท ทรงผ้าเหลืองยอมผาดเป็นเณร

บัดนี้การจำเป็นจักได้หนีจากแม่ชะจานไว้ฟากข้างหลัง เพราะได้รับ
นิมนต์นั่ง ชาวบ้านป่าจิวมาโอกาส นิมนต์บิณฑบาต และรับสัพพะวัตถุ
ทานา ทานก็ได้ยatraไปในวันเดือน ๓ ขึ้น ๑๕ ค่ำ จุลศักราช ๑๒๘๔ คน
ทั้งหลายในป่าจิวามที่นั่น ก็มีใจศรัทธาหาได้บุดผาเงินแพงคำ สัพพะวัตถุ
ทานา ทานครุบาทำนเจ้า บ่เท่าแต่นั้น ทาระกา ๕ คนมานวะ ๕ คน พ่อ
แม่ตนอนุญาต ขอบวชอยู่ในโอวาทพุทธสิกขา

ตโต ถัดแต่นั้นมีมา ศรัทธาเวียงป่าเป้า หากเป็นหมวดเค้าเหง้าเจ้า
น้อยสิงห์คำ ทานก็ได้กระทำบุญเมื่อแม่ ทั้งพ่อแม่ ภรรยาบุตรตบุตรดา
สัพเพชนา ก็หากมีใจชมชื่น จึงพากันคิดขึ้น เป็นอันหนึ่งอันเดียว ประดับ
ประดา หนทางเที่ยวเผี้ยวกวาด ขัดราชวัตรหยาดยายทาง มาถึงวัดศรีแก้ว
กลางเวียงป่าเป้า ถึงวัน ๓ เดือน ๓ แรม ๓ ค่ำ พระครูพระภิกขุเจ้าคณะนำ

อุบาสกอุบาสิกาพลุกพล่านมาก จึงไปนิมนต์ครูบาศรีวิชัย ได้จากวัดป่าจิวงาม มารับเมตตา อุบาสกอุบาสิกา จึงได้ขงขวยหา ฐูปบุปผาสัพพะวัตถุ ทานา และเงินแพงค่า มาทานท่านเจ้า บ่เท่าแต่นั้น ทาระกา ๒๖ คนมานวะ ๖ คน พ่อแม่ต้อนอนุญาติ เข้ามาขอบวชบรรพชา เป็นสามเณร ๒๖ ตน อุปสัมปทาเป็นพระภิกษุใหม่ ๖ ตน

เดือน ๓ แรม ๗ ค่ำ อุบาสกหลายคน นิมนต์ครูบาพระภิกษุคณาฐุ ตนตน มาพักนอนวัดสุทธาวาส ทายกาทานัง ได้หื้อทานและใส่บาตรเจ้า ศีลธรรม ในวัดห้วยคำ เจตีย์หลวง วัดจุมปา ๓ วันนั้นา ก็มีศรัทธาตั้งเก้า ได้หื้อทานครูบาเจ้าเท่าเหมือนกัน แต่ป่าเหมี้ยงนั้นเป็นที่สำคัญมีตอย ๓ ลูก สูงสูงเพียงกัน เป็นป่าอรัญญ์ ไม้กัลยาเลยมีมาก ตอยที่นั่นหากเป็นที่อยู่หมู่เฮอ ยางกะเรอเถื่อนป่า ไกลจากท่ามคคาทาง แต่ดินตอยขวางป่าเหมี้ยง เป็น ไทยเหนือนับเสี้ยง หลายมากคามาเท่าเป็นสมัคคะ มัคคากับายอยู่ป่า บ่มีไผ่ว่าบังคับไผ่ หากมีจิตใจภายในชาวเมือง เหมือนเกิดร่วมท้องแม่ เดียวมา แปรงหอพลับปลาไว้ ณ ที่ดอนห้วยหาด มุงด้วยตองสาตบัตตา สมเพิงพอพระภิกษุคณาฐุ ๕๐ อยู่ คน ๓ หมู่ ๓ ภาษา ต่างคนต่างหา บุปผาเงินแพงค่า โภชนะก้อนข้าวหื้อทานแก่ชาวเจ้า เท่ามีใจถึงน้อม ชมบาน เรียงนั้นมา ขุนสวัสดิ์บำรุงพ่อเมืองพาน ก็มีใจบานชมชื่น เหลือที่ จักได้เงินหมื่นและเงินแสน ได้ตั้งใจมานิมนต์ครูบา ณ ที่ริมแดนติดต้อ น้ำ ย้อยหล่อเมืองพาน และได้จัดการเมี้ยวกวาด หื้อสะอาดมคคาคลอง ครั้น มาถึงดงที่บ้าน ได้ตั้งวันไว้จุดเพลิง ราชวัตรเพิงชูแห่ง ท่านดกแต่งไว้บูชา เดือน ๔ เหนือ ขึ้น ๒ ค่ำ จุลศักราช ๑๒๘๔ ได้นิมนต์ครูบา เข้ามาถึง ณ ที่วัดเมืองพาน ได้จัดการทานถ้วนถี่ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่อิการ เพื่อมา เถึงหันมัคคะผลานิพพานอันประเสริฐ จึงได้บังเกิดบุพภาคเจตนา หาฐูป บุปผา สัพพะวัตถุทานา มาหื้อทานท่านเจ้า บ่เท่าแต่นั้น ทาระกา ๑๐ คน มานวะ ๒ คน พ่อแม่ต้อนอนุญาติ เข้ามาขอบวชบรรพชา สามเณรใหม่ ๑๐ คน อุปสัมปทาเป็นพระภิกษุใหม่ ๒ ตน

ลำดับลงมาถึงวัดสันกอง คณะคนทั้ง ๒ ทั้งภายในและภายนอก
ว่าเป็งออกศรัทธา ว่าลูกศิษย์พระสัตตดาองศิวีเสษ ทรงเพศศีลเส มาจาก
ไกลหลายโยชน์ จะเดินโปรดเมตตา อุบาสกจึงได้นิมนต์ครุบาตามทีไในวัน
๔ เดือน ๔ เหนือขึ้น ๔ คำ มาพักที่ฉายา อุบาสกอุบาสิกาได้นำมาธูปบุผมา
สัพพะวัดอุพร้อมเงินแพงค่า มาทานท่านเจ้า บ่เท่าแต่ันั้น มานวะ ๒ คน
พ่อแมตนอนุญาต เข้ามาขอบรรพชา อุปสัมปทาเป็นพระภิกษุใหม่ ลำดับ
ลงมาถึงวัดบงไชย ป้าคา ๒ วัด สมณะศรัทธา อุบาสกอุบาสิกา ก็ได้ทา
นาตั้งเก่า เหมือนกันชู้วัด ที่ได้เล่าลำดับมา

อันว่าประจันตะนิคมโพไพโร ในเมืองเชียงใหม่ ก็ได้ตั้งใจมา กระทำ
บุญหื้อทาน เมืองลำพูน ละคอน ก็ตั้งใจมานอนกระทำการ และทำบุญหื้อ
ทานทุกเมื่อ เมืองแพร์เมืองพาน ก็มีใจหยั่งเชื่อศรัทธา มากกระทำทานะบูชา
เมืองเชียงแสนเชียงราย ก็มาอุปถัมภกและทานท่านเจ้า เมืองเชียงตุงเก่า
อยู่หนไกล ก็มีจิตใจศรัทธาเกิดกว้าง อุปถัมภกสร้างพระมหาวิหารหลวง
วัดศรีโคมคำ และหื้อทานแก่เจ้าศีลธรรม เมืองเชียงของ เมืองยองเชียงคำ
ก็ได้มากกระทำบุญหื้อทานปรารณา เอาตามใจใฝ่ เมืองปง เมืองลอง
เมืองเส้น ได้มาหื้อทาน ก็เพื่อความใคร่ได้ มัคคะผละนิพาน์ เมืองเทิงและ
เมืองวัง ทานบิสิสุทธ ก็มิจิตตั้งใสบ่เศว่า เมืองพาน เมืองงาว เมืองพะยาว
เวียงป่าเป้า นับว่าเป็นเค้าเหง้าศรัทธา

พหูชนาหลายภาษาสะพรั่ง ทั้งพวกไทยเหนือ ฝรั่งเศส ทั้งม่านและเม็ง
มอญ ทั้งแขกเจ๊กจีนจอน ลาว เขิน ลื้อ ตองสู้ ชะมุ ชะเม็ด ละว้า ลัวะ ยาง
ซำก่วย มูเซอ มากมายหลายแท้และเนอ มากหลายอำเภอมายช่วยครุบาศรี
วิไชย สร้างวิหารบำรุงพระพุทของค์ประเสริฐ อันบังเกิดด้วยเจตนา และมี
หินผา ปูนทรายดินจี มีคนขายยายที่ริมทาง ผู้ที่ซื้อบ่อย่างจาต่อ หินปูนทราย
ซื้อกันม้อม้อ หาบหนึ่งตอบาทและรูเป็ย ดินจีก้อนที่บ่อเส็ย จนตาหักถัน
ก้อนหนึ่งนั้นตอสะตางค์ ผู้ซื้อปลงใจวางเททอด หมายเอายอดนิพพานา
จึงได้ซื้อมารอมครุบาท่านเจ้า อันหนึ่ง ธัญญาชาติตันข้าว เล่มหนึ่งเกิดมีมา

ที่ห้องนาวิมซอก มีวงออกจิมจน
 อุปสีช้อบบมี ๗ วง อันหนึ่งดอก
 ป้านก้านหลวง ก้านเดียวแตก
 ออกภายในมี ๗ ดอก ดอก
 เท่ากับดอกธรรมดา บางดอกก็
 บาน บางดอกก็เป็นจี เกิด ณ ที่
 นที่น้ำกว้น ชายผู้หนึ่งถือเอา
 ดอกป้าน ชายผู้หนึ่งถือเอาวง
 ช้าวนั้นมาถวายครุบา ในวัน
 ๒ เดือน ๔ ออก ๔ คำ จุลศักราช
 ๑๒๘๔ คือหากเป็นวันที่ครุบา
 มาถึง วัดพระเจ้าตนหลวงวัน
 นั้นแท้

ครุบาอภิขัย (ผ้าขาวปี) ลูกศิษย์ครุบาศรีวิชัย
 เป็นหัวหน้าช่างสร้างวิหารหลวง
 วัดศรีโคมคำฯ เป็นศิษย์องค์สำคัญที่ติดตาม
 ครุบาศรีวิชัยไปสร้างวัดทุกหนทุกแห่ง

สัพเพชชา คนทั้งหลายอัน
 อยู่ในเมืองท่งปวง ก็มีใจชมชื่น
 ยกมือยื่นไหว้สาสาไหลกันมาชะชืด

ต่อเท่ามิตจนตา ภายในมีเจ้าอารามามากมายหลายเรียงรูป มาแปลงดู
 น้อยอยู่ประจำสถาน และได้กระทำบุญที่้อทาน และได้ทำการพระมหา
 วิหารหลวงอยู่ทุกๆ วัน ถ้าวรู้หันหัน รู้เท่าสังขาร ก็เป็นอันม่วน เหมือนจัก
 ได้มัคคะผลส่วนทันใจ สุริโยเมื่อตาวินลับต่ำลงไป บางฟ่องก็มาตั้งไฟทำกิน
 กับข้าว บางฟ่องก็มาเจาะไฟบูชาพระพุทธรเจ้า เรืองเรื่อเจ้าทั่วช่วงแก้วรัตนัง
 ทุกสรอกนอกกำแพง จตุทิศี่ ทิวะเสอรุณณ์ เสียงคนดังสวะสว่า บาง
 ฟ่องก็ได้ช่วยบำและแรงของตน วิริยะขันติอุตสาหะทำทนต์ได้หนย่อท้อ
 บางคนใช้จิวล้อและเกวียนหลาย บางฟ่องใช้ล้อควาย เทียมคู่ เสียงสะสู่
 สะสน ลากไม้ขนหินปูนทรายดินจี เข้ามาได้ถึงที่โคมคำ เจ้าทรงธรรมวิเศษ
 พร้อมสมณะเพศอุบาสกอุบาสิกา บัดนี้จักกล่าวถึงวิหารรูปาหลังเก่า อัน

สืบมาแต่เช่นเค้าเหง้าอติศา วิหาระรูปา อันลมาพัตเหียง เป็นอันบ่หมั้น
บ่เที่ยงอนิจจา บัดนี้ก็หากถึงกาละวันดี ที่จักได้เดมาไคว ในวัน ๕ เดือน ๔
เหนือ ขึ้น ๑๑ ค่ำ จุลศักราช ๑๒๘๔ เป็นวันที่เจ้าภิกษุคุณณา สัพเพมนุส
สามวลหมู่ มาพร้อมอยู่ถ้าทำการ มีผู้ชำนาญเดินแคว้น อาสาเล่นขึ้นบน
ปะทะเลหิเอาเป็นเกสิด โยนขว้างได้ คนช่างได้ขึ้นไป เป็นเกสิดไขก้านผ้า
ฟ้างหลังหน้าหั่วะหยวดลงมา ทารุกาเครื่องใหญ่ ติดเชือกได้หยอนลงดิน
จนหมดสิ้นผ้าไคว เสาทรงใหญ่ที่หลัง เชือกมะนิลา กังซักไว้ เสียมขุดได้ธรณี
ลงปฐวีแผ่นดิน คนทั้งหลายได้ขึ้นไป ได้ ๘ วันหมดบ่มีในอาวาส ช่วงแคว
อารามา จึงได้ขุดแผ่นพระสุทธาตาม มอก เล็ก ๔ สอกพอวา เลือกเอา
อิฐะกา หน้าละเอียด ริกทางเจียดโททา สุวรรณริมปีตา ติดคำตราดินจี
หาวันที่อุดมที่ ๑๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ มาชะขึ้น ๑ ค่ำวัน ๔
บริสุทธิตี จุลศักราชมี ๑๒๘๔ เป็นวันที่กระทำมังคละการก่อสร้าง
พระมหาวิหารหลวงยาวใหญ่ หื้อเป็นถาวรไว้ในพระศาสนา ๕,๐๐๐ พระ
วัสสายาวไป ถ้าพระเมตโดยเกิดมาทอดพระเนตร

บัดนี้ก็ถึงยามวิเศษโชชา จึงได้เอาเชือกเชิงแผ่นพระสุทธาจุด
วางหลอดน้ำเสมอดี ตามวิธีสวาธุเจ้าปี ธุเจ้าสุภัสสา เป็นผู้ว่าผู้นำพระ
ภิกษุ ๑๖ คน เขาก่อนดินจีติดคำลงทอด จนตลอดที่จำหมาย แล้วเจ้าภิกษุ
สามเนรอุบาสะทั้งหลาย จึงพากันเอาอิฐปูนทรายลงก่อ เรียงรับต่ออิฐะเก
เบ็กปูนทรายเททองแผ่น หื้อหมั้นกันปิดตันได้ ๔ วันหมายมั่น ก่อเพียง
หน้าแผ่นดินปฐวี จึงได้เอาเจ็กสี่มือดีสี่บ่ต่อ นายที่ ๑ วันละ ๓ บาท นายที่ ๒
วันละ ๒ บาท ลูกมือ ๘ คน รวยวันคนละบาท รวมเจ็ก ๑๐ คน วันหนึ่ง
เป็นเงิน ๑๓ บาท ตามวาจาใจ ก่อขึ้นไปถึงเครื่องไม้ แต่เสา ๑๘ ต้นได้
สัญญาลงเหมาเอาเจ็กหมูใหม่หื้อมีเหล็กใส่เป็นแกน หล่อหินปูนสะแมน
ภายนอกเสายาว ๑๔ สอก มีเหลี่ยมออกจตุตถา มีกว้างหนา ๓๐ แม
เจ็กผู้ก่อบ่ได้มิดแต่สัญญาตกลงราคาค่าจ้างตันละ ๕๕๐ บาท

บัดนี้จักกล่าวชื่อเจ้าศรัทธา ผู้ที่ได้รับเสาศา มีเจ้าหลวงประเทศอุดร
ทิศสาพร้อมด้วยชายา บุตตีบุตรดา ญาติ วงศาแห่งเจ้าได้รับเสาศา เล่ม ๑
ตามเจตนาอันโสภา นายจีนจันทร์กรรมการทางรอด ตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองงาว
ก็มีใจชวบเศร้า พร้อมด้วยภริยาลูกเต้ารับเสาศาเล่ม ๑ ตามเจตนาศรัทธา
สา่งอ่อนตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองงาว รับเสาศาเล่ม ๑ ตามศรัทธา ชุนนิคม
คามโคหาขณะบท ชุนปิ่นคนายอำเภอมืองพะย่าว รับเสาศาเล่ม ๑ ตาม
เจตนา พระกำสร้อยคำ นางป้อม จงเมธา บ้านดอกคำใต้ ในอำเภอมือง
พะย่าวรับเสาศาเล่ม ๑ นายน้อยอินคำ นายน้อยด้อย แม่หน่อบ้านหนองระบุ
ในเมืองพะย่าวรับเสาศาเล่ม ๑ นายน้อยสุขตั้งบ้านเรือนอยู่แม่สุกในอำเภอมือง
พะย่าว พร้อมด้วยภริยาและลูกเต้าได้รับเสาศาเล่ม ๑ ตามเจตนา พระกำ
ญาณะ นางปวน บ้านหวดเมืองงาวได้รับเสาศา ๒ เล่ม ซ้อฟ้า ๒ ตัวรวมเป็น ๔
เจ๊กู ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองพะย่าว พร้อมด้วยชุมชวภริยาลูกเต้าได้รับ
เสาศาเล่ม ๑ เป็นอันตกลง นายน้อยบงกช ผู้ใหญ่บ้าน บ้านใหม่ในเมือง
พะย่าว รับเสาศาเล่ม ๑ ใหญ่ เพื่อความใคร่ได้มีคคะผลธรรม นายน้อยอินตา
บ้านแม่ตำได้รับเสาศาเล่ม ๑ พร้อมด้วยภริยาลูกเต้า พวกเพื่อนชุมชว
สา่งอ่อนบ้านหวดเมืองงาวรับเสาศา ๒ เล่มเป็นคู่กัน นายน้อยกฤษกันัน
แม่ตำในเมืองพะย่าวรับเสาศาเล่ม ๑ ตามศรัทธาอันเสื่อมใส บ่เศร้า เจ้าน้อย
สิงห์คำเวียงป่าเป้าเป็นเค้าเหง้าได้เสาศาเล่ม ๑ ตามมโนจง นายน้อยวงค์
ผู้ใหญ่บ้าน บ้านแม่ใสในเมืองพะย่าวได้รับเสาศาเล่ม ๑ ตามเจตนาศรัทธา
รวมเสาศณนา ๑๔ ต้น คิดเป็นเงินค่าจ้าง บิได้ล่วงพัน ๔,๔๐๐ บาท
ตามสัญญาที่ได้คาดไว้ชูประการ

บัดนี้จักกล่าวดอกบ้านอีก มีจำเพาะแต่ก้านเดียว ภายบนแตกออก
มีมาก ๕ ดอก ดอกเท่ากับดอกธรรมดา เกิดฐานะที่นามีน้ำกว่าน ชายผู้
นั้นถือเอาดอกบ้านนั้นมาถวายครุบา ในวันเดือน ๔ เหนือ แรม ๔ ค่ำ ใน
จุลศักราช ๑๒๐๔ ปีนี้ อันหนึ่งดอกจักร มีจำเพาะแต่ก้านเดียว มี ๓ ดอก
ดอกส่งดอกสืบกัน อุปมาเหมือน คนเราตัดเอาต่อกัน เกิดฐานะที่นาที่น้ำ

กว่าน ชายผู้นั้นถือเอาดอกจิ้งกรั่น มาถวายครุบาในวันเดือน ๕ ขึ้น ๑๓ ค่ำ ในจุลศักราช ๑๒๘๔ ปีนี้

ในวงข้าวและดอกป่านจิ้งกร ที่เกิดขึ้นมีมานี้ รอยว่าเป็นข้าวดอก ดอกไม้ ขอฟฤณาค ตัวที่เอาก้อนหินมาให้พระโคตมะนั่ง เสวยน้ำแต่ก่อน นั้นมีความยินดีที่ได้สร้างถวาย พระมุนี จึงได้มาสักการะบูชา ปราภฏหือ สัพเพชชา เจ้าข้าทั้งหลาย ได้หันทั่วไปในกาละบัดนี้

บัดนี้จักกล่าวห้อง วรขณิ ผู้มีฝีมือดี บมีที่เสีย คือว่านายน้อย วงศ์เบี้ย เป็นสลา คุมลูกน้องว่าได้ ๘ คนทำ คือว่า นายบุ นายถึง นายกองคำ นานธิ นายแก้ว นายคำ นายลอดเป็นยอดจิตจำ เป็นคน เมืองละคอน ช่างไม้เก่าเคยทำ ช่างไม้ในเมืองพะยาว ๒๐ คน เป็นลูกมือ กระทำ ต้องอยู่ในบังคับจำ ของตุเจ้าปี ได้แนะนำทุกเมื่อ ต้องปิดไม้หน้า เลื่อให้หมดใส หาววันได้เดือน ๕ เหนือ ขึ้น ๒ ค่ำ นับพรร่ว่าได้ ครุวา จึง ลงหัตถา มือกำฝ่าหลัง ตัดไม้หน้าตั้งคุมวาง หน้าวิหารฝ่ายทางวันออก มี ๓ ประตุ มอกเพิงควร ถูกขบวนวิหารหลังใหญ่ข้างเหนือและข้างใต้ และฝ่าย ทวารวัง ปัญจมังหากมีบ่อ ๕ บ่อเสียทำเสมอดี เป็นที่มนุษย์เข้ามาไหวสา พระสากยะมูเนื่องคีใหญ่ ท่านแต่งไว้เพื่อศรัทธาแต่งทั้งทวารทสะหน้าปอง ประสงค์แจ้งสอง พระสุริยาแต่งขึ้นถึง ทารุกาเครื่องใหญ่ ที่ได้ก้าวก่าย กับอิระกา นายน้อยวงศ์เบี้ย ผู้มีสติญาไว้บต่อ ถึงข้อฟ้าและหลังคาบน บัดนี้จักกล่าวหือเป็นชัยยะมงคลอันใหญ่ ได้ยกชื่อใส่ลงขวาง ชื่อม้าวาง ทับแทบ สะกลแอบติดเสา สะกลเลาน้อยใหญ่ ยายหยาดไคว่เหมือนกัน คาบแป้นเกาะเกี่ยว สุกกับเตี้ยวค้ำมุง มีทั้งสูงทั้งหมั้น คอกับขันสามชาย หลั่นชดภายหลังหน้า ก่ายกอนก้านผ้า หยาดยายมา เป็นอันแน่นหนาบ ไหวหวันเหว้ง มุงด้วยกระเบื้อง หินปูนซีเมนต์ บานลมแทน สมมุติว่าแม่ นรูปนาคแอนยอคอ แก้วคำพอบระดับเสียงข้าง แล้วยกขึ้นต่างนั้งบนหัวแป มนุษย์เส็งแลเป็นที่ปักก่าย ข้อฟ้ามายบนจอง ๔ ด้วยองอกอุบ ติดคำหลูป ดูปิกา ไสยวะยวายวะหยาด เหมือนจักเหาะไปในอากาศเวหา แล้วกลับคืน

มาอยู่ที่เก่า งามแล้วเส้าแถมงามเช่น
และนา

บัดนี้จักกล่าวถึงสารูปพระพุทธรูป
โคตมมองค์ใหญ่ อันปุยา ๒ เฒ่าได้
สร้างไว้แต่เดิมมา สรีระภควา มีรอย
แตกอิฐระกัสนั้นแยกเสียกัน ก็บมีเ
คนใดจักมาปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมเตาะต่อ
เท่าเอาก่อนอิฐมาก่อขึ้นภายหลัง
พระสถิตดา ก่อกรรมสรีระภควาเข้าไป
แถมเส้า ทั้งหัวเสาเค้าชา มาบัดนี้ครู
บาศรีวิไชยให้เอาอิฐระกานั้นออก
บ่ห้อมีหินปูนทรายอ้อมพอกเหมือน
ดังเช่นภายหลัง ห้อมีแต่พระพุทธรูป
สถิตนิจอยู่และได้จ้างหมู่สี่มือดี ชำระขัดสี ต่อเตาะตอมดี บมีที่แตก ห้อมี
เหมือนชั้นแรก ที่ ๒ เฒ่าได้สร้างแปลงมา จึงได้เอารักหางทา สุวรรณะวิม
ปิตา ดิตคำแถมใหม่ ฝับทัวโค้ว กายะพุทธรูปา เพื่อจักได้เป็นที่มุนษย์เทวา
สักการะวันทนาบูชา ยาวะสาสน์ ตราบเสี้ยง ๕,๐๐๐ พระวัสสา

พระเจ้าตนหลวงทุ่งเมี่ยง
ก่อนได้รับการบูรณะ พ.ศ. ๒๔๖๐

นิธิตากเรียอันกล่าวตำนานพะยาวก็สมเริง
นะโมอิตตะ กกุณสันโธ โภนาคมโน กัสสโป
สิริสัมปันโน โคตโม สากยะ ปุงคโว นะโมเม
อหังวันทามิสัพพะทา โยโสภควา อมกับไป
ปนิหิตตะ ติวัทตะ สัจจิตตะ สมนาคะโต
ทวา ทวัตติงสะ มหาปุริสสะ ลักขณะ ปฏิมันจอิ
โต กรุณา กาโล โสหันตา ปาตะ ยุคคะลัง
สิระसानามามิ วาสุขัง ปักเชระนามัง จันทะนามังพุท
พิมพัง นะมามิหัง ฯ
๓ บทนี้คำไหว้พระเจ้าตนหลวงเมืองพะยาวแท้แล้ว

บันทึกประวัติศาสตร์ของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา
เรื่อง
จดหมายโต้ตอบการเตรียมบูรณะพระวิหารวัดพระเจ้าตนหลวง

ปริวรรต โดยพระธรรมวิมลโมลี

รองเจ้าคณะภาค ๒

เจ้าอาวาสวัดศรีโคมคำ

เรื่องไปนิมนต์ท่านธูเจ้าศรีวิชัย ครั้งที่ ๑

ครั้งที่ ๑ ได้ให้เจ้าน้อยเสากู เมืองเชียงใหม่ไปนิมนต์ ไปวันที่ ๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๔ ตรงกับวันเดือน ๗ เหนือ แรม ๑๐ ค่ำ

ครั้งที่ ๒ ได้ให้นายสิบเอกย้าย เมืองพะเยาไปนิมนต์ ไปวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๔ ตรงกับวันเดือน ๘ เหนือ ออก ๑๐ ค่ำ

ไปนิมนต์รวม ๒ ครั้ง นี้คือครั้งที่ ๑-๒

ท่านธูเจ้าศรีวิชัย ท่านได้สั่งมาใจความว่า ท่านได้ตั้งสัจจอธิษฐาน
ผายเบี้ย ผายครั้งที่ ๑ เบี้ยมูบตัดตำ ศาลา ๔ ห้อง ผายครั้งที่ ๒ เบี้ย
มูบตัดตำหลหม่อนรก ผายครั้งที่ ๓ เบี้ยมูบตัดตำหม้ออเวจี ไม่เพียงเท่านั้น
ก็ได้ให้หมอโหราท่านววยทวยทักดูตามคัมภีร์โหรา หมอโหราก็บอกว่า
หนทางไปธูเจ้าหากมี หนทางที่จักมาปมี ว่าฉะนั้น เพราะฉะนั้นในปีพุทธ
ศักราช ๒๔๖๔ จักไปที่วัดพระเจ้าตนหลวงเมืองพะเยาไปได้เทื่อ

ครั้นถึงปีพุทธศักราช ๒๔๖๕ จักไปได้ ท่านสั่งมากับด้วยจองหมูคำ
บ้านสบตำมามีแต่เท่านั้นแล

ครั้งที่ ๓ ได้ให้พระปัญญา วัดบ้านปิน เมืองพะเยาไปนิมนต์ ไปวันที่
๑๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๖๔ ตรงกับเดือน ๓ เหนือ แรม ๓ ค่ำ ท่าน
กล่าวว่า ถ้าจักให้ข้าเจ้าไปเป็นเค้าคิดก่อสร้างวิหารวัดพระเจ้าตนหลวงนั้น

ให้พากันปั้นดินก็ไว้ ๕ แสนหนึ่ง ถ้ามีดินก็ไว้แล้ว ค้นข้าเจ้าไปแถว แล้ว คนในเมืองพะเยาก็จะพากัน มาผ่อข้าเจ้าสิ้นทั้งเมือง ข้าเจ้าก็จัก พาเอาคนทั้งหลายช่วยกันคิดสร้าง ให้เป็นการเสร็จแล้ว ครั้งที่ ๓ ท่าน กล่าวแต่เท่านี้

ครั้นอยู่มาจนถึงวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๕ ตรงกับเดือน ๗ เหนือ ออก ๕ ค่ำ เวลาเช้า ๕ โมง มีพ้อเสียงหนานตะ ศรัทธาวัดดอน เหล็กตอกคำใต้ มาที่วัดราชคฤห์ มาแจ้งความว่าธูเจ้าศรีวิชัยท่านได้ ส่งมาใจความว่า ขอพ้อออกได้รับ คำสั่งของเราไปไหว้สาพระครูเมือง พะเยาที่อ้อมด้วยเรื่องการที่จัดได้

คิดก่อสร้างวิหารวัดพระเจ้าตนหลวงเมืองพะเยานั้น ท่านพระครูได้มานิมนต์เราถ้วน ๓ ครั้งแล้ว เพราะฉะนั้นครั้นดกปีใหม่แล้ว ออกวัสสาแล้ว ถึงเดือน ๔ เราจักได้ไปที่วัดพระเจ้าตนหลวง เมืองพะเยา เป็นแน่

แต่ทุกวันนี้เราก็มีความอาลัยใจคิดถึงพระเจ้าตนหลวงอยู่ทุกวัน ปีได้ขาด แต่วัดพระเจ้าตนหลวงเมืองพะเยา เป็นอย่างไรเราก็รู้สิ้นเหมือนตาได้หันเหมือนกัน

อนึ่ง พระครูเมืองพะเยาร่ายต่ออย่างไรเราก็รู้สิ้นเหมือนตาได้ไปหันเหมือนกัน พระครูเมืองพะเยาองค์เดียวเท่านั้นได้ถูกใจกัน จักได้ร่วมบุญร่วมทานด้วยกัน จักได้ขี้สะเภาส้ำเดียวร่วมกัน ค้นเราไปถึงเมืองพะเยาแล้ว วิหารวัดพระเจ้าตนหลวงก็คงจะสำเร็จเสร็จแล้วเป็นแน่ แต่ไม่สำเร็จเราก็

พระครูศรีวิราชวิปยุธา
เจ้าคณะแขวงเมืองพะเยา
เป็นประธานองค์สำคัญในการบูรณะ สร้าง
วัดศรีโคมคำ พระเจ้าตนหลวง (ทุ่งเมือง)

บ่ยอมไปเสียกำแล้ว ค้นได้ไปคิดสร้างแปลงสำเร็จเสร็จแล้วตั้งงาม ได้หยาด
น้ำถวายนานแล้วจึงจักได้ลาไปเมืองละพูน อนึ่ง คนเมืองพะเยาคนใดก็
กล่าวว่ใครหั้นพระศรีวิชัยบ้านปาง ครั้นได้ถึงเมืองพะเยาแล้ว คนในเมือง
พะเยาจักพากันมาผ้อลั้นทั้งเมือง

อนึ่ง ขอให้ท่านพระครูได้จัดการบ้นดินก็ไว้หลาย ๆ บ้นได้นักเท่าใด
ก็เป็นการดียิ่ง อีกอย่างหนึ่ง วิหารหลังเก่านั้นหื้อได้เตรียมไม้ปวนเครือเขา
เค้นคาดไว้หื้อดี เหล็กดีไม้ค้ำไว้หื้อหมั้นอย่าหื้อโค่นค้ำนหักบึงตกลงจับใส่
พระเจ้าแท่นเอ

คำสั่งเจ้าศรีวิชัยมีแต่เท่านี้

วันนี้ ข้าพระครูศรีวิราชได้ไปวัดพระเจ้าตนหลวง พระสุริยวงศ์ ผู้อยู่
เฝ้าวัดเป็นผู้แถม พ้อเลี้ยงหนานตะ เป็นผู้บอก

ครั้นอยู่มาถึงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ ตรงกับวัน
เดือน ๘ เหนือ แรม ๑๐ ค่ำ พระอินยศ วัดบ้านน้ำแพร่ อำเภอเมืองเทิง
มาบอกว่ได้ไปที่เจ้าศรีวิชัย วัดบ้านปางแล้ว ท่านได้สั่งมาใจความว่ ขอ
ให้ไปไหว้สาพระครูเมืองพะเยา ให้ท่านได้ทราบด้วยจิ้ม ด้วยเรื่องที่จะได้มา
สร้างพระวิหารวัดพระเจ้าตนหลวงนั้น ถ้าบ่มีใผจักมาเป็นเค้าคิดสร้างนั้น
ก็ให้ท่านพระครูได้ใช้คนไปนิมนต์เตอะ ครั้นออกวัสสาถึงเดือน ๔ ก็จักได้
ไปเป็นแม่

อนึ่ง ขอให้พระครูได้จัดแจงบ้นดินก็ไว้นัก ๆ ด้วยจิ้มแท้ในวิหารวัด
พระเจ้าตนหลวงนั้น กันได้คิดสร้างก็หั้นพลันลูกพลันแล้วด้วยเร็ว เพราะว่
จักมีคนมาช่วยหลายเต้มที่ อนึ่ง ท่านพระครูเมืองพะเยาท่านก็ได้เอาใจใส่
ด้วยใจใสศรัทธา

คำสั่งของท่านครูบาเจ้าศรีวิชัยมีแต่เท่านี้

ครั้งที่ ๔ ครั้นว่ได้สร้างแปลงโรงกฎที่พักไว้ให้ท่านเจ้าศรีวิชัยแล้ว
ได้บ้นดินก็ไว้เสร็จแล้ว จึงมีเข้าดอกดอกไม้เทียนได้ให้พระปัญญา วัดบ้าน
ปินไปนิมนต์ ไปวันเดือน ๔ ออก ๑๑ ค่ำ

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงเจ้าเมืองต่างๆ

ที่วัดราชคฤห์ เมืองพยาว จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

พระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพยาว พร้อมด้วยพระสงฆ์ทั้งหลาย ในเมืองพยาวทุกวัดฝ่ายหนภายนอกมีพระยาประเทศอุดรทิศ เจ้าหลวงเมืองพยาว และขันลธิธิประศาสน์ นายอำเภอเมืองพยาว และศรัทธาต่างเมือง พระครูเจ้าทั้งหลายแลเจ้าผู้ครองนครเมืองทั้งหลายทุกบ้านทุกเมืองที่ได้แม่บุญແผวແລ่ มีเมืองเชียงใหม่ เมืองลำปาง เมืองลพบุรี เมืองแพร่ เมืองน่าน เมืองเชียงราย พระครูเจ้าทั้งหลาย เจ้าผู้ครองทั้งหลายก็มีพระราชเจตนาจักเป็นเค้าศรัทธาช่วยคิดสร้างวิหารหลวงแห่งพระพุทธรูปเจ้าองค์หลวง วัดศรีโคมคำ ทุกบ้านทุกเมืองเหมือนกัน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาจึงได้หื้อพระปัญญาภิกขุเจ้าอาวาสวัดต้นตอง ตำบลปิ่น เมืองพยาว ได้นำเอาประวัติโกฏฐากานาบุญคือ เรื่องรายงานการที่ข้าพเจ้าทั้งหลายภายนอกภายใน จักได้คิดสร้างวิหารแห่งพระพุทธรูปเจ้าองค์หลวงวัดศรีโคมคำ นำขึ้นแม่ผายถวายเทิงสมเด็จมหาบพิตรเจ้าตนเป็นเจ้าหอคำ เมืองเชียงตุง หอคำเมืองยอง หอคำเมืองเชียงใหม่ หอคำเมืองเชียงรุ่ง หอคำเมืองแซ่ หอคำเมืองแรม ขอเมตตามหาบพิตรเจ้าช่วยคิดสร้างพระวิหารหลวงแห่งพระพุทธรูปเจ้าองค์หลวงวัดศรีโคมคำ หนองเอี้ยง เมืองพยาว หื้อก้านกุงรุ่งเรืองงามไว้เป็นที่ไหว้สาปฐาแก่หมู่คนแลเทวดาอินทร์พรหมทั้งหลายภายนอกหน้าหื้อกุ่ม ๕๐๐๐ พระวัสสา ตามพระราชโบราณปาเวณีจัมด้วย อนึ่ง ขอเมตตามหาบพิตรเจ้าช่วยแม่บุญนี้ถึงแก่เจ้านายผู้ใหญ่ผู้น้อยแลศรัทธานักศิลปินักบุญจายญิงทั้งหลายซึ่งอยู่ในไซงจังหวัดเมืองเชียงตุง เมืองยอง เมืองเชียงรุ่ง

๖.๑๖ เสด็จพระราชดำเนินไปนมัสการพระเจ้าตนหลวง
เมื่อครั้งเสด็จเยือนมณฑลพายัพ พ.ศ. ๒๔๕๖ (๒๔๖๑)

เมืองแช่ เมืองแรม
แลหัวเมืองทั้งหลาย
ซึ่งมาขึ้นพระราช
สมภารหอคำเมือง
เชียงตุง เมืองยอง
เมืองเชียงรุ่ง เมือง
แช่ เมืองแรม
ทุกบ้านทุกเมือง
ขอเมตตาเป็นเจ้า
ศรัทธาช่วยกันคิด

สร้างวิหารพระเจ้า

ตนหลวงพร้อมกับด้วยผู้ข้าทั้งหลาย สุดแล้วตามเจตนาศรัทธาจักมีเงินจำกัด
เงินบาท เงินแถบ เงินรูเปีย อัฐแลสตางค์เอาโชคกโชยอมนานออกเงินช่วย
เหลือกัน คิดสร้างพระวิหารพระเจ้าตนหลวง สร้างแปลงขึ้นมาแถมใหม่
ติดคำปลิวพระเจ้าตนหลวงแถมใหม่ ช่วยกันสร้างไว้หื้อเป็นที่ไหว้บูชาคำจ
พระพุทธรักษาไปภายหน้าตราบเท่า ๕๐๐๐ พระวัสสา หื้อเป็นปัจจัย
ผลชาตินี้ชาติหน้าในเมืองคนเมืองฟ้า มีนิพพานเจ้าเป็นยอด

อนึ่ง เมื่อมหาบพิตรเจ้าได้แม่บุญไปไควคือแม่บุญเสร็จแล้ว ได้เงิน
มากน้อยเท่าใดก็ดี ขอให้ราชทูตเสนาผู้ตักนำเอาเงินรายนี้ไปส่งให้ข้าพเจ้า
ที่วัดราชคฤห์เมืองพยาว แล้วข้าพเจ้าจักได้อาเงินรายนี้ คิดสร้างวิหาร
พระเจ้าตนหลวงให้ ตามคำมักคำปรารวดณาแห่งมหาบพิตรเจ้าแลท่าน
ทั้งหลายต่อไป ให้เป็นการสำเร็จเสร็จแล้ว อีกอย่างหนึ่ง ขอหื้อมีหนังสือ
บัญชีจำนวนเส้นเงินแลรายชื่อคน รายชื่อตำบลบ้านของท่านผู้ออกเงิน
สร้างพระวิหารนี้ติดตามด้วยเงินไปจิ้มด้วย

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงเจ้าน้อยเลากู้ เชียงใหม่

ที่วัดราชคฤห์ พยาว เชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมภาพพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมือง พยาว ขอเจริญพรถึงเจ้าน้อยเลากู้ บ้านสันทรายน้อย จังหวัดเชียงใหม่ทราบ

ด้วยบัดนี้ ได้ใช้พระปัญญา วัดตันตอง แทนตัวไปขอนิมนต์ท่านพระศรีวิชัย วัดบ้านปาง จังหวัดลำพูน ขอให้ท่านไปเป็นเจ้าคิดสร้างวิหารพระเจ้าตนหลวง เพราะฉะนั้น ขอพ่อเจ้าอุตสาหะแทนตัวอาตมาไปขอนิมนต์ท่านพระศรีวิชัย วัดบ้านปางให้อาตมาจิ้ม ในเวลานี้ทางฝ่ายเมืองพยาวก็มีเจ้านายผู้ใดจักไป เพราะจนการงานจะได้รับเสด็จด้วย

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวรปัญญาถึงเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

ที่วัดราชคฤห์ พยาว เชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมภาพพระครูศรีวิราชปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพยาว
ขอถวายพระพรพระมหากษัตริย์เจ้า ผู้ครองจังหวัดนครเชียงใหม่ ทราบ

ด้วยบัดนี้ อาตมภาพจะได้ให้พระปัญญา วัดตันตอง ตำบลปิน ขึ้น
ไปแผ่ผายสร้างวิหารพระเจ้าตนหลวง ท่งเอี้ยง เมืองพยาว คือจะไปแผ่
เมืองเชียงตุง เมืองยอง เมืองเชียงรุ่ง เมืองแช่ เมืองแรม รวมเป็นห้าหัวเมือง
เพราะฉะนั้นอาตมภาพมาขอหนังสือจดหมายของมหากษัตริย์เจ้าแลหนังสือ
เทศาภิบาล ผู้เป็นหัวหน้าราชการมณฑลพายัพ เพื่อจะเอาให้พระปัญญา
สำหรับติดตัวไปแผ่บุญในห้าหัวเมือง เมื่อได้หนังสือ ๒ ฉบับไป กลับแต่คน
๕ หัวเมืองจะไม่เชื่อ เพราะได้ทราบข่าวว่ามีคนร้ายไปลักแม่ครึ่งหนึ่งแล้ว
จะควรมีควมแล้วแต่ความดำริ

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย

ที่วัดราชคฤห์ พยาว เชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมาภาพพระครูศรีวิราชปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพยาว ขอกราบเรียนมายังท่านพระครูเมธังกรณญาณ เจ้าคณะใหญ่วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

ด้วยบัดนี้ กระผมจะให้พระปัญญา วัดตันตอง ตำบลปิ่น อำเภอเมืองพยาว แทนตัวขึ้นไปแผ่บุญสร้างวิหารพระเจ้าตนหลวง คือจะไปแผ่เมืองเชียงตุง เมืองยอง เมืองเชียงรุ่ง เมืองแช่ เมืองแรม รวม ๕ หัวเมือง

ในการจะไปนี้ กระผมขอหนังสือของพระครูเจ้าฉบับหนึ่ง สำหรับตัวพระปัญญานำไป

อนึ่ง ขอพระครูเจ้าได้ขอหนังสือของท่านพระสระบุรีศรีนัยนิคม ข้าหลวงจังหวัดเชียงรายฉบับหนึ่ง สำหรับตัวพระปัญญาไป ถ้าแลไม่ได้หนังสือห้าฉบับนี้ไปแล้ว ว่าแต่คนทั้งหลายใน ๕ หัวเมืองนั้นจะไม่เชื่อเพราะได้ข่าวว่ามีคนร้ายไปล่อลวงลักแผ่บุญเอาเงินใน ๕ หัวเมืองนี้ไปหลายครั้งแล้ว จะควรมิควรแล้วแต่ความดำริ

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรมีปัญญา
ถึงเจ้าทักษิณนิเทศ เชียงใหม่

ที่วัดราชคฤห์ พยาว เชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมภาพพระครูศรีวิราชวชิรมีปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพยาว
เจริญพรท่านเจ้าทักษิณนิเทศ นครเชียงใหม่ ทราบ

ด้วยบัดนี้ อาตมภาพจะให้พระปัญญา วัดต้นตอง ตำบลปิ่น แทนตัว
ไปแผ่บุญเมืองเชียงคอง เมืองยอง เมืองเชียงรุ่ง เมืองแซ่ เมืองแรม
เพราะฉะนั้น ขอเจ้าเป็นเจ้าได้ไปขอหนังสือของพ่อเจ้าครองเมืองเชียงใหม่
ฉบับหนึ่ง กับไปขอหนังสือเทศาภิบาลผู้เป็นหัวหน้าราชการมณฑลพายัพ
ฉบับหนึ่ง เมื่อไม่ได้หนังสือ ๒ ฉบับนี้ติดตัวไป กลัวแต่คน ๕ หัวเมืองนี้จะ
ไม่เชื่อ เพราะได้ทราบข่าวว่ามีคนร้ายไปลวงแม่หลายครั้งแล้ว

ขอเจ้าเป็นเจ้าได้นำจดหมายของอาตมภาพ ไปเรียนต่อมหาดพิตรเจ้า
เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ให้อาตมด้วย

จะควรมิควรแล้วแต่ความดำริ

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงเจ้าผู้ครองนครลำพูน

ที่วัดราชคฤห์ พายว เชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมภาพพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพายว
ขอถวายพระพรท่านมหาบพิตรเจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนครลำพูน

ด้วยบัดนี้ พระวิหารพระเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำ เมืองพายว ก็
เป็นอันชำรุดทรุดโทรมลงไปเป็นอันมาก เติมอาตมภาพได้ไปขอนิมนต์ท่าน
พระศรีวิชัยไปเป็นผู้คิดสร้าง ท่านได้ชี้แจงถ้าจะขอให้ท่านไปคิดก่อสร้างนั้น
ก็พอกันปั้นดินก็ไว้ ๕ แสนว่าจะนั้น ในเวลานี้ อาตมภาพก็ได้คิดปั้นดินก็
รายนี้ไว้บริบูรณ์แล้ว บัดนี้อาตมภาพจะไปขอนิมนต์เอาตนท่านเพื่อเป็นเจ้า
คิดสร้าง จะขอนิมนต์เมื่อในระหว่างท้องเดือน ๔ เดือน ๕ คั่นออกวัสสา
แล้วจะขอนิมนต์ท่านไปที่พระเจ้าตนหลวง เมืองพายว ว่าฉะนั้น

เพราะฉะนั้นอาตมภาพจึงขอเมตตากับบพิตรเจ้าเพื่อขอความ
อนุญาตให้อาตมภาพได้นิมนต์ท่านเมื่อเป็นเจ้าคิดก่อสร้างพระวิหารหลวง
แต่งพระพุทธรูปเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำ ท่งเอี้ยง เมืองพายว เพื่อให้
เป็นการบริบูรณ์เสร็จแล้วจึงมด้วย

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงครูมาศรีวิชัย

วัดราชคฤห์ เมืองพยาว จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

ข้าพเจ้าพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงเมืองพยาว ขอเรียนมายังท่านพระศรีวิชัยเจ้าตนบุญวัดเชียงยัน เมืองนครหริภุญชัย ทราบ ด้วยตามคำสั่งของท่านที่ได้ส่งมากับพระปัญญา วัดตันตอง ตำบลปิ่น เมืองพยาว เมื่อวันเดือน ๓ แรม ปีพุทธศักราช ๒๔๖๕ ใจความว่า ให้ได้ บั้นดินก็ไว้ ๕ แสน ๑ ส่วนดินก็รายนี้ข้าเจ้าก็ได้พร้อมกันภายในภายนอก ได้พากันปั้นเผาแล้ว ก็ได้เอามาจุกองไว้นอกกำแพงวัดด้านเหนือที่นั่นแล้ว ประการหนึ่งก็ได้เผาปูนไว้ทั้งมวลได้ปูน ๑๐ ถัง

ประการหนึ่ง ก็ได้พร้อมกันสร้างแปลงกุฎโองไว้หลัง ๑ แปลงไว้นอก วัดพระเจ้าตนหลวงตั้งหน้าออกแจ้งเหนือ โกลจากกำแพง ๑๐ วา ศรัทธาผู้สร้างโองหลังนี้ชื่อ นายป้อมเป็นไทยเงี้ยว นายป้อมได้จ้างคน แปลงสิ้นเงิน ๒,๒๗๐ แดบ สร้างไว้ถวายทานกับท่านศรีวิชัยตนบุญ ให้ ท่านบริโกศอยู่สถิตสำราญเบิกบานใจ เมื่อท่านได้เสด็จไปอยู่คือสร้าง พระวิหารพระเจ้าตนหลวง ผู้เข้าทั้งหลายก็ได้สร้างแปลงไว้ตั้งงาม

อนึ่ง ในเวลานี้พระวิหารพระเจ้าตนหลวงก็ชำรุดทรุดโทรมหลุบลงไป เป็นอันมากกว่าเก่า สิ่งไปตางได้จนเกือบจะโก้น ชื่อระเบียบตางข้างเหนือก็ หลุดออกจากเสาใหญ่หลุบตกลง ฝนก็ชิว่ ตกลงชำระพุทธรูปเจ้าแลชำ ฝาปางเอก หลังแห่งฝาปางเอกก็แตกกะไป หลังดีก็ไปตบั้งลงไป ทุกวันนี้ ข้าเจ้าก็เป็นดีฮ้อนใจบัจจะก็ตัวอย่างใด เพราะเป็นการใหญ่เหนือกว่ากำลัง

ในเวลานี้ก็บ่มีใครจะเป็นแก้ก็ตสร้างก็บ่มีใครสักคน เพราะฉะนั้นข้า เจ้าจึงได้ใช้พระปัญญาแทนตัว ไปขอนิมนต์ยังตนท่านเจ้าพระศรีวิชัยตนบุญ

ขอท่านจงมีเมตตากรุณารับเอานิมิตต์แห่งผู้ช้า แล้วขออรานาตนาท่าน
เสด็จไปเป็นเก้าก็ตสร้าง ผู้อื่นจะก็ตสร้างคงจะไม่สำเร็จเป็นแน่ เพราะ
เป็นการหนักใหญ่ ผู้หาบุญได้มากก็ตเห็นจะไม่สำเร็จ

จดหมายจากพระครูศรีวิราชวชิรปัญญาถึงเมืองต่างๆ ในรัฐฉาน

ที่วัดราชคฤห์ เดือน ๘

วันที่ ๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๕

พระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพยาวพร้อมด้วยพระสงฆ์ทั้งหลาย ในเมืองพยาวทุกวัด ฝ่ายหนภายนอกมีพระยาประเทศอุดรทิศ เจ้าหลวงเมืองพยาว แลขุนสิทธิประศาสน์ นายอำเภอเมืองพยาว ศรัทธาต่างเมือง มีพระครูเจ้าทั้งหลาย เจ้าผู้ปกครองเมืองทั้งหลายทุกบ้าน ทุกเมืองที่ไปแผ่บุญแผ้วถ้วนัน ก็มีพระราชเจตนาศรัทธาเจ้าทั้งหลายจักช่วยปฏิสังขรณ์สร้างวิหารพระเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำทูลบ้านทุกเมืองเหมือนกัน เพราะฉะนั้นพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา จึงได้หื้อพระปัญญาภิกขุเจ้าอาราธิตตติ วัดต้นดอ้ง ตำบลปิน เมืองพยาว ได้นำเอาปวัตติโกฎฐากานาบุญ คือ เรื่องรายงานการที่ข้าพเจ้าทั้งหลายภายนอกภายในจักได้คิดสร้างวิหารหลวงแห่งพระพุทธรูปเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำนำขึ้นไปแผ่ผายถวายเทิงพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยุธยาธรรมพระเจ้าเป็นเค้าแลพระสงฆ์ทั้งหลาย ซึ่งอยู่ในโขงจังหวัดเมืองเชียงตุงแลหัวเมืองทั้งหลาย ซึ่งมาขึ้นเมืองเชียงตุงทุกวัดอาราม ขอโมทนาเป็นเค้าศรัทธาช่วยคิดสร้างพระวิหารแห่งพระพุทธรูปเจ้าองค์หลวงหื้อเป็นถาวรรุ่งเรืองงามไปภายหน้า ไว้เป็นที่ไว้หาบุญจากแก่หมู่คนแลเทวาบุตรเทวดาอินทร์พรหมทั้งหลาย ไปตราบต่อเท่ากุ่ม ๕๐๐๐ พระวัสสาจิ้มด้วย

อนึ่ง ขอพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยุธยาธรรมพระเจ้าช่วยแผ่บุญนี้ไปถึงเจ้าคณะแขวงเจ้าคณะหมวด เจ้าอธิการทั้งหลายทุกวัดในโขงจังหวัดเมืองเชียงตุง และหัวเมืองทั้งหลายซึ่งมาขึ้นเมืองเชียงตุงทุกวัด ขอเป็นเค้าศรัทธาช่วยคิดสร้างสุดแล้วตามเจตนา จักมีเงินจ้ด เงินบาท เงินแถบ

หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเนษ

เงินรูเปีย อัฐแลสต่างค์เอปไซท์ทมิโฮยอมตานออกเงินช่วยสร้างวิหาร
พระเจ้าตนหลวงแกมใหม่ ติดคำปลิวพระเจ้าตนหลวงแกมใหม่ ให้เป็น
ปัจจัยผละชาตินี้ชาติหน้าในเมืองคนเมืองฟ้า มีนิพพานตนเป็นยอด

อนึ่ง พระสงฆ์เจ้าทั้งหลาย ฝ่ายภายในแม่บุญได้เงินมากน้อยเท่าใดก็ตี
ขอเอาไปฝากที่เจ้าฟ้าท่น จักได้เอาเงินรายนี้ไปส่งให้ข้าพเจ้าที่วัดราชคฤห์
เมืองพยาว แล้วข้าพเจ้าจักได้เอาเงินรายนี้คิดสร้างวิหารให้ตามคำมัก
คำปรารภนาแห่งท่นทั้งหลายต่อไป

จดหมายจากพระครูศรีวิราชชิริปัญญาถึงพ่อเลี้ยงหม่องยี
(ฉบับแรก)

ที่วัดราชคฤห์ พญา จังหวัดเชียงราย

วันที่ ๒๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาตมภาพพระครูศรีวิราชชิริปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพะเยา
ขอเจริญพรมายังพ่อเลี้ยงหม่องยี บ้านหลวง อำเภองาว ทราบ

ด้วยตามคำสั่งของท่านตุ้เจ้าศรีวิชัยที่ได้สั่งมากับด้วยพระปัญญา
ใจความว่า ถ้าใครที่ถือวิหารวัดพระเจ้าตนหลวงบันลุกบันแล้วด้วยเร็วนั้น
ก็ถือหาไม้เครื่องวิหารและปูนซีเมนต์แลแป้นเกล็ดไว้ที่พร้อมว่าเจนั้น
เพราะฉะนั้นอาตมภาพจึงได้ถือเจ้าน้อยหลวยกับนายน้อยคำแสนได้แดนตัว
เมื่อว่าจักขอมมาปรึกษาเกี่ยวกับด้วยพ่อเลี้ยง จะควรประการใดในพระกุศลรายนี้
เพราะเป็นการหนักใหญ่ อาตมภาพก็ได้ก็ตสอดส่องใคร่ในโลกา
ได้เดียวจรไปมาขึ้นส่งมอบแห่งห้องพายัพทั่วมณฑล ก็ปสมตั้งความ
ประสงค์ดีใดสักแห่ง ปอติดอดแห่งหัวแสง จึงส่งมหัทธญาณแยงผ่อไคว่
ก็มีความเต็มใจว่าพ่อเลี้ยงจักได้เป็นเค้าศรีทธาตามในไม้เครื่องวิหารรายนี้
เพราะฉะนั้นอาตมภาพจึงขอมอบไม้เครื่องวิหารรายนี้กับด้วยพ่อเลี้ยง
ตั้งสิ้น ขอพ่อเลี้ยงฮับเอากุศลรายนี้ไว้เป็นแม่แท้สัจจะจริงจิมด้วย เมื่อพ่อ
เลี้ยงได้ฮับไว้แล้วขอเมตตาโปรดตอบมากับด้วยผู้ถือจดหมายนี้ บอกมา
หรืออาตมภาพได้ทราบจิมด้วย

บันทึกของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา

ต่อไปนี้เป็นราชาศัพท์สอนผู้ที่ไปแ่บุญเมืองต่างๆ เพราะจะต้องเข้าพบกับเจ้าผู้ครองหรือเจ้าเมืองที่เป็นเมืองใหญ่หรือเมืองสำคัญ ให้พระผู้ไปใช้ถูกต้อง คือ

คำแทนตัวเรา	ว่า	อาตมภาพ
คำแทนพระนามของท่าน	ว่า	พระเดชพระคุณ
คำรับ	ว่า	ขอถวายพระพร
เดิน	ว่า	เสด็จ
รับประทาน	ว่า	เสวย
นั่ง	ว่า	ประทับ
นอน	ว่า	บรรทม
ให้สิ่งของ	ว่า	พระราชทาน
เขียนหนังสือ	ว่า	ทรงพระอักษร
ใคร่หัว	ว่า	สรวล

บันทึกของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา

ได้ให้พระปัญญา วัดตันตอง ตำบลบ้านปิน ไปวันนี้ คือ ไปเมืองลำพูน เมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงราย เมืองเชียงตุง เมืองยอง เมืองเชียงรุ่ง เมืองแช่ เมืองแรม ไปด้วยกัน คือ ฤ ๑ เณร ๓ คนบ้าน ๒ คนจะไปแผ่บุญราย จักก่อสร้างพระวิหารวัดพระเจ้าตนหลวง ท่งเฮี้ยง

พระปัญญา วัดตันตอง บอกมาว่าเงิน ๑๐๐ แดบ ที่รับไปนั้น เป็นเงินหลัง ๕ หน้า ๘ เสีย ๑๒ ว่าจะนั้น ในเงินราย ๑๒ แดบ จะขึ้นมาไว้ที่เก่าว่าฉะนี้แล ได้เอาเงินให้พระปัญญาไปคราวนี้ เอาไปวันก่อน ๑๐๐ แดบ เอาไปวันนี้ ๖๐ แดบ นับเข้ากันทั้ง ๒ ราย เป็นเงิน ๑๖๐ แดบ

จดหมายจากครุบาทวีรชัยถึงพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา
(ฉบับแรก)

ที่วัดเชียงยืน ในเมืองลำพูน

ณ วันเดือน ๑๐ ออก ๑๕ ค่ำ วันพุธ พุทธศักราช ๒๔๖๕

พระชยาภิกขุ นมัสการกราบไหว้ทูลมายังเจ้าพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพะเยา ทราบ

ด้วยบัดนี้ ข้าพเจ้าก็ได้รับจดหมายแลถ่ายรูปตั้งมวล ซึ่งเป็นของเจ้าพระครูฝากมานั้น ข้าเจ้าก็ทราบแล้วจุประการ ในใจความว่า จักหื้อข้าเจ้ามาที่ดสร้างวิหารพระเจ้าตนหลวง ท่งเอียงนั้น ข้าเจ้าก็มีใจจมจั้นยินดี ข้าเจ้าก็เท่าว่าเป็นผู้หน้อยบมีอำนาจอาชญาดีจักจี้แจงได้กล้วท่นตั้งหลายบ่ฟัง อนึ่งเส่าเงินทองของข้าเจ้าก็บ่เพียงพอ เวลาเมื่อกสร้างทำบุญไป บ่อได้ไว้เป็นมากเป็นหลาย ข้าเจ้าขอจ้วยไปตามสติปัญญาผยานบารมีบุญสมปารของแห่งข้าเจ้า อันได้บ่าเพ็ญมาแต่ชาติปางก่อนถึงชาตินี้ หลอนเป็นแต่หน้าบุญของหลังแห่งข้าเจ้า หากหลังได้สร้าง หากหลังได้ร่วมกันมากับตั้งพระครูเจ้าแลเจ้านายเจ้าใหญ่น้อย กับตั้งไพร่ประชาชนราชฎรใหญ่น้อยจายญิงกับตั้งร้อยเอ็ดภาษา หลอนเป็นแต่หน้าบุญของหลัง หากหลังได้สร้างแต่ ก็หากจักแล้วบ้วระมวล ขอหื้อหน้าบุญมีใหญ่กว้างมาจ้วยจ้วยก้า ขอตั้งเตวดาอินทร์พรหมตั้งสี่พายบนเดิมจ้วย ภายใต้มีครุฑนาคตั้งมวลไอศวรรย์กับตั้งนางนาถให้ตระณี ขอมาเป็นสักขีพยานจ้วยจ้วยก้า ขอหื้อแล้วประมวล ขอสมก้าผาดนาจุ้ประการจั้งเตื่อ

ข้อ ๒ แต่ยังมีประการ ๑ ข้าเจ้าขอไหว้สาตามกับเจ้าพระครูตนมีคุณอนันดา ในสล่าจะก่อเสาวิหารแลก่อปางเอกนั้น ต้ในเมืองพะเยานี้ยังมีฤาไม่มี สาถ่าผู้ฉลาดตี้จ นั้น ชาติเป็นเจ๊กจ้างก่อจ้างทำยังมีหรือไม่มี เป็น

ครูบาแก้ว คนชวโศ

ท่านได้รับมอบหมายจากครูบาศรีวิชัย
ให้เป็นเจ้าอาวาสวัดศรีโคมคำ
ตลอดชั่วอายุขัยของท่าน

ภาษาชาติพม่า ฤๅชาติเงี้ยว ชาติลาว
ชาติไทย ชาติเมืองพยาว ซึ่งเป็นผู้เข้าใจ
ก่อนนั้นยังมีฤๅไม่มี ถ้ามีแล้วข้าเจ้าก็ขอ
พระครูบอกมาหื้อข้าเจ้าได้ ผู้จ้่ม ข้าเจ้า
หาไปในตี้สลาตีจะตัดหลังคามุงคือตัด
เครื่องบนนั้น ข้าเจ้าจะหาเอาไปจากเมือง
ลำพูน มีให้เกี่ยวข้องกับด้วยเจ้าพระครูเลย

ข้อ ๓ ข้าเจ้าไหว้สาพระครูเจ้า ขอ
พระครูเจ้าบอกมาหื้อข้าเจ้าได้ผู้ด้วย ใน
ตี้เสาพระวิหารนั้นมีที่แหลม ลวงสูงนั้นมี
ก๊ว กี่สอก ซ็อกกลางมีที่สอก ลวงยาวแป
นั้นมีก๊ว กี่สอก ข้าเจ้าไหว้สาพระครูเจ้า
ขอบอกมาหื้อข้าเจ้าได้ผู้จ้่ม

ข้อ ๔ ในการตี้ข้าเจ้าจักขึ้นมานั้น
ปมีกำหนดได้ ถ้าว่าออกวิสสาแล้ว ถ้าบ่เด็กจนการอันใดข้าเจ้าก็จักขึ้นมาเร็ว ๆ
นี่ ปมีกำหนดเดือนไหน เวลาไหน ยามใดก็ยังบ่กำหนดได้เลย

ข้อ ๕ แต่เดี๋ยวนี้ในการตี้จะสร้างแปงพระวิหารนั้น สัพพะเครื่อง
ตั้งหลายต่าง ๆ แต่อันยังบ่กุ่มบ่ปอนั้น เป็นต้นว่า ซื่อ แป กอนลาด ก้านผ้า
ป้านลม ซื่อฟ้า ดินกี่ ดินขอ ปูน ทราย อันใด ๆ ตีบ่เพียงพอนั้น ข้าเจ้าขอ
พระครูเจ้าเป็นเก้ายตั้งภายในและภายนอกพร้อมกับตั้งเจ้านายแลไพร่น้อย
นายฮ้อยตั้งหลายตั้งจายญิงใหญ่่น้อยจู้คน หื้อปากันชงชวยหาฮิบฮอม
เอามาไว้หื้อพร้อมจู้เอียงจู้อัน กันข้าเจ้าได้ขึ้นมาแมว แล้วก็จักได้ลงมือทำ
ไปเร็ว ๆ นี้ อันวิหารนั้นมีที่ห้อง ห้องไหนมีที่สอกข้าเจ้าใครรู้ เพราะฉะนั้น
ข้าเจ้าจึงมีจดหมายตอบมาไหว้สาตามพระครูเจ้าตนมีคุณอนันตาหื้อได้
ผู้ตามดังกล่าวมาในข้างบนนี้

ด้วยความนับถืออย่างยิ่งอย่างสูง
ลงนาม พระชยาก็กุ

คำไหว้ปารมี ๔ ชั้น

สาธุ สาธุ พระปัญญาปารมี ๓๐ ทิศ สาธุ พระปัญญาปารมีวัด
แควดล้อม วิริยะปารมี อ้อมระวังดี สีละปารมี บังหอกดาบ เมตตاپารมี
ผาบแพทังป็น ทานะปารมี ทือเป็นผืนตังต้อ อุเปกษาปารมี ทือก่อเป็นเวียง
สัจจะปารมี แวดระวังดีเป็นไม้ได้ ชั้นตีปารมี กลายเป็นหอกดาบ บังหน้า
ไม้และปืนไฟ อธิฎฐานะปารมี ผันผาบไปทุกแห่ง แข็งๆ แร่งๆ ปราบฝูง
หมู่मार ผีสางพรายเปรต ชูทวีปพบตึบหนี นางธรรณีอัศจรรย์ โสเหมือนผัน
อยู่ข้าง น้านท้นองกว้างต้อกว้าง แดกดีฟองนงนนะนอก เป็นข้าวตอกดอก
ไม้ถวายบูชาพระแก้วแก่นให้สะตัน พระพุทธองค์เลยจูงมามาผด อนุญาต
โทษโผตผู้ข้าแท้ดีหลี แม่ธรรณีออกมารีดผม อยู่ที่ธาดูข้างร้ายค้ายกระจิงงา
ลับดิน พันน้านที่ลงผัดผาย คอพายหักทบท้าว พญามารอ้าวๆ ปูนกลัว
กราบยอมมือขึ้นตุนหัวใส่เกล้า ผู้ข้านี้ได้ชื่อว่าคุณศิษย์พระพุทธเจ้า มีบุญ
สมภารอันมากนัก พระพุทธเจ้าจึงจักตั้งพระปัญญาปารมีไว้ ๔ ชั้น ตั้งแต่
ตีนถึงหัวก็ได้ ๔ ชั้นแสนวา ลูกปืนจักมาเสมอเหมือนฝนแสนห่า ก็บ่จักมา
ใกล้ได้ ข้าพเจ้าเลยได้ชื่อว่าคุณธะกุธัง ธัมมะกุธัง สังฆะกุธัง พุทธะอินตา
ธัมมะอินตา สังฆะอินตา อัศสะอับ แม่ธรรณีผู้อยู่เหนือน้ำ ผู้อยู่กล้าแผ่นดิน
ค้นข้าได้ระนึกคิดถึงคุณพระบิดา คุณพระมารดา คุณครูบาอาจารย์ คุณ
พระแก้วเจ้าทั้งสามประการ คือคุณพระพุทธ คุณพระธัมม์ คุณพระสงฆ์
และคุณแดด คุณฝน คุณน้ำ คุณลม คุณไฟ คุณกุศลราชเจ้าก็ดี คุณพระ
ตนภาวนาก็ดี คุณนางอุตตราก็ดี คุณพระปัจเจกเจ้าก็ดี คุณพระแม่ธรรณี
จูงมารักษา ทั้งกำหน้าและกำหลัง ยังตนตัวแห่งข้าพเจ้า ในคืนวันนียามนี้
แท้ดีหลีจิมแต่เทอะๆ

พุทโธ พุทธัง รักษา ธัมโม ธัมมัง รักษา สังโฆ สังฆัง รักษา พุทโธ
พุทธัง อะระหัง ธัมโม ธัมมัง อะระหัง สังโฆ สังฆัง อะระหัง พุทโธ พุทธัง
กัณเหะ ธัมโม ธัมมัง กัณเหะ สังโฆ สังฆัง กัณเหะ อายุ วัฒนโณ สุขัง พะลัง ฯ

(พระคาถาคำไหว้ปารมี ๔ ชั้นนี้เป็นของครูบาเจ้าศรีวิชัย วัดบ้านปาง มีคุณวิเศษนักแลฯ)

คำไหว้คุณหลวงวิเศษนักรบ

สาธุ สาธุ อะหัง วันทามิ มิระสา อิติปิ โส ภควา เอกวีสติปิตาคุนัง
ข้าขออาราธนาคุณพระบิดา ๒๑ จุ่งมาอยู่ข้างขวา ทวาทส มาตาคุนัง
ข้าขออาราธนาคุณพระมารดา ๑๒ จุ่งมาอยู่ข้างซ้าย เอกณะติงสะ ข้าขอ
อาราธนาคุณพระโพสพเจ้าทั้ง ๒๔ จุ่งมาอยู่ทั่วสารพางค์กายแห่งข้าพเจ้า
ฉปัญญาสพุทธ คุนัง ข้าขออาราธนาคุณพระพุทธรเจ้าทั้ง ๕๖ จุ่งมาเป็น
ก่าแพงแก้ว ๗ ชั้น แวดล้อมตนตัวแห่งข้าพเจ้า คือว่า พุทธโธ พุทธธัส ก่าจัด
ออกไป สารพัดศัตรู อย่าเข้ามาใกล้จักกวัตติมณฑล จุ่งดอยหนีออกไปให้
พ้นด้วยเดชคุณแห่งพระพุทธรเจ้านี้ อัญฐะติงสะ อัมมะคุนัง ข้าขออาราธนา
คุณแห่งพระสักขธรรมเจ้าทั้ง ๓๘ จุ่งมาเป็นก่าแพงแก้ว ๗ ชั้น แวดล้อมตน
ตัวแห่งข้าพเจ้า คือ อัมโม อัมมัส ก่าจัดออกไป สารพัดศัตรูอย่าเข้ามาใกล้
จักกวัตติมณฑลจุ่งดอยหนีออกไปให้พ้น ด้วยเดชคุณแห่งพระสักขธรรมเจ้า
๓๘ นี้ สังฆัญจ จตุทส เจว ข้าขออาราธนาคุณแห่งพระสังฆเจ้าทั้ง ๑๔
จุ่งมาเป็นก่าแพงแก้ว ๗ ชั้น แวดล้อมตนตัวแห่งข้าพเจ้า คือว่า สังโฆ สังฆัส
ก่าจัดออกไปสารพัดศัตรูอย่าเข้ามาใกล้จักกวัตติมณฑล จุ่งดอยหนีออกไป
ให้พ้น ด้วยเดชคุณแห่งพระสังฆเจ้าทั้ง ๑๔ นี้ ดิรตมัง อะหัง วันทามิ
สิระสา อิติปิโส ภควาทส อาจะวียะคุนัง ข้าขออาราธนาคุณพระอาจารย์เจ้า
ทั้ง ๑๐ องค์มาอยู่ทั่วอาการ ๓๒ อัญฐะทะสะกัมมัฏฐานัง ข้าขออาราธนาคุณ
พระกัมมัฏฐานเจ้าทั้ง ๑๘ จุ่งมาเป็นทิพพมณฑลสอดส่อง ทวาทส อาโป
ข้าขออาราธนาคุณพระคงคา ๑๒ เอกวีสติ ธรณีกุนัง ข้าขออาราธนาคุณ
พระธรณี ๒๑ สัตตวาโย ข้าขออาราธนาคุณลม ๗ ฉเตโซ ข้าขออาราธนา
คุณไฟ ๖ นะ มะ พะ ทะ เรียกว่าธาตุทั้ง ๔ คือว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ นี้ก็หาก
เป็นที่พึ่งสารพัดสัตรว์ ข้าขออาราธนามาก่าจัดก่าจ่าย นะ ทะลม โม ทะลาย พุท
สุญหาย ธา สุญหนี ยะ ทนอยู่บได้ นะ กาทโร กะกุสันโธ สัมภะโว โทตุ
จุงให้บังเกิดเป็น นะ คือว่าพระกะกุสันโธ เป็น อาโป ธาตุน้ำให้อยิ่งซำทั่วกายา

โมกาโร โภกาคมโน สัมภโวโหตุ จงให้บังเกิดเป็น โม คือว่า พระโภกาคมนะ เป็น ธาตุลมให้ซาบซ่านทั่วมังสังและโลมา พุทกาโรกัสสโป สัมภโว โหตุ จงให้บังเกิดเป็นพุท คือว่า กัสสโป เป็น เตโช ธาตุไฟ ให้หลังไหลลงหาญ เฝามลาญอสรพิษกิตติยาตั้งแต่ เกษา โลมา นขา ทันตา ตะใจ มังสัง นหารู อัญฐี อัญฐิมิณฺฑขัง วักกัง ทหยัง ยกนัง กิโลมกัง ปิทกัง บัพผาสัง อันตัง อันตคณัง อุทริยัง กรีสัง ปิตตัง เสมหัง ปุพฺโพ โลหิตัง เสโท เมโท อัสสุ วสา เซโห สิงฆานิกา ลลิกา มุตตัง มัตตเก มัตตลฺลวงคัง ผุงหมฺออสรพิษกิตติยา ค้นว่าได้ยินถูกกล่าวพระศาสดานี้ ก็ให้วังหนี ธากาโร โคตโม สัมภโว โหตุ จงให้บังเกิดเป็น ธาคือว่าพระศรีศากยะมุนีเป็นปฐมวิธาคูติน ยกาโร อิริย เมตเตยโย สัมภโว โหตุ จงให้บังเกิดเป็นยะ คือว่า พระศรีอริยะเมตโดย เป็นอากาศธาตุผุงหมฺออสรพิษกิตติยา ค้นว่าได้ยินถูกกล่าวพระศาสดาก็ทน อยู่ไปได้ ข้าพระพุทธเจ้าจึงย่อประณมมือไหว้ คุณอากาศ ๑๐ คุณอาการ ๒๑ คุณอักษระ ๓๓ คุณนิสสวาส คุณอัสสวาส คุณปัสวาส คุณศีล ๕ คุณศีล ๘ คุณศีล ๑๐ คุณศีล ๒๒๗ คุณปัญญาญาณ คุณโสตา คุณสภิกาศา คุณอนาคา คุณอรหันตา คุณมรรค ๘ คุณผล ๔ คุณนิพพาน ๑ เป็น ๕ นับทั้งปริยัติธรรมเข้าเป็น ๑๐ คุณทานะ สีละเนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิฏฺฐาน เมตตา อุเบกขา ทสมตังสะ ปารมีสัมปັນโน พุทฺโธ อนันตาคิณฺโณ วัต โสภควา อันว่าพระสัตถา อนันตาคิณฺโณ หาที่จักประมาณ มิได้ ชุมนุมหมู่ตะกรุดพิสมรณทล ผ้าประเจียดทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรม ชั้นธั ตัดเสียทั้งภายในและภายนอก คุณพระฤษีนารอด คุณพระฤษี นารายณ์ คุณพระฤษีตาวัว คุณพระฤษีตาไฟ คุณพระฤษีว่าได้ แสนโกฏี คุณमितตาบสทั้ง ๑๘ พระองค์ อันทรงวิชา คุณแห่งพระพุทธเจ้าเตเตย คุณพระโสยาสน์ คุณพระบาท คุณพระธาตุ คุณพระโมคคัลลา คุณพระสารี บุตร คุณพระมหาอุปกุตสิวลี คุณพระอสีติมหาสาวกะ คุณบัณฑิตสามเณร คุณพระมหากัจจายนเถร คุณตรีนิสิงเห ๑๒ คุณพรหมวิหารทั้ง ๔ แสน โภกิจักรวาล ข้าชอราธนามาบันตลเฝามลาญอสรพิษกิตติยา ให้ซาบซ่าน

ทั่วโลมาและอินทรีย์ ข้าขอรายนาคคุณพระอภิธัมมา ๗ คัมภีร์ คือ สังวิ ธา
 บุ กะ ยะ ปะ ข้าขอรายนาคคุณนิกายทั้ง ๕ คือ ที มะ สัง อัง ชู ข้าขอรายนาค
 นาคคุณพระวินัยทั้ง ๕ คือ อา ปา มะ จู ปะ ข้าขอรายนาคคุณพระสังกทานัง ๘
 คือ อะ ชิ นะ วา อะ ธา กะยะ ข้าขอรายนาคคุณอัญญาชัยยะ คือ พา มา นา อุ
 กะ สะ นะ ทุ จุ่งมาเป็นคาบกายสิทธิ์อันกล้าคม เหมือนดา ข้าขอรายนามา
 อยู่กลางสัน ผู้ข้าจักพ้นด้วยพระไตรสรณคมน์ คือ พุทธัง ตัจจฆาสิ
 ธัมมัง ตัจจฆาสิ สังฆัง ตัจจฆาสิ นะโม ตัสสะ สะ ตัสสะ โม นะโม ตัส
 สारพัตคัตตูกิชาดเป็นผงแก้วลูสี ที่ยังหลงเหลืออยู่ในอินทรีย์ก็หนีไปอยู่ที่
 เนินจักรวาล ข้าจักอ่านโองการว่า นะ กิง บันดาล ข้าจักสวดบำหิมพानต์
 ผุงหมูมารก็ร้อนอยู่เวรณ ข้าจักปิดทวารทั้ง ๘ จักเล่าพระคาถาว่า อะ สัง วิ สุ
 โส ปุ สะ พุ ะ นะ ปิดตั้ง นะ ทะวารัง ติตตสมิต พุทธะ อมิตติต ทวาร ทั้ง
 ๘ ข้าจักเล่าพระคาถาว่า

พุทโธ จ มัชฌิมโ เสฎฐโ	สารีปุตโต จ ทักขิเน
อุตตเร โมคคัลลาโน จ	อานันโท บัจฉิเม วจ
โกณฑัญโญ ปุพฺพโต พาเค	พายัพเพ จ ควัมปติ
อุปาลี หรติฏฐาเน	อาคณเฑเย จกัสสโป
ราหุโลก เจว ยีสาเน	สัพเพเต พุทธมังคลา
โย ญัตตวา ปุชิตโ โหติ	นิทุกโข นิรุปัทโ
มหาเดโช สทา โหติ	ชยโสตถิ ภวันตุ เม ฯ

หมายเหตุ บทนี้สวดเพื่อเสริมดวงชะตาตัวเอง สวดเป็นประจำ จะพ้นภัย
 พิบัติทั้งปวง

รายนามผู้ร่วมบริจาคพิมพ์หนังสือ

๑. พระครูวิศาลศีลวัฒน์ (พระอุปัชฌาย์ข้าพเจ้า)	๑,๐๐๐ บาท
๒. ครูบาพรหมจักร พรหมมจกโก (พระอาจารย์)	๑,๐๐๐ บาท
๓. พระครูมงคลรังษี (พระอาจารย์)	๑,๐๐๐ บาท
๔. ครูบาสุรินทร์ สุรินโท (พระอาจารย์)	๑,๐๐๐ บาท
๕. ครูบาชัยยะวงศา (พระอาจารย์)	๑,๐๐๐ บาท
๖. เจ้าคุณพระมงคลโสภิต (พระอาจารย์)	๑,๐๐๐ บาท
๗. คุณพ่อโต คุณแม่บัวตัว บุญมี	๑,๐๐๐ บาท
๘. พระครูใบฎีกามนตรี ธมฺมเมธี	๑๐,๐๐๐ บาท
๙. พระจอมแสง วชิรญาโณ (เมืองยอง)	๑,๐๐๐ บาท
๑๐. แม่เจ้าบัว ศีตีสาร เมืองพะเยา	๕๐๐ บาท
๑๑. คุณทองใบ ศีตีสาร เมืองพะเยา	๕๐๐ บาท

หอสมุดแห่งชาติวังกลางพิเศษ
เชียงใหม่

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มีงเมือง

279/5 ถ.มหิตล ต.ป่าแดด อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50100

โทร. (053) 204785-6 โทรสาร (053) 282400

แก้ไขข้อความปกหลัง
พ.ศ. ที่ถูกต้องของการสร้างวิหาร
คือ พ.ศ. ๒๔๖๕

ครูบาศรีวิชัย สิริวิชัย

วัดบ้านปาง

เมื่อครั้งมานั่งหนักสร้างวิหารวัดพระเจ้าตนหลวง

เมืองพะเยา พ.ศ. ๒๔๕๖